

Mitovi o kreativnosti: kako odgajatelji percipiraju kreativnost?

Draščić, Sanja

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:825580>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Sanja Drašćić

Mitovi o kreativnosti: kako odgajatelji percipiraju kreativnost?

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Mitovi o kreativnosti: kako odgajatelji percipiraju kreativnost?

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Kontinuirano profesionalno obrazovanje

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Renata Čepić

Student: Sanja Draščić

Matični broj: 0303038519

Modul: Suvremeni odgajatelj

U Rijeci, studeni 2019.

ZAHVALA

- *mojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Renati Čepić, na uloženom trudu, strpljenju, vremenu, podršci i pomoći*
- *mojim kolegicama na razumijevanju i profesionalnim savjetima, usmjeravanju i aktivnom slušanju*
- *svim prijateljima i obitelji koji su me bodrili i ohrabivali, te bili podrška u vrijeme pisanja diplomskog rada*
- *svim vrtićima i kolegicama koji su sudjelovali u ispunjavanju anketa*

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Sanja Draščić

SAŽETAK

Suvremene obrazovne znanosti zahtijevaju usmjeravanje profesionalnih kompetencija odgajatelja prema efikasnoj praksi poticanja kreativnog učenja i inovacija među djecom. Osnovni cilj ovoga rada bio je kombinacijom kvantitativnog i kvalitativnog pristupa, utvrditi kakvi su stavovi odgajatelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti djece i ulozi pri poticanju kreativnosti djece te njihove samoprocjene o stečenim kompetencijama u tom području. Za potrebe ovog istraživanja kreiran je upitnik koji je primijenjen na uzorku ispitanika (N= 151) iz sedam ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja grada Zagreba. Utvrđene su umjerene razine slaganja odgajatelja s istraženim mitovima prema kreativnosti. Značajne korelacije u odnosu na pojedine socio-demografske karakteristike dobivene su samo između slaganja odgajatelja s Mitom 9 (*Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike*) i njihove dobi i radnog staža. Odgajatelj su procijenili stečenost vlastitih kompetencija za poticanje kreativnosti djece znatno većom samostalnim učenjem i stručnim usavršavanjem negoli tijekom studija. Samoprocjene odgajatelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja nisu u korelaciji s dobi, radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja. Pri određivanju kreativnosti i opisivanju primjera manifestacije kreativnosti kod djece, odgajatelji najčešće ističu kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja u području likovnosti i igre, a kao najčešće područje manifestacije kreativnosti djece navode likovnu i glazbenu kulturu te hrvatski jezik. Dobiveni rezultati razmotreni su u kontekstu obrazovnih implikacija za praksu.

Ključne riječi: kreativnost, mitovi, inovativna odgojno-obrazovna okolina, profesionalni razvoj, odgajatelj

SUMMARY

Modern educational sciences require the orientation of the professional competences of preschool teachers towards the effective practice of fostering creative learning and innovation among children. The main aim of this paper was to apply the quantitative and qualitative approach to determine the preschool teachers' attitudes towards creativity in general, children's creativity and their role in encouraging children's creativity and their self-assessment of acquired competences in this field. A questionnaire was created and applied to a sample (N=151) of respondents from seven institutions of early and pre-school education in Zagreb. Moderate levels of agreement between preschool teachers and creativity myths were identified. Significant correlations with particular socio-demographic characteristics were obtained only between preschool teachers' agreement with Myth 9 (*Organizational creativity entails only creative employees*) and their age and years of work experience. Preschool teachers have assessed the acquisition of their own competences for fostering children's creativity by significantly greater self-learning and professional development than during their studies. Preschool teachers' self-assessments of competences acquired through different forms of professional development do not correlate with age, work experience and level of formal education. In determining creativity and describing examples of creativity manifestation in children, preschool teachers most often emphasize creativity as an ability and process of creating in the field of art work and play. As the most common area of manifestation of children's creativity, they emphasize art and music culture as well as the Croatian language. The results obtained were considered in the context of the educational implications for practice.

Key words: creativity, myths, innovative educational environment, professional development, preschool teacher

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ODREĐENJA I PRISTUPI KREATIVNOSTI.....	3
2.1. Pojam kreativnosti	3
2.2. Različiti teorijski pristupi kreativnosti	5
3. DIJETE I KREATIVNOST.....	14
3.1. Vrtić kao mjesto poticanja kreativnosti	15
3.2. Uloga odgajatelja.....	20
3.3. Razvoj mašte, kreativnog mišljenja i jezika umjetnosti	27
4. CILJ, ZADATCI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	31
5. METODA	32
5.1. Uzorak	32
5.2. Mjerni instrument	34
5.3. Postupak	35
6. REZULTATI I RASPRAVA.....	36
6.1. Kvantitativna analiza stavova odgajatelja o mitovima o kreativnosti i povezanosti socio-demografskih karakteristika odgajatelja s njihovim stavovima o kreativnosti.....	36
6.1.1. Stavovi učitelja prema mitovima o kreativnosti	36
6.1.2. Povezanost socio-demografskih karakteristika odgajatelj s njihovim stavovima prema mitovima o kreativnosti.....	38
6.2. Kvantitativna analiza samoprocjene stečenosti vlastitih kompetencija odgajatelja i povezanost socio-demografskih karakteristika s procjenama stečenih kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem.....	40
6.2.1. Samoprocjena odgajatelja stečenosti kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem.....	40
6.2.2. Povezanost između samoprocjena odgajatelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim staže, radnim stažem kao odgajatelji i razinom formalnog obrazovanja.....	41

6.3. Kvalitativna analiza stavova odgajatelja prema kreativnosti i vlastitoj ulozi u poticanju kreativnosti djece	43
6.3.1. Stavovi odgajatelja prema kreativnosti općenito	43
6.3.2. Primjeri manifestacije kreativnosti kod djece	44
6.3.3. Područje u kojima se najčešće manifestira kreativnost djece s perspektive odgajatelja	45
6.3.4. Uloga odgajatelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.....	46
7. ZAKLJUČAK.....	49
8. LITERATURA	52
9. PRILOZI.....	55

1. UVOD

Tematika kreativnosti je aktualna u svim sferama ljudskog djelovanja. Kreativnost je na individualnoj razini značajna za rješavanje stvarnih životnih problema, a na društvenoj su razini kreativni pojedinci pokretači napretka u znanosti, tehnologiji i umjetnosti (Sternberg, 1999, prema Sak, 2004). U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NOK, 2014), među temeljnim vrijednostima odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi, ističu se znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija i kreativnost. Pri tome se kreativnost razumijeva osnovom „*razvoja djeteta u inicijativnu i inovativnu osobu koja je u stanju prepoznati, inicirati i oblikovati različite kreativne aktivnosti i pronalaziti originalne pristupe rješavanju različitih problema. Ta odgojna vrijednost oslanja se na prihvaćanje prirodne kreativnosti djeteta, koju tijekom odgojno-obrazovnoga procesa treba njegovati, poticati i razvijati različitim oblicima izražavanja i stvaranja*“. Pri oblikovanju odgojno-obrazovnog procesa od posebne važnosti su „...*poticanje razvoja divergentnog mišljenja djeteta u svim aktivnostima, područjima učenja i komunikaciji, a različite kognitivno-simboličke ekspresije djeteta su alatka za bolje razumijevanje djeteta i integralni dio cjelokupnog odgojno-obrazovnoga procesa u vrtiću*“ (NOK, 2014, str. 22). Pedagogija i praksa koje efikasno potiču kreativno učenje i inovacije među djecom od iznimne važnosti su za unaprjeđivanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada (Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015, str. 324).

U recentnim radovima o kreativnosti ističe se važnost inicijalnog obrazovanja i profesionalnog razvoja učitelja kao temeljnog preduvjeta inoviranja odgojno-obrazovnog rada (npr. Čepić, Tatalović Vorkapić i Svetić, 2014, Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015, Kampylis, 2010, Bognar, 2012, Kampylis i Valtanen, 2010, Craft, 2010 i drugi). Iako je koncept kreativnosti ključna tema u raspravama među obrazovnim stručnjacima, nije jasno definiran u znanstvenim istraživanjima u samom kontekstu obrazovanja (Plucker, Beghetto i Dow, 2004).

Pregledom znanstvene i stručne literature može se uočiti nedostatak istraživanja o prisutnosti mitova odnosno zablude ili pogrešnih uvjerenja o kreativnosti. Autor Leland (2000), Breen (2004), Sawyer (2006), Kampylis (2010, Thomas (2012), Dubovicki (2012) su među stručnjacima koji su proučavajući fenomen kreativnosti doprinijeli razumijevanju mitova o kreativnosti iz različitih perspektiva. Leland (2000, prema Dubovicki, 2012) je

istaknuo tri mita kreativnosti: 1) kreativnost je dar s kojim je opsjednuta nekolicina; 2) kreativnost zahtijeva darovitost, a ako ju nemate, zaboravite na kreativnost; i 3) razvoj kreativnosti započinje u djetinjstvu, a ako nije počelo tada, kasnije je prekasno. Pregledom literature Kampylis (2010) je izdvojio 19 mitova koji su uključeni u empirijski dio provedenoga istraživanja u sklopu ovoga diplomskog rada. S obzirom da mitovi onemogućavaju i usporavaju razvoj kreativnosti te predstavljaju određeni vid kulture i mentaliteta prema kreativnosti, važno je istraživati ovu tematiku kako bi se doprinijelo unaprjeđivanju kvalitete cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa. Otkrivanje i svjesnost implicitnih teorija kreativnosti učitelja može pružiti vrijedne spoznaje o zabludama koje učitelji imaju te može pridonijeti poboljšanju kvalitete obrazovnog rada. Istraživanja o njihovim osobnim konceptima ili njihovim osobnim teorijama o kreativnosti više su nego bitna za postizanje željenih ishoda u kreativnosti i blagostanju djece, kao i kvalitativnih promjena u obrazovnoj praksi (Čepić, Tatalović Vorkapić i Brajdić, 2016).

Teorijsko-empirijski rad strukturiran je u nekoliko glavnih cjelina. Nakon Uvoda, prva dva teorijska poglavlja *Određenja i pristupi kreativnosti* te *Dijete i kreativnost* nude uvid u različita poimanja i teorijske pristupe kreativnosti, razmatra se vrtić kao značajno mjesto cjelovitog razvoja, odgoja i učenja djeteta pri čemu se polazi od shvaćanja djeteta kao kreativnog bića sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima, te uloga odgajatelja i važnost poticanja djece na razvoj mašte, kreativnog mišljenja i jezika umjetnosti. U četvrtom djelu rada iznose se ciljevi, zadaci i hipoteze rada, a ostala poglavlja se odnose na dobivene rezultate provedenog istraživanja i raspravu. Primijenjen je upitnik na uzorku ispitanika (N=151 odgajatelj) iz sedam zagrebačkih vrtića.

Obzirom da je cilj ovoga rada ispitati stavove odgajatelja prema mitovima o kreativnosti, kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina, temeljem dobivenih rezultata kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja razmotrit će se dobiveni rezultati i pokušati dati neke od smjernica za daljnja istraživanja ove tematike u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

2. ODREĐENJA I PRISTUPI KREATIVNOSTI

2.1. Pojam kreativnosti

Odgovori na pitanja o određenjima kreativnosti nisu jednoznačni jer se kreativnosti može pristupiti na različite načine. Postoje mnoge definicije i rasprave o tome što kreativnost zapravo jest. Primjerice Slunjski (2013) navodi kako kreativnosti nije moguće jednoznačno odrediti, te ističe kako postoji više od 60 različitih definicija.

Dva najčešća značenja kreativnosti (Čudina-Obradović, 1991, prema Kunac, 2015) iznosi:

- kreativnost kao stvaralaštvo, tj. stvaranje novih i originalnih proizvoda u područjima ljudske djelatnosti te
- kreativnost kao osobina ili skup osobina koje će omogućiti, potaknuti, izazvati kreativni produkt

Prvo značenje pojma kreativnost kao stvaralaštvo orijentirano je na produkciju novih i društveno vrijednih produkata, dok drugo značenje kreativnost kao osobina ili skup osobina pristupa potencijalu kao kreativno stvaranje koji je moguće ostvariti u okolini koja će ga potaknuti na daljnje stvaranje.

Prema Stevanović (2006) kreativnost je (kreacija, lat. creare-stvoriti, stvaranje nečeg novog, originalno stvaranje; creator-stvaralac, izumitelj, začetnik, pronalazač, osnivač) osnova svake umjetnosti, a umjetnost uvijek podrazumijeva stvaranje nečeg originalnog, nečega što ranije nije postojalo ili stvaratelju nije bilo poznato, a ima potrebnu osobnu ili društvenu vrijednost, te se kao takvo može predstaviti javnosti.

Kreativnost je vrsta znanja i način na koji pojedinac misli, osjeća i djeluje, čime zapravo ističe da se kreativnost uči, ima svoju povijest, etiku, političku filozofiju, religiju, te vrijednosnu orijentaciju za pojedinca i zajednicu (Stevanović, 2006).

Prema Slunjski (2013) kreativnost je mentalni proces koji uključuje stvaranje nekih novih ideja i pojmova, novih rješenja problema, te stvaranje novih veza između postojećih ideja ili pojmova, kao i da je kreativnost kombinacija motivacije, otvorenosti/fleksibilnosti, znatiželje i autonomije kao i kreativnog mišljenja. Nadalje, ista autorica ističe kako korijeni kreativnosti sežu u najranije djetinjstvo, kada svako dijete na svoj jedinstven način

istražuje i pokušava razumjeti svijet oko sebe, tragajući za odgovorima na pitanja: tko sam i kamo idem?.

Stevanović (2006) navodi još nekoliko definicija koje definiraju kreativnost, to su: kreativnost je funkcija znanja, imaginacije i procjene, vrednovanja ili evaluacije; kreativnost je proces i put istraživanja i učenja koji uključuje pustolovinu, avanturu, kreativno mišljenje, te svako udaljavanje od uobičajenih postupaka, a kao najjednostavniju definiciju kreativnosti navodi da je kreativnost sposobnost koja uključuje stvaranje, pronalaženje novih značenja, te količina novih relacija.

Cameron (2000) ističe kako kada se otvorimo prema vlastitoj kreativnosti, otvaramo se prema kreativnosti stvaratelja u nama i našim životima, dok Škrbina (2013) ističe kako se kreativnost promatra kao opći ljudski potencijal koji se može poticati, ali isto tako i potiskivati i onemogućavati.

Keong (2008) smatra kako smo svi kreativni, te da je razlika samo u kojem smo dometu razvili svoj kreativni potencijal. Spomenuti autor navodi kako postoje tri osnovna razloga koji upućuju na potrebu za kreativnošću, a to je veselje i sreća, opstanak i napredak i stvaranje bogatstva.

Kreativnosti je kod svih ljudi zajednička sposobnost tolerancije, dvosmislenosti, odsustva zbog zaključivanja, generiranja neobičnih i novih ideja i rješenja, te kontinuiranog rješavanje problema i razvijanje hipoteza, kao i stil života koji može voditi u više pravaca, npr. raznovrsnosti i nove ideje u svakodnevnom praktičnom životu i radu, put ka inovacijama u znanosti, tehnici i umjetnosti i put kojem idu otkrivači znanstvenih teorija kao što navodi Stevanović (1997).

Prema Slunjski (2013) svedemo li sva određenja pod zajednički nazivnik, dobijemo neke stalne odrednice kreativnosti:

- stvaranje ili predlaganje nečeg djelomično ili sasvim novog,
- stvaranje postojećeg predmeta s novim svojstvima ili karakteristikama,
- zamišljanje novih mogućnosti koje još uvijek nitko nije osmislio i
- gledanje ili izvođenje nečeg na sasvim drugačiji način od onog načina koji se prije smatrao normalnim ili mogućim.

2.2. Različiti teorijski pristupi kreativnosti

Brojni su pristupi proučavanju fenomena kreativnosti. Primjerice, Runco (2014) ističe kako su razmatranja kreativnosti interdisciplinarna i ujedinjaju bihevioralna, kognitivna, evolucijska, razvojna, povijesna, obrazovna, ekonomska, organizacijska, socijalna, psihološka i druga promišljanja te ističe važnost stvaranja višestrukih teorija kako bi se stekao uvid u ovaj fenomen.

Kampylis (2010) u svom radu *Fostering creative thinking - The role of primary teachers* razmatra neke od pristupa kreativnosti u nastavku. To su:

- 1) utjecajna sistemska teorija koju predlaže Csikszentmihalyi (1988), a koja se ne odnosi na pitanje što je kreativnost, već gdje se ona nalazi;
- 2) Harringtonov (1990) ekološki model ljudske kreativnosti;
- 3) Sternbergova i Lumbartova (1996) investicijska teorija kreativnosti, govoreći da šest faktora utječe na kreativnost: intelektualni procesi, znanje, intelektualni stil, osobnost, motivacija i okruženje;
- 4) sedam Feldmanovih (1999) dimenzija koje mogu utjecati na kreativni proces: a) kognitivni procesi; b) socijalni i emocionalni procesi; c) obiteljski aspekt; d) formalno i informalno obrazovanje; e) karakteristike područja; f) socio-kulturalni aspekt i g) povijesni događaji i pravci; i
- 5) kreativnost kao kolaborativna aktivnost između pojedinca i socio-kulturalnog konteksta (John-Steiner, 2000).

Kreativnost je dio onoga što nas čini ljudima, a dobivene spoznaje o kreativnosti mogu nam pomoći da pronađemo i identificiramo kreativne talente svake pojedine osobe, da se lakše nosimo s izazovima modernog društva, brže i lakše rješavamo problem, učimo i omogućavamo djelotvornije tehnike učenja i poučavanja (Degmečić, 2017).

Slunjski (2013) navodi kako neki smatraju kako je kreativnost osobina s kojom se rađamo, dok drugi smatraju kako ju je moguće naknadno razviti. Autori Krafft i Semke (2008) smatraju da kreativni potencijal svako dijete nosi rođenjem, te da se taj potencijal, ako se potiče često znatno razvija, no ako taj proces izostane, najvjerojatnije će ga potisnuti ostali oblici darovitosti i sposobnosti. Nadalje, smatraju da se razvoj kreativnosti svodi na školske procese prilagodbe, pa se u školi više potiču tzv. konvergentne sposobnosti: logika, računanje i pravopis, a divergentne, tj. kreativne se zanemaruju.

Istinska kreativnost je napuštanje uobičajenih postupaka i težnja da se otkriju različiti postupci koji vode stvaralaštvu. Stvaralaštvo se može poznavati, ali ne znači da će se i stvarati, što se može promatrati na nekoliko razina prema Stevanović (2006):

- „po sebi“ – latentna kreativnost (kreativnost koju posjeduju svi ljudi)
- „za sebe“ – vlastiti način egzistiranja
- „prema vani“ – kreativna djela koja su dostupna široj javnosti
- kao pogled na svijet, te kao kulturni faktor
- kao način mišljenja i funkcija u društvu
- sagledavanje vlastitog i tuđeg stvaralačkog iskustva
- metoda vrednovanja stvarnosti.

Prvi opisi kreativnosti bili su ispunjeni mističnošću, jer se smatralo da na pojedinca utječe božanska intervencija (Sternberg i Lubart 1996, prema Kunac 2015) pod čijim utjecajem dobiva inspiraciju za stvaranjem, no s obzirom na to da se nije smatralo da je sam pojedinac odgovoran za vlastitu kreativnost, nego da je to božanski dar, tada se kreativnost nije ni znanstveno ispitivala.

Tijekom istraživanja kreativnosti, razvili su se različiti pristupi proučavanju ovoga fenomena. Na osnovu tih proučavanja razmotreno je šest pristupa kreativnosti (Lubart, 1994; Somolanji i Bognar, 2008; Arar i Rački, 2003):

1. **Mistični pristup** – kreativna se osoba smatrala „praznim vozilom“ koja božanska osoba ispunjava inspiracijom, što znači da pojedinac producira, tj. utjelovljuje dobivene inspirirane ideje.
2. **Psihodinamski pristup** – predstavlja prvi veći teoretski pristup 20. st. Prema ovom pristupu kreativnost nastaje kao posljedica tenzija između svjesne realnosti i nesvjesnih nagona. Pristup se temelji na ideji da kreativni produkt nastaje izražavanjem nesvjesnih želja na javno prihvatljiv način putem mehanizma sublimacije.
3. **Psihometrijski pristup** – temelji se na direktnom mjerenju kreativnosti i njenih pretpostavljenih korelata. Vjerojatno najpopularniju mjeru ovog pristupa predstavljaju prvi tekstovi kreativnih sposobnosti, testovi divergentnog mišljenja.
4. **Kognitivni pristup** – temelji se na potrazi za mentalnim reprezentacijama i procesima u podlozi kreativnog mišljenja. Navedeni pristup kreativnost promatra kao dio većeg procesa razmišljanja, a ne kao samostalan proces.

5. **Socijalno-personalni pristup** – različiti su faktori pokazali povezanost s elementarnom kreativnošću, a oni najznačajniji uključuju kulturnu raznolikost, dostupnost modela, dostupnost financijske podrške i broj kompetitora u domeni. Ovaj pristup se temelji na proučavanju varijabla ličnosti, motivacije i socijalno kulturnih varijabli koje određuju kreativnost.
6. **Zadružni pristupi** – oni nastoje odgovoriti na zahtjev za multidisciplinarnim pristupom ovom kompleksnom fenomenu koristeći istovremeno i kognitivne i socijalno-personalne varijable.

U okviru *integrativnog pristupa* istraživanju kreativnosti ističe se važnost potrebne zajedničke prisutnosti kognitivnih kapaciteta, obilježja motivacije, ličnosti i okolinskih uvjeta za kreativno postignuće (Arar i Rački, 2003, str. 17). Prema nekim autorima (npr. Csikszentmihalyi 1988, Harringtona 1990, Lubart & Sterneberg, 1995, Sternberg & Lubart, 1991, 1992, 1996 i drugi) integrativni pristup kreativnosti podrazumijeva integraciju više faktora kao što su motivacija, osobine pojedinca, kulturalni, socijalni i povijesni utjecaji koji oblikuju život ljudi, uključujući i njihovu kogniciju. Suvremeni istraživači kreativnosti obuhvatili su kognitivni pristup te suvremene pristupe poput socio-kulturalnih pristupa. Kampylis smatra kako su ti pristupi iznimno važni u boljem razumijevanju ljudske kreativnosti.

Kampylis (2010:40) je u svojem radu dao pregled nekih od integrativnih pristupa i istakao njihove ključne elemente:

1. Jedan od najutjecajnijih sistema teorija kreativnosti propagirao je Csikszentmihalyi (1988) postavljajući pitanje „gdje je kreativnost?“ umjesto dotad često postavljanog „što je kreativnost?“. Takvim se pristupom naglašavaju međusobne interakcije pojedinca, domene i područja i postiže mogućnost dubljeg i boljeg shvaćanja ljudske kreativnosti.
2. Ekološki model kreativnosti predložen od strane Harringtona (1990), temelji se na biološkom ekosistemu kombinirajući intrapsihičke, intrapersonalne i društvene aspekte ljudske kreativnosti u konceptualno povezani sustav.
3. Teorija ulaganja za kreativnost koju su propagirali Sternberg i Lubart (Lubart & Sterneberg, 1995; Sternberg & Lubart, 1991, 1992, 1996) definira šest faktora koji doprinose kreativnom stvaranju: intelektualni proces, znanje, intelektualni stil, osobnost, motivacija te kontekstualni okvir.

4. Feldmanove (1999) dimenzije koje mogu utjecati na kreativni proces su: a) kognitivni procesi, b) socio-emocionalni procesi, c) obiteljski aspekt – odrastanje i trenutni procesi, d) obrazovanje i priprema – formalno i informalno, e) karakteristike domene i područja, f) socio-kulturalni kontekstualni aspekti te g) povijesne sile, događaji i trendovi.
5. John-Steiner (2000) ističe kako kreativni proces ili ideje ne proizlaze iz uma pojedinca već iz njegove interakcije s drugima u sociokulturalnom kontekstu te ga naziva kolaborativnim procesom.

Supek (1987) navodi Taylorovu hijerarhiju funkcija od nižih prema višima:

- **Ekspresivna kreativnost** kojom se odlikuju originalni pojedinci i gdje se ne pita toliko o kvaliteti originalnosti, koliko o samoj osobitosti
- **Produktivna kreativnost** pretpostavlja već razvijene sposobnosti ili nadarenost pod kontrolom pojedinca, gdje smišljeno stvaranje dolazi više od izraza nego originalnost
- **Inventivna kreativnost** dolazi do izraza uočavanja novih odnosa na osnovi već stečenog iskustva
- **Inovativna kreativnost** odnosi se na otkrića novih načina izražavanja ili stvaranje koje utječe na mnoge druge stvaraoce
- **Emergentna kreativnost** odgovara otkriću novih principa, novim i fundamentalnih značenja.

Ekspresivna kreativnost je prva razina modela kreativnosti, gdje je kreativnost nezavisan izraz kod kojeg su kvaliteta, vještina i originalnost produkta nevažni, odnosno radi se o spontanom istraživanju u kojem nije bitan proizvod. Druga razina je produktivna kreativnost kod koje postoji tendencija ograničavanja i kontrole slobodnog izražavanja. Treća razina je inventivna razina koju karakteriziraju otkrića i izumi. Karakteriziraju je izumi i otkrića, a za nju je potrebna fleksibilnost u percipiranju novih i neobičnih odnosa između dijelova koji su prije bili razdvojeni i nepovezani. Četvrtu razinu doseže samo manji broj ljudi, a ona uključuje značajnu modifikaciju temeljnih osnova i načela koji vrijede za jedno cijelo polje znanosti i umjetnosti. Peta razina koja je ujedno i najviša

forma kreativnosti, je pojava kreativnosti kod koje se pojavljuju nove pretpostavke ili načela i na najosnovnijem i na najapstraktnijem nivou (Supek, 1987).

U odgojno-obrazovnom procesu djelotvorno se može razvijati ekspresivna kreativnost, što znači da se djeci omogućava slobodan način izražavanja, onakav kakav njima odgovara, što kasnije prelazi na produktivnu kreativnost gdje se može očekivati stvaranje nečeg novog ili ovladavanje određenim vještinama i tehnikama kao što ističe Stevanović (1997). Prema spomenutom autoru stupanj koji označava inventivna kreativnost u kojoj se izražava novi odnos prema načinu rada, rukovanju materijala, zapažanju novih i neobičnih relacija, nakon čega slijedi inovativna kreativnost ova vrsta više je od teorijskog, dok je manje praktičnog karaktera, čime se i ostvaruje povezivanje poznatih principa na novim relacijama, te za kraj emergentna kreativnost koja označava nove teorije u znanosti.

Kreativnost je složen pojam koji se kod svakog pojedinca interpretira i reprezentira na drugačiji način, pa možemo pretpostaviti da kreativnost ne dolazi olako i u jednom valu. Teško se definira rast i razvoj kreativnosti, a još teže postavljaju granice među ranim kreativnim fazama. Obzirom na prethodno navedeno, Taylor je (1960, prema Škrbina 2013) usustavio jedan način kategorizacije, odnosno razvojne stupnjeve kreativnosti prema razini doprinosa originalnosti, a tih 5 stupnjeva modela kreativnosti su:

1. Kreativnost spontane aktivnosti (1-6 god.) - samostalno izražavanje, spontan izraz djeteta
2. Kreativnost usmjerene aktivnosti (7-10 god.) - spontano izražavanje uz svjesno nastojanje za poboljšanjem, postizanjem „sličnosti“ s realnim objektom
3. Kreativnost invencije (11-15 god.) - opažanje i izražavanje novih likovnih odnosa
4. Kreativnost inovacije (16-17 god.) - donošenje značajnih promjena u likovnom izrazu unošenjem složenijih likovno-jezičnih i tehničkih mogućnosti
5. Kreativnost stvaranja (18+) - stvaranje potpuno novih likovno-pojmovnih stilova-sustava.

Odgajateljima su najznačajniji prvi i drugi stupanj. Prvi stupanj nastupa od prve do šeste godine djetetova života, dok drugi stupanj slijedi nakon prvog i traje do 10. godine. Navedene vremenske granice ne mogu se uzeti strogo i egzaktno, one su labilne i podložne devijacijama (Grgurić i Jakubin, 1996).

Prema mišljenjima nekih autora, često se ističe kako djeca nakon polaska u školu gube kreativnost. To možemo tumačiti na tri različita načina (Stanić, 2018):

1. Nakon polaska u školu se smanjuje prirodna razina znatiželje, te djetetova okolina postaje previše kompleksna kako bi ju mogli istraživati samo svojim osjetilima
2. Školstvo omogućava drugačiji način učenja o okolini, djetetu pruža logičke i verbalne instrumente mišljenja kojima dotadašnji način spoznavanja okoline postaje manje efikasan i prije svega manje zastupljen.
3. U školskom se sustavu od pojedinca počinje tražiti drugačija razina spoznaje, od njih se traži točnost, logika i preciznost, a ocjenjuje se i kvaliteta odgovora. Pretpostavlja se da time dijete kreativnost stavlja u drugi plan jer mu je školski način učenja predstavljen kao bolji, prikladniji i prije svega-ispravan.

Taylor (prema Škrbina 2013) smatra da se kreativnost razlikuje po dubini, a ne po tipu, te ističe kako je neopravdano razlikovati znanstvenu od umjetničke kreativnosti, jer kreativnost znači određeni pristup problemima.

Model 4P ili Model 4K je jedan od modela u proučavanju kreativnosti. Kreativnost se tumači iz četiri perspektive: kao kreativnu osobu, kreativni proces, kreativni produkt i kreativnu okolina (utjecaj okoline). U nastavku slijedi kratak opis četiri „k“ kreativnosti.

- 1. Kreativna osoba** je osoba koja iskazuje neki oblik kreativnog ponašanja. Kreativnost je također stvar društvenog dogovora, ono uvelike određuje što bi se moglo li trebalo, a što se ne bi moglo ili trebalo smatrati kreativnim. Kako bi se kreativnost mogla mjeriti, osmišljeni su testovi za procjenu kreativnosti, jedan od poznatijih testova osmislio je Paul Torrance (Torensov test kreativnosti). Za mjerenje stila kojim kreativna osoba svoju kreativnost iskazuje, postoje također osmišljeni testovi, a poznatiji od njih su KAI (engl. Kirton Adaption-Inventori) i MBTI (engl. Myers-Briggs Type Indicator). KAI se više bavi pitanjem stilovima razmišljanja, a MBTI nudi tipologiju ponašanja u kategorijama: ekstroventiranost nasuprot introventiranosti, zapažanje osjetilima nasuprot intuiciji, realnost nasuprot emocionalnosti i prosuđivanje nasuprot ponašanju, a kombinacijom tih obilježja nastaju 4 stila i 16 tipova ljudskog ponašanja, od kojih su neki više, a drugi manje kreativni.

2. **Kreativni proces** se odnosi na naše načine razmišljanja i djelovanja kada se ponašamo na kreativan način te se taj proces može podijeliti na pet dijelova:
  - **priprema**—uočavanje nekog problema i istraživanje njegove dimenzije
  - **inkubacija**—tokom nje se o problemu podsvjesno razmišlja, ali se ne pokazuje nikakva vidljiva reakcija
  - **iluminacija**—kreativna ideja oslobađa se iz naše podsvijesti i prelazi u svijest
3. **Kreativni produkt** se javlja u mnogo oblika. Može biti neka ideja, pjesma, fraktalni algoritam ili slika koju naslikamo, produkt može biti više ili manje inovativan i više ili manje upotrebljiv.
4. **Kreativno okruženje** je ono što pojedinca okružuje, bilo da je riječ o njegovoj fizičkoj ili socijalnoj okolini. Okruženje uvelike određuje način na koji će se ili neće kreativni proces događati i kako će ili neće kreativni produkt nastajati, pa se tako i određuje i koliko će kreativni pojedinac moći iskazati. Kreativno okruženje uključuje fizičke preduvjete poput različitih materijala i opreme za kreativno izražavanje, ali i otvorenost, slobodu, povjerenje i svijest o mogućem preuzimanju rizika i slično, a sve to potiče tj. osnažuje kreativnost pojedinca gdje god se nalazio.

Guliford i Lowenfeld (1958, prema Supek 1987.) u „*Dijete i kreativnost*“ (str. 47.-48.) postavili su osam kriterija po kojima se prepoznaje kreativnost:

1. **Osjetljivost za probleme**, što se očituje u sposobnosti ili osjetljivosti da stvarima i ljudima uočavamo posebnije crte i osobine po kojima se u dobrom i lošem smislu odvajaju od drugih njima sličnih. Da uočavamo neuobičajene situacije i odnose, pitamo se o stvarima i ljudima i njihovim odnosima i onda kada prividno drugi ne vide neke odnose i veze.
2. **Sposobnost da sačuvamo stanje prijemčivosti** za utiske i ideje koje nam dolaze izvana. Da ih lako primamo, lako na njih odgovaramo, održimo brojne dodire s njima, posjedujemo brojne asocijacije, primisli i mogućnosti odgovora.
3. **Pokretljivost** u reakcijama na vanjske utiske i doživljaje, sposobnost da im se brzo prilagođavamo, da ih lako slijedimo, mijenjamo način mišljenja i ponašanja kad se promijeni i vanjska situacija.
4. **Originalnost** smatra se najdragocjenijom osobinom kreativnosti, koja ima sposobnost pronalaženja sasvim osobnog odgovora ili izraza na vanjske poticaje.

5. **Sposobnost preoblikovanja** i drugačije upotrebe predmeta, drukčijeg ponašanja, te sposobnost da za poznate materijale nađemo neku novu vrstu upotrebe.
6. **Sposobnost analize i apstrakcije** govori o raščlanjivanju jedne percepcije ili doživljaja u njegove dijelove, te uočavanje finih i gotovo neprimjetnih detalja. Ta sposobnost ide od intuitivne do strogo racionalne reakcije osobito kada se radi o poznavanju ljudi i njihova ponašanja.
7. **Sinteza** kao sposobnost povezivanja dijelova koji će dati novu cjelinu, novi smisao, te novi oblik predmetima ili mislima.
8. **Koherentna organizacija** pomoću nje je čovjek sposoban dovesti u sklad svoje misli, osjetljivost, zamjećivanje s vlastitom ličnošću, a u umjetničkom stvaranju to je često ekonomičnost u upotrebi materijala da bi se izrazila neka ideja. Kod djece je to spontana mobilizacija raznih slojeva njegove motorike, osjećajnosti i načina izražavanja.

Na temelju mnogih istraživanja koja su pokušavala otkriti značajne karakteristike za kreativnost Lubart (1994) je istakao pet karakteristika. To su: tolerancija na neodređenost, otvorenost novim iskustvima, spremnost na rizike, snaga uvjerenja u sebe i ustrajnost.

Svaka osoba zasebno za sebe stvara neki svoj oblik kreativnosti, koja ga čini posebnom i jedinstvenom jedinkom. Svaki pojedinac iznosi ideje i neke zamisli na svoj način. Neki vanjski utjecaji mogu ometati ili blokirati čovjekovu kreativnost. Npr. uspjeh u stvaralaštvu ovisiti će o tome što pojedinu osobu zanima, te za što se opredijelila, što bi značilo da osobe s razvijenim kreativnim stavovima ne mogu takve doći do izražaja, jer nisu odabrale određenu djelatnost u kojoj je stvaralaštvo izraženije i društveno ili umjetnički i znanstveno priznatije.

Kreativne misli pripadaju mentalnim procesima, a oni su domena psihologije kao što navodi Slunjski (2013), dok Sigmund Freud ističe da kreativnost nastaje kao rezultat frustriranih želja čovjeka za slavom, bogatstvom i ljubavi, pa energiju koju bi inače uložio u frustraciju i emocionalnu napetost, preusmjerava u neku kreativnu aktivnost. Slunjski (2013) u svojoj knjizi *Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti* ističe da Freud navodi ako se to radi dobro, može se spriječiti i živčani slom, pa prema tome ispada da je kreativnost zapravo jedna vrsta obrambenog mehanizma čovjeka, međutim Freud je kasnije promijenio mišljenje i povukao svoje gledište o kreativnosti.

Malo drugačiju percepciju o kreativnosti iznio je Arthur Kestler (1964), koji je u svojoj knjizi *Art of Cration*, naveo tri tipa kreativnog pojedinca: umjetnika, mudraca i šaljivčinu. Prethodno spomenuti autor opisuje kako sve kreativne aktivnosti čovjeka imaju zajedničku osnovu, a to je umjetnička osnova, znanstvena otkrića i komična inspiracija.

Kreativnost u odgoju i obrazovanju ima iznimno veliko značenje. Pozitivno ozračje smatra se iznimno važnim za razvoj kreativnosti, a osobito velik značaj se pridaje dječjoj igri. Pritom ključnu ulogu ima odgajatelj/ učitelj koji vlastitom kreativnošću potiče i razvija kreativnost u odgojno-obrazovnom procesu. Kreativnost je teško mjerljiva, no svi se slažu oko jedne tvrdnje, a to je kako kreativnost valja poticati.

Valja također istaknuti važnost poznavanja implicitnih teorija odgajatelja odnosno „subjektivnih pogleda na kreativnost koji upravljaju našim očekivanjima pa tako i određenim ponašanjima“ (Runco, 1990 prema Kamylylis,2010:51). Valja istaknuti kako se javlja problem kada odgajatelji/učitelji, sukladno vlastitim definicijama i pogledima, potiču kreativnost kod djece i oblikuju njihova ponašanja, a suprotno eksplicitnim teorijama i znanstveno provjerenim činjenicama (Runco, 1990 prema Kamylylis, 2010). Stoga je inicijalno i kontinuirano obrazovanje te profesionalni razvoj odgajatelja / učitelja presudno kako u razvoju njihovih osobnih kreativnih potencijala učitelja tako i u njihovom usavršavanju za poticanje kreativnosti odgajatelja / učitelja.

3. DIJETE I KREATIVNOST

Kreativnost ima mnoge dodirne točke s nesputanim veseljem, te se pokazuje kada je čovjek najmanje očekuje, a može se sresti u svim područjima života, posebno kod djece (Von Krafft i Semke, 2008). Djeca svoju kreativnost pokazuju na razne načine, kroz likovno izražavanje, glazbu, ples, pokret i dr., čime ističu nagon da već od najranije dobi iskazuju potrebu za crtanjem, slikanje, stvaranje glazbe, plesom i dr.

Kreativne osobe su motivirane iznutra i rade naporno, a od drugih odskaču u postavljanju pravih pitanja, također su puno osjećajnije u znanju o svojim područjima rada i proučavaju mnogo važnije probleme od ostalih (Stevanović, 2006).

Kreativna osoba je ona koja pri različitim zadacima i problemima ima mnoge, originalne i smislene ideje (Von Krafft i Semke, 2008).

Kreativna osoba kao i svaka druga osoba ima neke pozitivne i neke negativne strane. Kreativci bez obzira na uzrast, tj. odrasli i djeca dobri su u pronalaženju različitih i inovativnih rješenja problema. Kreativna djeca često postaju umjetnici te obogaćuju naše društvo svojim kreativnim idejama i novim elementima koji obogaćuju naš svakodnevni život.

Bitno je naglasiti i neke manje dobre strane kreativne djece poput: bijega u fantaziju, pogotovo s toga što mu je svakodnevica dosadna i nezanimljiva, koje također može imati probleme u razdvajanju realnog od onog što to nije, te može biti u svojem svijetu umjesto da slijedi upute drugih ljudi (Biondić, 2016).

Keong (2008) u svojoj knjizi *Thinking out of box* prema Mike Vince i Dianne Deacom, navodi kako je kreativna osoba netko tko upreže kreativni proces u potragu za najvećom od svih umjetnosti, koje su osmišljene življenjem. Ističu također da kreativna osoba ostvaruje osobno ispunjenje sudjelovanjem u najisplativijoj životnoj aktivnosti, a to je produktivna misao.

Ako je osoba uspješna u izražavanju i priopćavanju vlastite posebne percepcije, nazvati ćemo tu osobu kreativnom osobom, te poštovati doprinos koji nekima od nas omogućuje da svijet vidimo u novoj perspektivi (De Bono, 2008).

3.1. Vrtić kao mjesto poticanja kreativnosti

Odgojno-obrazovni sustav ima važnu ulogu u društvu i njegovu razvoju. Sustav bi trebao osposobiti djecu za život u suvremenom i budućem društvu, stoga se ne smije zanemariti važna uloga kreativnosti za razvoj i napredovanje, te bi se što više trebalo posvetiti poticanju razvoja kreativnosti i sposobnosti kod djece (Kunac, 2015).

Djeca svoje osjećaje i doživljaje ne izražavaju nužno samo riječima, nego i crtanjem, slikanjem konstruiranjem, dramskim i glazbenim izražavanjem, pokretom, plesom i slično, a sve te umjetnički jezike djeca koriste u različitim aktivnostima kako navodi Slunjski (2013). Dijete svoj jezik umjetnosti koristi na različite načine, stvarajući skulpturu, glazbu, pokret i dr. Slunjski (2013) ističe da u Reggio vrtićima svaki vrtić ima mali atelje, mali umjetnički studio u kojem uče komunicirati jezikom umjetnost, gdje se djeci nude različiti tzv. izražajni mediji koji im omogućuju višu razinu izražavanja i komunikacije temeljenu na jeziku umjetnosti. U takvim vrtićima uz odgajatelje rade i atelieristi (različiti profili školovanih umjetnika).

Vrtić treba biti jedno od mjesta koje za djecu ima poticajnu okolinu pogodnu za razvijanje kreativnosti, vještina i kompetencija koje treba poticati i razvijati kod djece. Okolina koja pozitivno utječe na dijete treba sadržavati sljedeća obilježja: slobodu, autonomiju, uzore i izvore, ohrabrenja, nesklonost kritikama, isticanje vrijednosti inovacija i nenaglašavanje pogrešaka (Amabile i Grysiewicz, 1989.; Witt i Beorkrem, 1989., prema Kunac, 2015.).

Djetetu već od najranije dobi potrebno je oblikovati stimulirajuće okruženje, kreativnost treba cijeniti samu po sebi i cijeniti kreativnost djeteta u svakom pogledu. Pritom su od posebne važnosti fluentnost, fleksibilnost, originalnost, razrada, znatiželja, kompleksnost, preuzimanje rizika i mašta (Stevanović, 2006, Slunjski, 2013).

1. **Fluentnost** je sposobnost generiranja velikog broja ideja, riječi, rečenica, naslova, i odgovora. A veća količina pruža veće mogućnosti dolaženja do originalnih ideja, te je kvaliteta važnija od kvantitete.
2. **Fleksibilnost** je sposobnost usmjeravanja različitih pristupa konkretnom problemu i sagledavanja stvari iz različitih perspektiva.

3. **Originalnost** je sposobnost pronalaženja izvornog, novog odgovora za snalaženje u nedoživljenim problemskim situacijama, koji označuju statistički rijetke odgovore.
4. **Razrada** je sposobnost dodavanja ili širenja ideja sa svrhom veće interesantnosti ili potpunosti.
5. **Znatiželja** je sposobnost ohrabrivanja učenika da zapitkuju i traže informacije o problemima. Djecu treba učiti da postavljaju pitanja koja bi sadržavala odgovore na: tko, što, kada, gdje, kada i zašto?
6. **Kompleksnost** je sposobnost koja podrazumijeva postizanje reda iz kaosa i viđenje propusta u informacijama ili situacijama, te se podrazumijeva traženje brojnih i teških alternativa.
7. **Preuzimanje rizika** je sposobnost koja se odnosi na hrabrost nagađanja i njihovog izlaganja kritici ili čak neuspjehu. Djecu treba učiti da postoje različiti odgovori ili alternative postupanju problemu, te kako pogreške nisu loše, nego možemo učiti iz njih. Djeca trebaju biti okružena atmosferom u kojoj se preuzimanje rizika ohrabruje, a djeca se uče opravdati i argumentirati svoje ideje.
8. **Mašta** je sposobnost izgrađivanja mentalnih slika i stavljanje sebe na drugo mjesto, vrijeme i situacije, tj. predstavlja izlazak iz realnosti.

Stvaralaštvo u odgojno-obrazovnom procesu treba shvatiti kao slobodu djece, gdje je dječji razvoj kontinuiran proces i može se beskonačno usavršavati u pojedinim segmentima. Zbog toga je važna svaka pojedinost u životu djeteta do koje se dolazi praćenjem i sustavnim promatranjem dječjih reakcija (Stevanović, 2004).

Prema Stevanović (2004) za kreativnost su potrebna tri uvjeta, a to su:

1. **Otvorenost** – protok informacija
2. **Udaljenost od stanja ravnoteže**
3. **Samopotvrđivanje** - pojedinac reproducira sam sebe.

(Stevanović, 2004) ističe da je kod kreativaca vježbanjem potrebno približiti djelovanje funkcija desne i lijeve hemisfere mozga. Kreativnost se ponekad u popularnoj psihologiji povezuje s desnom stranom mozga (Slunjski, 2013). Desna polovica ima vizualno-specijalne funkcije: estetsko i emocionalno procjenjivanje, sposobnost sinteze, holističko

procesuiranje i intuitivno mišljenje, dok lijeva hemisfera ima racionalne, linearne i lingvističke i sposobnosti analize, procesuiranja, koje se bave logikom, detaljima, znanjem, spoznajom i analizom kao što navodi (Stevanović, 2004).

U razvoju kreativnosti rani i predškolski odgoj je vrlo značajan jer su u pitanju psihički život djeteta, utjecaj okoline na dijete i načini odgajanja, a za pozitivan razvoj djeteta je najvažnije da se razvije što slobodnije, što manje izloženo potiskivanjima i kočenju od strane društvene okoline, posebno one okoline od koje afektivno zavisi, kao što su roditelji, (Supek, 1987). Brojna istraživanja pokazuju da potisnuto dijete gubi osjećaj sigurnosti i nezavisnosti u svojim reakcijama, te da je jedan od najvažnijih faktora gubitak kreativnog potencijala koje dijete nosi u sebi od svog rođenja (Supek, 1987). Tjeskobno i bojažljivo dijete u novim situacijama se neće ponijeti kao stvaralačko, već kao necjelovito biće, prepušteno vodstvu odraslog (Supek, 1987).

U predškolskom i školskim uvjetima edukacije kreativnost će se ponajprije razvijati ako se poštuju pitanja djece i usmjeruje ih se da sama pronalaze odgovore, kada se stimuliraju da daju originalne ideje i otkriju njihovu vrijednost i kada se omogućuje slobodan rad prema dječjim interesima (Stevanović, 2004).

Supek (1987) navodi kako je kreativnost opće svojstvo života, ona zavisi podjednako od mase poriva koje čovjek dobiva rođenjem i od vanjskih utjecaja pod kojima se razvija, a onda je ona u nekoj vezi s oblikovanjem ljudskog karaktera, uključujući i temperament pojedinca. Na osnovu promatranja veza između kreativnosti i ličnosti istaknulo se da se kod kreativnih osoba ističu neke crte po kojima se razlikuju od nekreativnih. Freud je izrazio mišljenje kako je kočenje primitivnih poriva kod djece jedan od uzroka opadanja kreativnosti, te je imao na umu pritiske kojima je dijete izloženo pri kontroli svojih impulsa u održavanju tjelesne čvrstoće, čemu se kasnije pridružuju i druge vrste kontrole odraslih, posljedica toga je da dijete kasnije nauči potiskivati svoje porive i prilagođavati ih zahtjevima okoline tako da ne dolazi u sukob s okolinom (Supek, 1987).

Motivacijski faktori koji utječu na dječje ili odgajateljevo stvaralaštvo prema Stevanović (2006) nisu uvijek izravno vidljivi, jer mnogi ciljevi, namjere i želje uvijek djeluju u istom smjeru, no kada su zadovoljene osnovne biološke potrebe, prelazi se na ispunjavanje drugih potreba, i to najviše onih potreba koje se odnose na stvaralački i apstraktni rad, koje osiguravaju ravnotežu između unutarnjih i vanjskih motivacijskih uspjeha.

Stevanović (2006) u svojoj knjizi *Nastavnik–umjetnik–odgajatelj* iznosi tri komponente motivacije za postignuće prema Davidu Ausubelu, a to su:

- Kognitivni motivi označavaju potrebu, tj. želju da se radi na zadatku, a pojedinac osjeća unutarnju potrebu da se bavi samim zadatkom; osoba osjeća individualnu potrebu za kompetencijom, tj. za stjecanjem znanja iz određenog područja
- Motivi koji pojačavaju ego odnose se na osjećaje o statusu, samopoštovanju i učinkovitosti, indikatori su pohvale, nagrade, nova hijerarhijska struktura i slično
- Afilijativne komponente motivacije koje su usmjerene sjećanje odobravanja u okolini.

Prema Beck-Dvoržak (1987) dijete je u predškolskoj dobi kreativnije nego u kasnijoj dobi, jer su djeca primjerice u školi pod pritiskom obitelji, pedagoškom utjecaju.

Ostvarivanje kreativnog odgoja može uslijediti samo ako se stvori klima povjerenja i suradnje između ostalih (roditelja, odgajatelja, stručnih suradnika,...) i djece, jer jedino u takvim uvjetima i odnosima moći će se dijete osloboditi određenih blokada i u njemu potaknuti kreativan proces (Supek, 1987).

U knjizi *Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti* Slunjski (2013) navodi kako poznati hrvatski filozof, psiholog i sociolog Rudi Supek tvrdi da tradicionalna škola narušava razvoj kreativnosti djeteta, s čime se suvremena treba uhvatiti u koštac. Dijete je samo po sebi kreativno, no u školi se dječja kreativnost sputava kako bi se djeca prilagodila društvenim normama i ne bi iskakala iz njih. Škola nije element društvenog konzervativizma nego činitelj napretka, stoga se od nje ne očekuje da će razvijati kreativnost, inicijativu, kritičko mišljenje ili maštu, već da u njoj na svako pitanje postoji jedan točan odgovor, koji kao takav treba prihvatiti, a da se o njemu ne razmišlja puno, ni ne nudi nove ili drugačije odgovore (Slunjski, 2013).

Međutim nije ni škola krivac za sve, kreativnost se sustavno obeshrabruje kod većine djece, a mnogi roditelji imaju potrebu često ispravljati djecu, vođeni željom da njihova djeca sve što prije nauče i vođeni strahom kao njihova djeca ne bi previše „izlazila izvan okvira“, te tako privukli negativnu pažnju okoline (Slunjski, 2013). Mali broj roditelja zna ohrabriti i potaknuti dječji entuzijazam prema stvaranju ideja, a još je manje onih koji će se

uključiti i sudjelovati u tome, što ukazuje da smo odgajani tako da budemo „ispravni“, da ne budemo previše različiti od drugih i da poslove obavljamo automatski (Slunjski, 2013).

Inventivnost se ne može proizvesti iz zapovijedi, te što kreativniji proces nije stvar samo naše svjesnosti i htijenja već uključuje i podsvjesne strukture ljudske psihe (Ozimec, 1996). Kada bi mislilac prihvatio naredbu on ne bi bio u stanju „dozvati“ nove ideje, tako da im jednostavno naredi da dođu (Ozimec, 1996). Kod rutinskog rada može se tražiti rad, red i disciplina, no kod inventivnog rada bolje će funkcionirati izvjesna „radna anarhija“. Ozimec (1996) ističe kako kod grupnog kreativnog rada, najviše odgovara vođenje grupe po principu individualnih sloboda. Pod tim se podrazumijeva da su sva djeca ravnopravna i samostalna, njeguju suradničke odnose, te da uz međusobnu toleranciju mogu izražavati različita mišljenja.

Postoje znanstveni dokazi kako su grupe kreativnije nego pojedinci, no većina ljudi ima suprotna iskustva jer su se igrom slučaja našli u disfunkcionalnim grupama u kojima svi postaju manje kreativni i manje produktivni nego što bi to inače bili (Lencioni, 2002, prema Dugmenčić, 2017).

Djeci je važno omogućiti da otkriju svoju kreativnost, kako bi je oni mogli razvijati u pozitivnom smjeru. Svako dijete ima svoje individualne potrebe i njihovo središnje mjesto u odgojno-obrazovnom procesu suvremeni pedagoški pristupi podržavaju ideju prilagodljivosti odgojno-obrazovnog procesa (Kunac, 2015). Odgojno obrazovni proces prilagođava se interesima i potrebama djece, no pritom ne zapostavljaju odgojno-obrazovne ciljeve i zadatke (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010, prema Kunac, 2015).

Svako dijete zaslužuje kreativno se razvijati i „rasti“, čime se dolazi do zaključka da bi se veća pažnja trebala pridati poticanju kreativnosti, a odgojitelji, roditelji, te ostale osobe koje su uključene u rast i razvitak djeteta trebali bi biti osobe koje će poticati kreativno mišljenje i izražavanje (Jalongo, 2003, prema Kunac, 2015).

Poticanjem kritičkoga mišljenja i kreativnosti kod djece već u najranije dobi, bilo bi im olakšano razumijevanje važnosti određenoga znanja za budući život, sami bi shvatili zbog čega je važno učiti određene sadržaje te kada će im biti korisni.

Za sistematski razvoj kreativnosti moraju se poštovati neka načela (Čudina-Obradović, 1991, prema Kunac, 2015):

- polaženje od specifičnog sadržaja i stvaranje baze znanja,
- uvježbavanje vještina divergentnog mišljenja,
- konvergentnog mišljenja i tehnika rada u određenom području,
- poučavanje transfera i
- uvježbavanje izražavanja rezultata u nekom području.

U kontekstu odgojno-obrazovnih ustanova, odgajatelja i stručnih suradnika bitno je naglasiti kada govorimo o kreativnosti možemo o njoj misliti kao o kreativnosti ili kreativnosti, u kojoj se kreativnost odnosi na „genije“, velike kreativce koji su iznjedrili neku posebno značajnu ideju, dok se kreativnost odnosi na onu svakodnevnu, koja je svojstvena svim ljudima (Gardner, 1993. prema Kunac, 2015.).

Kreativan rad kod djece može biti originalan i vrijedan za to dijete, ali ne i za društvo (Runco, 1997, prema Kunac, 2015) i to je razumljivo s obzirom na dob djeteta. Kod djece ne trebamo očekivati neka revolucionarna otkrića i kreativne zamisli, u ovom periodu ne treba u procjeni kreativnosti gledati njen utjecaj i vrijednost za širi društveni kontekst, već za to dijete.

3.2. Uloga odgajatelja

Jedna od zadaća odgajatelja trebala bi biti prepoznati potencijalnu kreativnost svakog djeteta i poticati ju jer bi odgojno-obrazovni sustav trebao djeci omogućiti sredstva za razvijanje kreativnih potencijala (Runco, 1997, prema Kunac, 2015). Obitelj i odgojno-obrazovne ustanove trebale bi podupirati i jačati razvoj inteligencije, i kreativnost, što dovodi do razumijevanja da intelektualne i kreativne sposobnosti nisu nešto nepromjenjivo i statično, nego dinamično i promjenjivo, te se razvijaju cijeli život (Sternberg, 1999, prema Kunac, 2015).

Još jedna od bitna zadaća odgajatelja je da poticajnim pitanjima izaziva znatiželju, radoznalost i manipulaciju idejama i različitim materijalima (Stevanović, 2006).

Jedna od mnogih uloga odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu je i uloga osiguravanja materijala koji će nadograditi dječju aktivnost, istraživanje i stvaranje, te omogućiti da istraži njegove nove mogućnosti (Bubnić, 2015). Međutim razvijanje kreativnosti ne znači uvijek jednostavno ostaviti dijete samo s materijalom, nego mu je potrebno ponuditi ili predložiti otvorene kreativne zadatke kao: izraditi lik, izradi kuću, naslikati glazbu, osmisliti pokret, izmisliti priču u kojoj ćemo dolaziti do više različitih rješenja problema ili različitih završetaka priče, jer u takvom kontekstu su u stalnoj prilici propitivati početno stanje kako bi mogla planirati nastavak, a predmeti i materijali koji ih okružuju i koji su u upotrebi trebaju poticati na stalno promišljanje (Bubnić, 2015).

Kada govorimo o sposobnostima ili crtama kreativnosti, postavlja se pitanje u kakvom je odnosu s općom inteligencijom, onako kako se mjeri testovima inteligencije i kreativnosti. (Torrance, 1962, prema Supek, 1987) zaključuje da se inteligencija i kreativnost ne pokrivaju, nego da su posrijedi dvije dimenzije ljudskog mišljenja ili inteligentnog ponašanja, koji bi pomoću testova inteligencije isključilo oko 70% djece koja pokazuju najveću kreativnost. Autor također tvrdi kada se ne radi o razlici među spolovima u pogledu kreativnosti, ženska i muška djeca su podjednako kreativna (Torrance, 1962, prema Supek, 1987), te preporučuje upute pedagozima kako bi se trebali ponašati prema djeci u ispravnom shvaćanju kreativnosti:

- poštovati neobične, originalne ideje i nastojati da dijete otkrije njihovu vrijednost
- pokazati djetetu da njihove ideje imaju vrijednost i preuzeti one koje je moguće prihvatiti u čitavom razredu
- dati slobodan rad djeci bez pratnji ocjenjivanja ili sudova vrijednosti ili kritike
- nikada ne iznositi sud o ponašanju djeteta a da se ne objasne uzroci i posljedice.

Kreativnost za Stevanović (2004) ne trpi nikakve šablone, ni stereotipe, već bogatstvo znanja treba upotrijebiti za stvaralačke produkcije, a ne da postane smetnja u trezvenom i kreativnom razmišljanju.

Kod djece je važna pohvala i nagrađivanje. Međutim kada govorimo o pohvalama i nagrađivanju u kreativnosti trebamo biti oprezni jer ono može uništiti kreativnost, što ističu autori (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997). Navedeni autori smatraju da vrednovanje kreativnosti mora biti vrlo promišljeno, rijetko i različito u raznim razdobljima rada, te kako se najprije treba jasno odrediti koje se svojstvo želi

poticati, a u području stvaranja to je originalnost, a originalnost je sklop riječi, misli, likovnih simbola, pokreta ili tonova u melodiji što je jedinstven na svijetu.

Vrednovanje kreativnosti varira u različitim područjima, odnosno ako dijete iskaže kreativnost u jednom polju (npr. glazba), ne znači da ne „posjeduje“ kreativnost i na drugim poljima (npr. slikanje) (Degmečić, 2017).

Mjerenje kreativnosti je težak zadatak za svih i ni jedan od njih nije dostigao stupanj s kojim bi se moglo odvojiti kreativnu djecu, od „nekreativne“ djece, kako ističe Ozimec (1996), no usprkos gotovo stotinjak testova za ispitivanje kreativnosti, a testovi uglavnom služe u dijagnostičke svrhe, znači da ne služe u odabiranju, već za planiranje određenih kreativnih metoda i postupaka kojima bi bilo moguće ovu sposobnost poticati i razvijati i to kod onih pojedinaca koji pokazuju izvjesne kreativne sposobnosti.

U mnoštvu stereotipnih i uobičajenih sklopova misli i simbola pojavit će se nov i neuobičajen, pa njega valja obilježiti i nagraditi, no budući da ne znamo kada će se ta originalnost pojaviti i kako ju možemo izazvati, ne možemo djeci dati do znanja što točno očekujemo kada tražimo originalnost u radu, stoga moramo nagrađivati originalnost (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997). Kod dječjeg rada bitno i cijenjeno je da je rad iskren i samostalno proizveden, jer se na taj način izbjegava strah od neuspjeha i razvija želja za daljnjim stvaranjem (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997). Pohvala koja dijete dobiva od odgajatelja, roditelja ili nekog trećeg svaki put bi trebala biti drugačija. Treba biti umjerena, te izražena kao prihvaćanje činjenice, a ne kao hvaljenje, da dijete ne bi dobilo krivo sliku o tome. U prvom razdoblju odgajatelj stvara međusobno povjerenje, nastoji ukloniti strah od gubitka samopoštovanja, što stvara temelj za „bogatu proizvodnju“ novih radova, dok je drugo razdoblje, razdoblje posrednog poučavanja, gdje se postupno uvodi kritika (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997). Iznošenje kritika dopušteno je tek kada uspostavimo međusobno povjerenje, te kada je dijete počelo redovito i bogato stvarati. Kritika je korisna i poželjna, no jedino ako je konstruktivna i interpretirana na pravi način (treba obrazložiti što dijete „nije napravilo dobro“).

Prema Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović (1997) postoje dva oblika prikladne kritike:

- kritika tehnike-primjenjuje se kada je neuspješnost posljedica manjka „tehnike“, koja se lako može naučiti i
- kritika na hladno-primjenjuje se kada je rad završen i dijete je već krenulo sa stvaranjem novog rada.

Bez obzira na vrstu i trenutak kritike, uvijek je moraju pratiti izrazi prihvatanja djetetovog rada, dok bi pretjerana naglašenost i očekivanje tehničkog znanja, očekivanje savršenosti u prvim pokušajima i česte kritike mogu dovesti dijete do odbijanja od kreativnih nastajanja, frustracije te potpuno demotivirati dijete za daljnji rad (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997).

Odgajatelj kod vrednovanja dječjih radova, tj. vrednovanja kreativnosti kod djece usmjerava se na vlastito iskustvo i vlastiti osjećaj za novo, originalno i estetski vrijedno, međutim kada je potrebno primijeniti objektivne kriterije zbog usporedbe dobro je kriterij provjeriti dobivanjem procjene raznih procjenjivača (Bilopavlović, Čudina-Obradović, Ladika, Šuškanović Stipanović, 1997).

U okviru odgojno-obrazovnih ustanova dio okoline čine odgajatelji i stručni suradnici, pa je upravo na njima zadaća da kreiraju pozitivno okruženje primjereno za poticanje i razvoj kreativnosti (Kunac, 2015). Njihova zadaća je stvarati prostor i poticaje za kreativno izražavanje, poticati ih na takvo izražavanje te na uvažavanje drugih i njihovih zamisli (Robinson i Kakela, 2006, prema Kunac, 2015). Okolina za kreativan rad i aktivno sudjelovanje djece u odgojno-obrazovnom procesu trebala bi se temeljiti na humanističkom pristupu (Esquivel, 1995. prema Kunac, 2015.), dopuštati neovisan rad, biti stimulirajuća, ali i ne ometajuća i omogućiti lak pristup izvorima (Runco, 2004, prema Kunac, 2015). Poticajna i obogaćena okolina djetetu pruža izazove i podiže standarde njegove uspješnosti, te razvija njihove potencijale do njihovih maksimuma (Huzjak, 2006, prema Kunac, 2015). Kod djece potrebno je stvoriti i naviku kreativnosti, a poticati ju možemo ako: imamo mogućnosti da se uključimo u kreativnu djelatnost, kada stvaramo i pronalazimo prilike za kreativno djelovanje i kada dobivamo nagrade za kreativno ponašanje (Kunac, 2015). Kako bismo razvili kreativnost kod djece potrebno je da je svaka od navedene tri stavke ostvarena (Sternberg, 2012, prema Kunac, 2015), a odgojitelji i stručni suradnici u vrtićima uvelike mogu pridonijeti njihovom ostvarenju.

U suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu uloga odgajatelja nije više samo razvijanje kreativnosti i drugih vještina, već i suradnja s drugom djecom (Somolanji i Bognar, 2008.; Bognar i Kragulj, 2009, prema Kunac 2015), objašnjavanje važnih informacija djeci, razjašnjavanje razlika između činjenica i osobnog mišljenja te pomoć pri identificiranju nekog problema (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010, prema Kunac 2015).

Kada govorimo o odgajateljevoj ulozi u poticanju kreativnosti važno je razlikovati dva pojma: kreativno poučavanje i poučavanje za kreativnost (Jeffrey i Craft, 2004, prema Kunac, 2015). Kreativno poučavanje odnosi se na kreativne pristupe u radu, kako bi učenje bilo zanimljivije i sadržaji bliži djeci, dok se poučavanje za kreativnost odnosi na poučavanje usmjereno razvoju kreativnog mišljenja i ponašanja kod djece, (Jeffrey i Craft 2004, prema Kunac, 2015) a kombinacija ovih dvaju pristupa najbolji način za poticanje kreativnosti kod djece.

Inkubacijski model poučavanja sastoji se od tri etape, a jedan je od najpoznatijih modela pri poučavanju i razvoju kreativnosti (Torrance, 1993, prema Kunac, 2015):

- povećavanje očekivanja i motivacije - kreiranje želje za znanjem, istraživanjem, poticanjem kreativnosti, mašte, motiviranje i davanje smisla onome što se radi
- produbljivanje očekivanja - ulazi se ispod površine, dublje se spoznaju nove informacije, uključena su sva osjetila, pronalaze se problemi i iskušavaju rješenja
- pomicanje prema van, tj. nastavljanje dalje - služi istinskom poticanju kreativnosti, kreativno se promišlja i izvan okruženja za učenje, nove informacije i vještine uključuju se u svakodnevni život.

Odgajatelji bi pri organizaciji odgojno-obrazovnog rada trebali brinuti o (Vranjković, 2010, prema Kunac, 2015):

- osigurati slobodnu komunikaciju između odgajatelja i djeteta te između djece međusobno
- ne podcjenjivati ideje djece
- poticati i ohrabriti djecu na stvaranje drugačijih rješenja
- nagrađivati kreativni pristup
- izbjegavati sve ono što kod djece stvara strah od neuspjeha.

Savjeti odgajateljima za poticanje razvoja uspješne inteligencije, a samim time i kreativnosti (Sternberg, 1999, prema Kunac, 2015):

- odgajatelji bi umjesto da sami formuliraju probleme trebali poticati djecu da ih oni postavljaju, potom da i odgovaraju na njih,
- trebali bi poticati djecu na razvoj kreativnog i praktičnog aspekta inteligencije, ne samo analitičkoga dijela,
- poticati djecu na preispitivanje gotovih pretpostavki,
- poticati ih da uče na pogreškama i dati im do znanja da griješiti nije ništa negativno,
- poticati ih na izlaganje razumnim rizicima,
- kreativno pristupati sadržajima i poticati i djecu na to,
- aktivno definirati i redefinirati probleme jer što djeci damo više slobode to će oni više i bolje naučiti kako mudro odabirati probleme i projekte kojima se žele baviti- što je i ključni element za razvoj kreativnosti,
- ocjenjivati i kreativnost, stvoriti poticajnu okolinu koja cijeni i nagrađuje kreativnost i
- osigurati vrijeme za kreativno razmišljanje i tolerirati neizvjesnost i nejasnoće te i kod drugih poticati toleranciju prema njima.

Kada govorimo o načinima poticanja kreativnosti u odgojno-obrazovnom radu značajno je znati što o tome misle odgajatelji, učitelji i nastavnici i koja su njihova iskustva.

Prema istraživanju Souze (Fleith, 2000, prema Kunac, 2015) učitelji su kao strategije za poticanje kreativnosti isticali:

- rad u grupama
- slobodno vrijeme (učenici sami biraju što tada žele raditi)
- aktivnosti koje nisu ograničene, imaju otvoren kraj
- kreativno pisanje
- crtanje
- oluja ideja
- fleksibilne upute i nestrukturirano vrijeme.

Modeli nastave i nastavni oblici koji su usmjereni na poticanje kreativnosti (Vrsaljko i Ivon, 2009, prema Kunac, 2015):

- problemska nastava
- projektna i istraživačka nastava
- suradnički nastava
- oblici učenja
- rad u skupinama
- rad u paru.

Svim navedenim nastavnim oblicima i modelima nastave zajedničko je preusmjeravanje uloge učitelja, koji postaje organizator, poticatelj i voditelj, a učenici postaju istraživači, samostalno i uz međusobnu suradnju uče i dolaze do novih saznanja, sve ovdje možemo usporediti i sa radom u vrtiću (Kunac, 2015). Odgajatelj može u svom odgojno-obrazovnom radu primijeniti sve elemente kako bi djeca samostalno i uz suradnju odgajatelja dolazila do novih spoznaja i saznanja. Rad u vrtićima se također može poistovjetiti s oblicima rada koji su bliski s kreativnim radionicama čije su glavne odlike: interdisciplinarni, konstruktivni pristup, ulogu voditelja, usmjerenost je na zadovoljavanju potreba i osobitosti sve djece i razvoju kreativnog načina mišljenja, a tijekom rada lakše se otkrivaju potencijalno darovita djeca s kojima se može još i dodatno raditi u područjima za koja su pokazali osobit talent (Pejić i sur., 2007. prema Kunac, 2015).

Prema NOK-u (str. 36) kreativnost je sastavnica cjelokupnoga odgojno-obrazovnog procesa i utkana u sve segmente vrtićkog kurikuluma. Vrtić je mjesto stvaranja i izražavanja ako se u njemu:

- osnažuju različiti simbolički izričaji djeteta, koji uključuju likovne, grafičke, kretne, verbalne, gestikulacijske i druge ekspresivne modalitete,
- djecu potiče na korištenje različitih izražajnih medija,
- djecu potiče na stvaralačko izražavanje vlastitih ideja, iskustava i emocija u nizu „umjetničkih“ područja,
- potiču aktivnosti djece koje se oslanjaju na kreativno stvaranje, a ne na uvježbavanje i ponavljanje - napuštaju klišeji i sheme u svakome segmentu odgojno-obrazovnoga procesa,
- djecu potiče na čuđenje, fascinaciju i uočavanje detalja,
- potiče inicijativa djece u području stvaralaštva,

- djecu potiče na promišljanje o novim perspektivama i mogućnostima izražavanja i
- pažnja posvećuje samom procesu stvaranja i izražavanja djeteta, a ne (samo) rezultatu tog procesa.

To su ujedno i neke od ključnih uloga odgajatelja u poticanju razvoja novog znanja i razumijevanja te kreativnog potencijala djece.

3.3. Razvoj mašte, kreativnog mišljenja i jezika umjetnosti

Kreativnost je misaoni proces povezan s maštom, motivacijom, idejom, inspiracijom i iluminacijom, te je utvrđeno da su različite funkcije desne i lijeve moždane hemisfere, te se smatra da je razvijena desna hemisfera emocionalno pogodnija za stvaralaštvo i estetsko izražavanje, a lijeva za logično mišljenje, tj. za verbalno, analitičko i apstraktno mišljenje (Stevanović, 2004).

Maštu posjeduje svaki čovjek u većoj ili manjoj mjeri. Mašta je prodor u subjektivnost, tj. prodor u vlastiti unutrašnji svijet, prodor u svijet koji zovemo–Ja!, mašta je također prodor u „tajne“ vanjskog svijeta, a na temelju intuicije, pitamo se što ta „stvarnost“ uopće jest– „iznutra“? (Barath, Sabljak, Matul, 1999).

Prema spomenutim autorima, svijet mašte je poseban svijet u kojem se svjetovi ljudske spoznaje i osjećaja spajaju i isprepliću, te nalaze savezništvo jedni s drugima u velebnom prostanstvu ljudskog stvaralaštva, od dječjeg crteža do znanosti, pa do umjetnosti ili filozofije. Zanimljivo je spomenuti kako je jedno od temeljnih zanimanja djeteta maštanje i zamišljanje nepostojeće stvarnosti, pa možemo reći kako djetetovo maštanje spada u temeljne biološke i kulturne potrebe vrste i svake njezine jedinice, bez obzira za dob, spol, tjelesne i psihofizičke podobnosti i slično. Mašta za dijete predstavlja elementarno sredstvo djetetu da odgovori na egzistencijalno pitanje: „Što ću biti, gdje ću biti, što ću raditi kada odrastem?“, što ga ujedno i određuje kao zasebnu i jedinstvenu jedinku. Dječja mašta počiva na istančanim sposobnostima ljudske vrste za opažanje, jedna od posebnih „vrsta“ opažanja je fiziognomsko opažanje, koje se sastoji od toga da dijete fizičkim predmetima, biljkama, životinjama ili prirodnim pojavama pripisuje ljudske osobine (pr. „zločeste planine“, „dobre biljke“ i sl) (Barath, Sabljak, Matul, 1999).

Dječja mašta počiva na istančanim sposobnostima ljudske vrste za opažanje, jedna od posebnih „vrsta“ opažanja je fiziognomsko opažanje, koje se sastoji od toga da dijete

fizičkim predmetima, biljkama, životinjama ili prirodnim pojavama pripisuje ljudske osobine (pr. „zločeste planine“, „dobre biljke“ i sl.)

U kreativnom izrazu djece, maštanje se najčešće vidi u stvaranju novih varijanti i kreativnih uradaka na osnovu već poznatih događaja ili pojava poput raznih ilustriranja (bajki, pjesama, zamišljenih događaja i dr.), gdje su bogatstvo i originalnost dječje mašte uvjetovani slobodnim, spontanim i osmišljenim vođenjem djeteta u kreativnom izražavanju (Škrbina, 2013).

Izlet mašte je tehnika koja je pogodna za umjetnike, pisce detektivskih romana ili znanstvene fantastike), političare, poslovne stratege i znanstvenike, a riječ je o postupku spekulativnog identificiranja takvih problema koji u stvarnosti još ne postoje, a metoda počiva na stimuliranju lateralnog mišljenja, na korištenju što bujnije mašte pri pokušaju nalaženja odgovora na klasično pitanje „što bi bilo kad bi bilo“ (Srića, 2003).

Pojam kreativne osobe definira slično kao i osoba s lateralnim mišljenjem, osobe s lateralnim mišljenjem se smatraju osobe koje drugačije gledaju na svijet oko sebe, nego ostali ljudi (De Bono, 2008).

Osnovu kreativnosti čini kreativno mišljenje, ono započinje osviještenim osjetilnim doživljajima, preko maštovitog igranja elementima i aktivnog sudjelovanja u glazbenom, plesnom, likovnom ili dramskom stvaralaštvu i sve do organiziranog promatranja, kritičkog i kreativnog mišljenja, te izrade originalnih proizvoda i pronalaženja rijetkih odgovora i rješenja koji su novi za pojedinca, te njegovu bližu i dalju okolinu (Stevanović, 2006).

Autor Keong (2008) u knjizi *Budite kreativni*, navodi Edvarda De Bonu kao stručnjaka za kreativnost, koji smatra da se kreativnost može proučavati, te da je to umijeće koje se može naučiti. Također navodi kako kreativno mišljenje počinje željom, a tek kasnije dolazi pozornost, vježba i na kraju užitak. Kada se naviknemo kreativno razmišljati, ono postaje prirodnim procesom, kojim ako ga dovoljno često vježbamo možemo postati kreativna osoba, kako navodi spomenuti autor.

Kreativno mišljenje je novi način izgradnje mentalnog sklopa čovjeka koji vodi otkriću, izumu, eksperimentiranju, istraživanju i zamišljanju, koje sadrži znanje, ali je i nova organizacija ličnosti koja uključuje osjećaje, suradnju i inicijativu, čiji počeci kod predškolske dobi djece gdje se može organizirati stvaranje rimovanih stihova, sastavljanje

manjih riječi o nekome ili nečemu, pa će djeca sa svim tim iskustvima i znanjima moći smišljati vlastite brojalice, razne igre, te u postojećim mijenjati situacije, imena ili pravila (Stevanović, 2006).

Prema Stevanović (2006) gotovo sva djeca dolaze na svijet s kreativnim potencijalima koji su bitni za njihov budući kreativni razvoj, a koji je zapravo sistem postupaka u razvijanju kreativnog mišljenja, koji je bipolarni proces koji povezuje unutarnje i vanjske utjecaje. Bitno je naglasiti da je poticajna okolina (obiteljska ili vrtićka) bitna za razvijanje dječjih stvaralačkih potencijala, a poticajna okolina djetetu osigurava sigurnost, podršku, toplinu i time omogućava suradnju između djece i djece, i djece i odgajatelja, što doprinosi zajedničkom učenju i uvažavanju razlika (Stevanović, 2006).

Prema Stevanović (2006) kreativno mišljenje se bazira na izboru odgovarajućih motivacijskih komponenti:

- potreba za radoznalosti
- težnja za uspjehom
- unutarnje zadovoljstvo stvaralačkim radom
- težnja prema novim odgovorima i želja za različitostu
- orijentacija prema nezavisnom mišljenju.

Shaw i Simon predlažu kriterije koje pomažu u preciziranju koncepta kreativnosti u knjizi *Nastavnik-umjetnik-odgajatelj* (Stevanović, 2006):

- kreativno mišljenje je nekonvencionalno, modificira ili odbacuje ustaljene ideje ili već odavno prihvaćene
- kreativno mišljenje normalno se „hrani“ visokom motiviranošću i ustrajnošću, te dugo traje bilo u prekidima ili intenzivno.

Guilford prvi uvodi pojam divergentnog mišljenja, kod kojeg misli nisu usmjerene na jedno rješenje, već su raspršene na neograničen broj mogućih rješenja, a kvaliteta i vrijednost divergentnog mišljenja procjenjuju se na temelju četiri kriterija, a to su originalnost, fluentnost, fleksibilnost i elaboracija (Guilford, 1968, prema Škrbina, 2013).

Divergentno mišljenje je osnovica svakog procesa, a učinkovita divergentna produkcija podrazumijeva dobru pripremu koja se odnosi na: pripremu materijala, planiranje

prostora i vremena, te određivanje vrste stvaralaštva, iste ranije spomenuti autor Stevanović (2004). Također ističući da se najprije postavi cilj koji treba realizirati, koje zahtjeva prethodno sakupljati određena znanja i odrediti način njihova transfera, nakon čega se osigura unutarnja motiviranost i odgovarajuću emocionalna klima za različitu kreativnost i iako su pripreme različite, svaka ima jedinstvenu opću strukturu, ali različite obrasce za rješavanje, stoga se može reći da se radi o racionalno-psihološkoj i materijalno-tehničkoj pripremi (Stevanović, 2004).

Prema Supek i ostalim autorima u knjizi *Dijete i kreativnost* (1987), autori navode da se divergentno mišljenje odvija se u široko određenim okvirima, sa slobodnim normama i raznovrsnim mogućnostima odgovora, tj. divergentno mišljenje pogoduje izrazu mašte i originalnosti pojedinca.

4. CILJ, ZADATCI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je utvrditi stavove odgajatelja prema mitovima o kreativnosti, kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi pri poticanju kreativnosti djece kao načina inovativnog doprinosa odgojno-obrazovnoj praksi. Očekuje se doprinos kvalitetnijem razumijevanju bitnih čimbenika kreiranja inovativnih odgojno-obrazovnih okolina te poticanja kreativnog mišljenja djece u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Iz navedenog cilja proizlaze sljedeći zadatci istraživanja:

1. ispitati stavove odgajatelja prema mitovima o kreativnosti,
2. utvrditi postoji li povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž, formalno obrazovanje) odgajatelja s njihovim stavovima,
3. utvrditi postoji li povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž, formalno obrazovanje) učitelja s njihovim procjenama (za poticanje kreativnosti, kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina, korištenje *ICT*-a te primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu) tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem, te
4. ispitati stavove učitelja prema kreativnosti općenito, kreativnosti učenika i njihovoj ulozi u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina (kvalitativni istraživački zadatak).

Na temelju spoznaja dosadašnjih rezultata i pretražene relevantne literature postavljene su dvije hipoteze istraživanja za prva dva zadatka istraživanja (kvantitativni istraživački pristup):

H1: Očekuju se umjerene razine slaganja sa istraženim mitovima o kreativnosti.

H2: Ne očekuju se značajnije korelacije u odnosu na varijable kao što su dob, radni staž i formalno obrazovanje.

H3: Očekuje se da će odgajatelji procijeniti stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija. Također očekuje se da će mlađi učitelji pridavati veći značaj formalnom obrazovanju u stečenosti vlastitih kompetencija za istraživana područja, a stariji učitelji stručnom usavršavanju i samostalnom učenju

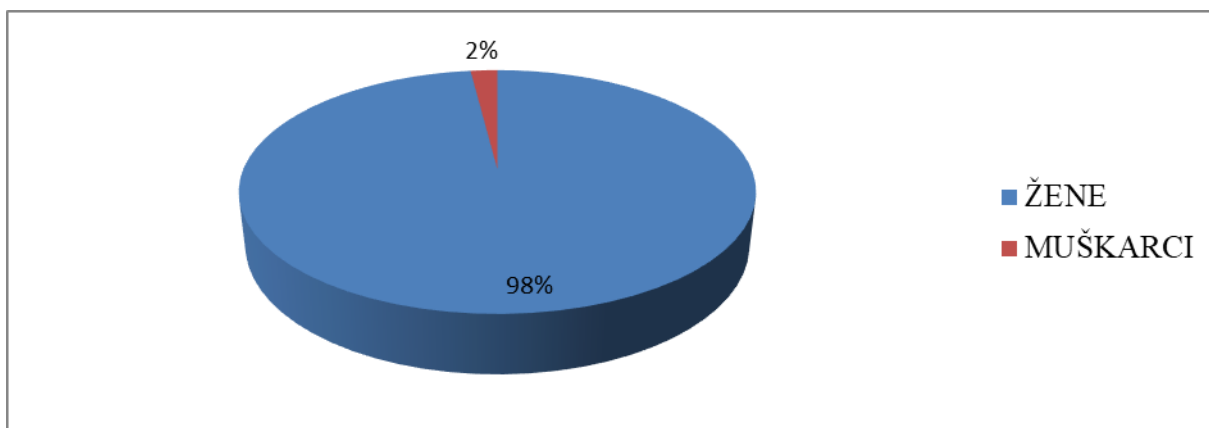

5. METODA

5.1. Uzorak

Istraživanje koje sam provodila provedeno na uzorku od 151 ispitanika, od toga su 149 (98,7%) žene i 2 (1,3%) muškarca (Slika 1). Ispitanici su odgajatelji predškolskog odgoja u dječjim vrtićima iz Zagrebačke županije, pri čemu je svih 7 vrtića baš s područja grada Zagreba.

Slika 1: Spol ispitanika

Dob ispitanika kreće se od 22 do 65 godina.

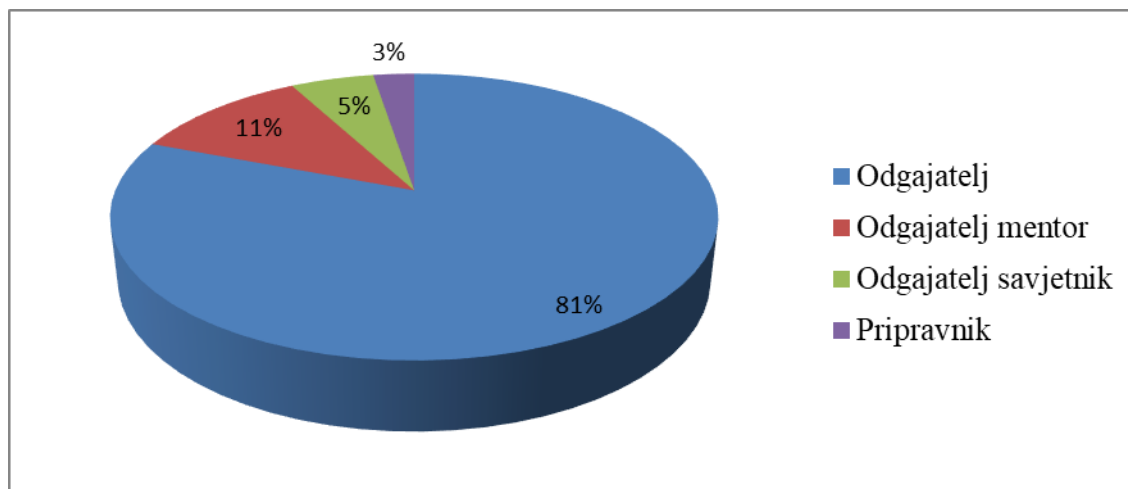
Ukupni radni staž ispitanika kreće se u rasponu od 0,5 do 39,5 godina, a radni staž kao odgajatelji kreće se od 0,5 do 39,5 godina.

Broj djece u skupini kreće se od 15 do 30 djece.

Od ukupnog broja ispitanika njih 92 (60,9%) radi sa uzrastom rane dobi, 59 (39,1%) odgajatelja radi s djecom predškolske dobi.

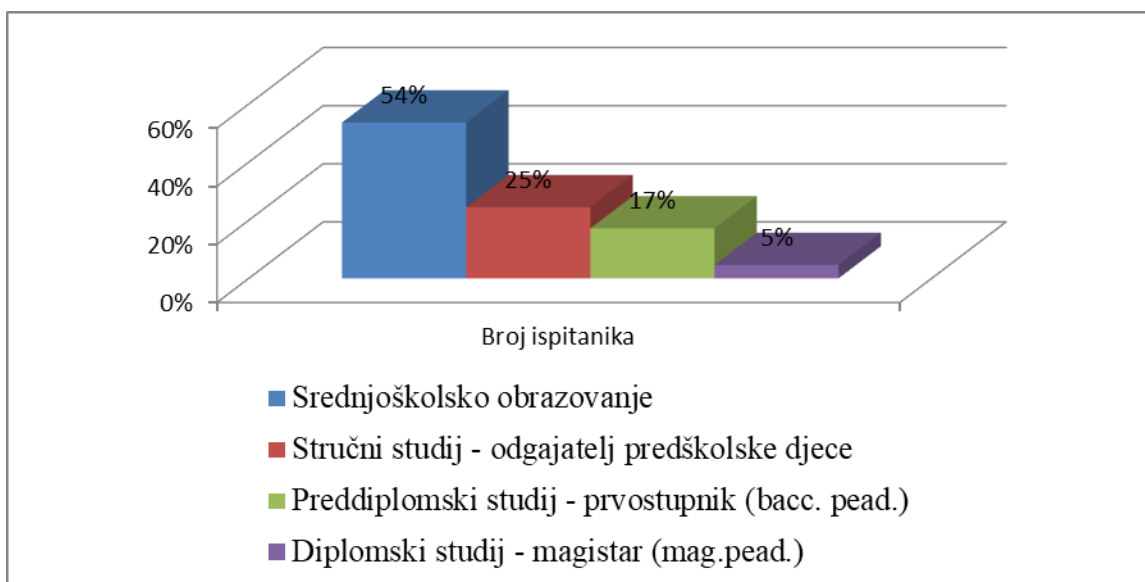
Od ukupnog broja ispitanika njih 122 (80,8%) ima položajno zvanje za odgajatelja, 17 (11,3%) za odgajatelja mentora, 8 (5,3%) za odgajatelja savjetnika, 4 (2,6%) ispitanika su bili pripravnici (Slika 2). U ovom istraživanju koje je bilo provedeno nitko od ispitanika nije bio volonter.

Slika 2: Položeno zvanje

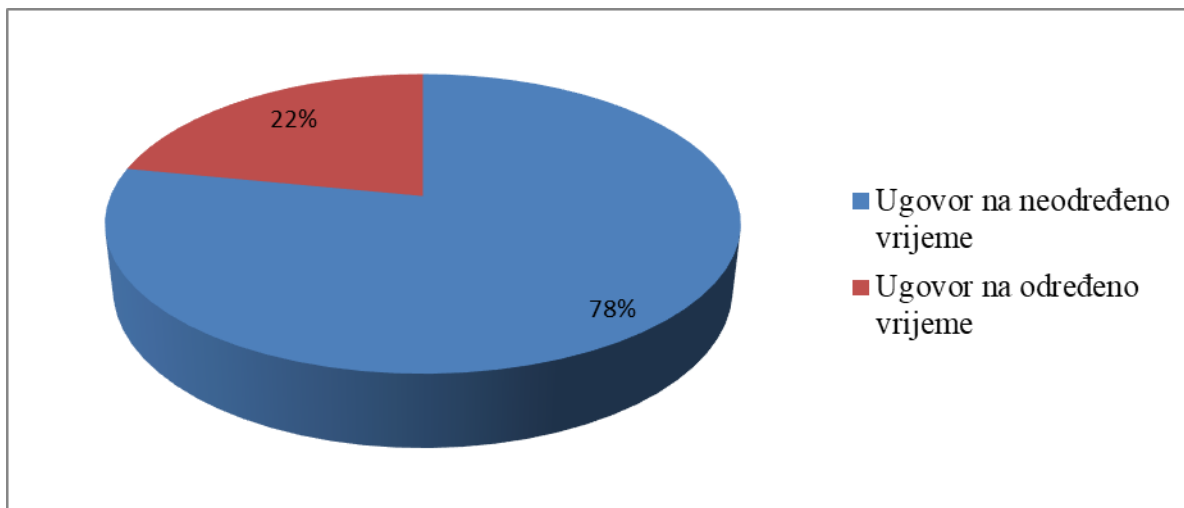
Najviše ispitanika, s obzirom na najvišu postignutu razinu formalnog obrazovanja, njih 81 (53,6%) ima srednjoškolsko obrazovanje, 37 (24,5%) ima završeni stručni studij – odgojitelj predškolske djece, 26 (17,2%) ima završen preddiplomski studij – prvostupnik, i 7 (4,6%) ispitanika ima završen diplomski studij - magistar (Slika 3).

Slika 3: Razina formalnog obrazovanja

Od ukupnog broja ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju njih 118 (78,2%) radi ima ugovor na neodređeno vrijeme, a njih 33 (21,9%) ima ugovor na određeno vrijeme (Slika 4).

Slika 4: Radni status u vrtiću

5.2. Mjerni instrument

Za svrhu diplomskog rada za istraživanje primijenjeno je anketno istraživanje s ciljem ispitivanja stavova odgajatelja prema mitovima o kreativnosti, kreativnosti općenito, te njihovoj ulozi u kreiranju inovativne odgojno-obrazovnih okolina i kreativnosti djece.

Anketa je sastavljena tako da se sastoji od kratkog uvodnog dijela u kojem se navodi cilj i svrha istraživanja i uvjeti pod kojima se provodi, a to su dobrovoljnost i anonimnost. Zatim slijedi dio prikupljanja socio-demografskih podataka ispitanika. Potom slijedi jedno pitanje otvorenog tipa te dvije skale Likertovog tipa i na kraju tri pitanja otvorenog tipa. Prva skala je sastavljena od 1 do 5 skale Likertovog tipa od 1 („uopće ih nisam razvio/-la“) do 5 („vrlo dobro sam ih razvio/-la“) u tri stupca (tijekom studija, stručnim usavršavanjem, samostalnim učenjem) odgajatelji su procjenjivali u kolikoj su mjeri razvili navedene kompetencije (poticanje kreativnosti djece, kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina, korištenje ICT-a u odgojno-obrazovnom radu te primjenu inovativnih pristupa) kroz tri etape: tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem. Likertovom skalom od 1 („uopće se ne slažem“) do 5 („u potpunosti se slažem“) željelo se utvrditi i ispitati prisutnost mitova kreativnosti među odgajateljima. Ispitanici su

određivali stupanj slaganja s 19 tvrdnji osmišljenih prema Kampylisovim (2010) najraširenijim miskoncepcijama, pogrešnim uvjerenjima ili mitovima o kreativnosti.

U svrhu istraživanja i kvalitativne analize implicitnih definicija kreativnosti od strane odgajatelja, njihovo viđenje manifestacije dječje kreativnosti, te viđenje njihove uloge u kreiranju odgojno-obrazovnih okolina korištena su četiri pitanja otvorenog tipa. Tri pitanja koja su korištena u upitniku preuzeta su iz *Upitnika za ispitivanja budućih učitelja o kreativnosti* kojeg su sastavile Diakidoy i Kanari (1999). Pitanja koja su preuzeta za potrebe istraživanja su: „Što je za Vas kreativnost?“, „Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:“ i „Molimo Vas navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost:“. Četvrtim otvorenim pitanjem „Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?“ želio se dobiti dublji uvid u promišljanja odgajatelja o percepciji vlastite profesionalne uloge u tom procesu.

5.3. Postupak

Istraživanje je provedeno u 7 dječjih vrtića Zagrebačke županije u periodu od 15. travnja 2019. do 15. lipnja 2019. Dječji vrtići uključeni u istraživanje su: Dječji vrtić Dobro drvo (N=19), Dječji vrtić Izvor (N=31), Dječji vrtić Jarun (17), Dječji vrtić Malešnica (N=39), Dječji vrtić Različak(11), Dječji vrtić Remetinec (N=21), Dječji vrtić Vedri dani (N=22). Uz odobrenje Dekanice Učiteljskog fakulteta u Rijeci te odobrenja stručnih timova dječjih vrtića, uz posebno odobrenje ravnatelja/ ravnateljice dogovorena je provedba istraživanja u navedenim dječjim vrtićima. Ankete su osobno dostavljene u vrtiće u papirnatom obliku, a potom je stručni tim dijelio ankete odgajateljima. Odgajatelji su imali 5-7 dana vremena za ispunjavanje ankete. Prikupljanje anketa je sveukupno trajalo 3 mjeseca. Nakon što su ispitanici imali od 5 do 7 dana za ispunjavanje anketa, prikupljeno je 151 ispunjenih anketa. Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju upućeni su u potpunu anonimnost i povjerljivost ankete te u mogućnost njihova odustajanja od iste u svakom trenutku anketiranja. Također su obaviješteni da će povratna informacija s rezultatima istraživanja bit dostupna svim zainteresiranima na upit po završetku diplomskog rada. Dobiveni podatci su obrađivani u programu *IBM SPSS Statistics verzija 21*

6. REZULTATI I RASPRAVA

6.1. Kvantitativna analiza stavova odgajatelja o mitovima o kreativnosti i povezanosti socio-demografskih karakteristika odgajatelja s njihovim stavovima o kreativnosti

Prvi od istraživački problem koji se ispitivao u upitniku odnosio se na ispitivanje stavova odgajatelja prema mitovima o kreativnosti, te povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž, broj djece u skupini, uzrast djece, formalno obrazovanje i radni status u vrtiću) odgajatelja s njihovim stavovima. Provedena je deskriptivna analiza te je izračunat Spearmanov koeficijent korelacije budući da su varijable odstupale od normalne distribucije.

6.1.1. Stavovi učitelja prema mitovima o kreativnosti

Odgajatelji su u upitniku izrazili svoje stavove prema 19 tvrdnji koje se odnose na mitove o kreativnosti. Sve tvrdnje su osmišljene prema Kampylisovim miskoncepcijama odnosno pogrešnim uvjerenjima o kreativnosti iz 2010. Na svih 19 pitanja svi ispitanici su dali odgovor (N=151).

Ispitanici su odgovarali na sljedeće tvrdnje: 1. *„Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije“*; 2. *„Kreativnost je u izravnoj povezanosti sa inteligencijom“*; 3. *„Kreativnost je fenomen desne polutke mozga“*; 4. *„Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan“*; 5. *„Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu“*; 6. *„Ili si kreativan ili nisi kreativan“*; 7. *„Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem“*; 8. *„Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi“*; 9. *Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike“*; 10. *„Djeca su kreativnija od odraslih“*; 11. *„Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni“*; 12. *„Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan“*; 13. *„Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja“*; 14. *„Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept“*; 15. *„Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih“*; 16. *„Kreativnost je nešto što donosi „dobro za sve““*; 17. *„Kreativnost je nešto apolitično“*; 18. *„Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti“*; 19. *„Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti“*.

U nastavku rada slijedi prikaz dobivenih deskriptivnih podataka za stavove odgajatelja o mitovima kreativnosti (Tablica 1).

Tablica 1: Deskriptivni pokazatelji stavova odgojitelja prema mitovima o kreativnosti

	Min	Max	M	SD
MIT 5. Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu.	2	5	4.34	0.79
MIT 15. Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih.	1	5	3.97	1.04
MIT 4. Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan.	1	5	3.89	0.87
MIT 16. Kreativnost je nešto što donosi “dobro za sve“.	1	5	3.80	0.97
MIT 17. Kreativnost je nešto apolitično.	1	5	3.73	1.15
MIT 1. Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije.	1	5	3.66	0.86
MIT 10. Djeca su kreativnija od odraslih.	1	5	3.58	1.13
MIT 3. Kreativnost je fenomen desne polutke mozga.	1	5	3.49	1.01
MIT 14. Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept.	1	5	3.30	1.19
MIT 2. Kreativnost je u izravnoj povezanosti sa inteligencijom.	1	5	3.19	1.13
MIT 6. Ili si kreativan ili nisi kreativan.	1	5	3.11	1.15
MIT 19. Postoje “kreativni“ i “nekreativni“ školski predmeti.	1	5	3.00	1.23
MIT 13. Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja.	1	5	2.99	1.03
MIT 8. Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi.	1	5	2.90	1.16
MIT 9. Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike.	1	5	2.87	1.05
MIT 7. Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem.	1	5	2.58	1.04
MIT 18. Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti	1	5	2.19	1.11
MIT 12. Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan.	1	5	1.37	0.80
MIT 11. Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni.	1	5	1.37	0.83

Analizom svih odgovora iz Tablice 1. možemo primijetiti kako se odgojitelji uglavnom i djelomično slažu s većinom navedenih mitova. Od ukupno procjenjivanih 19 mitova o kreativnosti odgajateljice se gotovo uopće ne slažu samo s dva mita: MIT 11. *Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni* (M=1.37, SD=0.83) te MIT 12. *Moraš*

biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan ($M=1.37$, $SD=0,80$). Odgajateljice su iskazale također uglavnom neslaganje s mitom 18. *Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti* ($M=2.19$, $SD=1.11$). Međutim, s preostalih 16 (84 %) mitova se uglavnom i djelomično slažu što nije zadovoljavajuće obzirom da je riječ o mitovima odnosno zabludama o kreativnosti. Nedovoljna informiranost i neznanje mogu se reflektirati na implicitne teorije kreativnosti učitelja (Kampylis, 2010). Stavovi (budućih) učitelja i odgajatelja o kreativnosti i kreativnom učenju djece više su nego bitni za osiguravanje dobrobiti djece/učenika (Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015). Kako bi odgajatelji uopće znali i mogli poticati kreativnost kod djece, važno je istaknuti kako je potrebno da i oni sami znaju metode i načine razvoja kreativnosti djece. Stoga je nužno obratiti veću pozornost na inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja u ovome važnom području. Provedenim istraživanjem potvrđena je prva hipoteza obzirom da su utvrđene umjerene razine slaganja s istraženim mitovima o kreativnosti.

6.1.2. Povezanost socio-demografskih karakteristika odgajatelj s njihovim stavovima prema mitovima o kreativnosti

Spearmanovim koeficijentom korelacije ispitana je povezanost dobi, godina radnog staža i razine formalnog obrazovanja sa slaganjem s mitovima o kreativnosti između socio-demografskih podataka i stavova odgajatelja. Dobivena je statistički značajna povezanost samo za tvrdnju „*Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike*“. Dob odgajatelja i godine radnog staža u pozitivnoj su korelaciji sa stavom prema mitu „*Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike*“ ($r_s=0.17$, $p<0.05$ za dob, $r_s=0.19$, $p<0.05$ za radni staž, te $r_s=0.18$, $p<0.05$ za odgajateljski radni staž. U nastavku rada slijedi prikaz dobivenih podataka (Tablica 2).

Tablica 2: Povezanost dobi, godina radnog staža i razine formalnog obrazovanja sa stavovima odgajatelja prema mitovima o kreativnosti

	Dob	Radni staž	Radni staž kao odgajatelj	Razina formalnog obrazovanja
MIT 1. Kreativnost potječe iz nesvjesnog, kao rezultat inspiracije.	.03	-.01	-.01	-.11
MIT 2. Kreativnost je u izravnoj povezanosti sa inteligencijom.	-.14	-.15	-.14	.14
MIT 3. Kreativnost je fenomen desne polutke mozga.	-.11	-.10	-.11	.14
MIT 4. Produkt kreativnosti je u potpunosti originalan.	.06	.09	.08	-.09
MIT 5. Kreativno izražavanje zahtjeva apsolutnu slobodu.	.00	.00	-.01	-.11
MIT 6. Ili si kreativan ili nisi kreativan.	.02	.04	.06	.03
MIT 7. Kreativnost je urođena i ne može se postići odgojem.	.14	.11	.12	-.11
MIT 8. Kreativni produkt je isključivo osobina pojedinca, a ne skupine ljudi.	.08	.10	.12	-.07
MIT 9. Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike.	.17*	.19*	.18*	-.05
MIT 10. Djeca su kreativnija od odraslih.	-.05	-.03	-.06	.09
MIT 11. Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni.	.09	.10	.11	-.05
MIT 12. Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan.	-.12	-.09	-.09	.04
MIT 13. Pojedinci visokog stupnja kreativnosti nisu prepoznati za vrijeme svog življenja.	.01	.05	.03	.02
MIT 14. Kreativnost je univerzalan, kulturološki neovisan koncept.	-.07	-.06	-.10	.04
MIT 15. Kreativnost je nešto ugodno i poželjno za svih.	.04	.02	.00	-.05
MIT 16. Kreativnost je nešto što donosi "dobro za sve".	.08	.06	.05	-.09
MIT 17. Kreativnost je nešto apolitično.	.05	.07	.05	-.08
MIT 18. Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti	-.08	-.07	-.07	.04
MIT 19. Postoje "kreativni" i "nekreativni" školski predmeti.	-.06	-.03	-.02	.01

*. $p < 0.05$

Obzirom da su značajne korelacije dobivene samo između slaganja odgajatelja s jednim mitom od ukupno 19 mitova i njihove dobi i radnog staža, može se konstatirati da je hipoteza potvrđena.

6.2. Kvantitativna analiza samoprocjene stečenosti vlastitih kompetencija odgajatelja i povezanost socio-demografskih karakteristika s procjenama stečenih kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem

Za drugi istraživački problem provedena je deskriptivna analiza samoprocjene stečenih kompetencija za vrijeme studija, stručnog usavršavanja, te samostalnog učenja. Samoprocjena stečenih kompetencija je analizirana usporedbom dobivenih srednjih vrijednosti, dok je povezanost između pojedinih socio-demografskih karakteristika (dob, radni staž i formalno obrazovanje) odgajatelja sa njihovim samoprocjenama stečenih kompetencija analizirana Spearmanovim koeficijentom korelacije.

6.2.1. Samoprocjena odgajatelja stečenosti kompetencija tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem

Analizom odgovora ispitanik odgajatelja možemo uočiti kako su prosječni rezultati samoprocjene za sve navedene kompetencije stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem više od onih stečenih tijekom studija, što je prikazano u Tablici 3. Rezultati koji su dobiveni provedenim istraživanjem ukazuju na to da se najviše samoprocjene kompetencija stječe samostalnim učenjem.

Dobiveni rezultati upućuju na to da su odgajateljice u znatno većoj mjeri stekle navedene kompetencije samostalnim učenjem i stručnim usavršavanjem, a u manjoj mjeri tijekom studija, što, između ostaloga, upućuje na važnost posvećivanja veće pozornosti ovim područjima tijekom inicijalnog obrazovanja odgajatelja. Osim toga, rezultati upućuju na važnost ponude programa stručnog usavršavanja kompetencija odgajatelja u navedenim područjima, kao i na važnost istraživanja samostalnog učenja odgajatelja u kontekstu njihovoga profesionalnoga razvoja. Zadnjih godina na učenje kako ističe Čepić (2017) se sve više gleda kao na aktivan individualni proces, gdje oni koji uče konstruiraju vlastitu bazu znanja.

Tablica 3: Samoprocijenjene kompetencije odgajatelja za poticanje kreativnosti djece i vrste prste profesionalnog razvoja (tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem)

		Min	Max	M	SD
poticanje kreativnosti djece	STD	1	5	3.14	0.97
	STR	2	5	3.77	0.83
	SU	3	5	4.46	0.59
kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina	STD	1	5	3.13	0.96
	STR	1	5	3.75	0.83
	SU	3	5	4.34	0.65
korištenje ICT-a u odgojno-obrazovnom radu	STD	1	5	2.53	1.24
	STR	1	5	3.09	1.23
	SU	1	5	4.02	0.93
primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu	STD	1	5	2.91	1.11
	STR	2	5	3.71	0.85
	SU	3	5	4.26	0.66

STD - tijekom studija, STR - stručnim usavršavanjem i SU - samostalnim učenjem

Dobivenim rezultatima potvrđuje se hipoteza kojom smo očekivali da će odgajatelji procijeniti stečenost vlastitih kompetencija znatno većom stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem negoli tijekom studija.

Primjerice, Bognar (2012) navodi u svom članku „*Kreativnost u nastavi*“, kako na fakultetima još uvijek dominira frontalna predavačka nastava koja se svodi na pasivnu slušačku ulogu studenata čime se daje manja mogućnost za razvijanje svojih mišljenja i stavova.

6.2.2. Povezanost između samoprocjena odgajatelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja s dobi, radnim stažem, odgajateljskim radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja

Spearmanovim koeficijentom korelacije ispitana je povezanost dobi, godina radnog staža i razine formalnog obrazovanja sa samoprocjenama odgajatelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja (tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem). Može se zaključiti da samoprocjene odgajatelja o stečenim kompetencijama nisu u korelaciji s dobi, radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja. Dobivena je samo jedna značajna korelacija, između kompetencije koja se odnosi na

primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu stečenu samostalnim učenjem i razine formalnog obrazovanja. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4: Povezanost između samoprocjena odgajatelja o stečenim kompetencijama različitim oblicima profesionalnog razvoja (tijekom studija, stručnim usavršavanjem i samostalnim učenjem) s dobi, radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja

		Dob	Radni staž	Radni staž kao odgajatelj	Razina formalnog obrazovanja
poticanje kreativnosti djece	STD	.08	.04	.05	.08
	STR	.16	.12	.15	.04
	SU	.14	.15	.16	-.06
kreiranje inovativnih odgojno-obrazovnih okolina	STD	-.03	-.07	-.06	.15
	STR	.10	.07	.06	.03
	SU	.10	.14	.14	.06
korištenje ICT-a u odgojno-obrazovnom radu	STD	-.13	-.15	-.14	.08
	STR	.10	.09	.09	-.04
	SU	-.01	.02	-.02	.15
primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu	STD	.08	.05	.05	.00
	STR	.12	.11	.12	.02
	SU	.01	.04	.01	.16*

*, $p < 0.05$

STD - tijekom studija, STR - stručnim usavršavanjem i SU - samostalnim učenjem

Može se zaključiti da samoprocjene odgajatelja o stečenim kompetencijama nisu u korelaciji s dobi, radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja. Dobivena je samo jedna značajna korelacija, između kompetencije koja se odnosi na primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu stečenu samostalnim učenjem i razine formalnog obrazovanja.

Dobiveni rezultati ukazuju na to da odgajatelji sa stečenom višom razinom formalnog obrazovanja procjenjuju kako su u većoj mjeri svoje kompetencije stekli samostalnim učenjem u primjeni inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu nego tijekom studija i stručnim usavršavanjem. Drugim riječima, odgajatelji sa stečenom nižom razinom formalnog obrazovanja su u manjoj mjeri stekli kompetencije u tom području samostalnim učenjem nego tijekom studija i stručnim usavršavanjem.

6.3. Kvalitativna analiza stavova odgajatelja prema kreativnosti i vlastitoj ulozi u poticanju kreativnosti djece

U provedenom istraživanju postavljena su četiri pitanja otvorenog tipa. Prvo pitanje se odnosilo na razumijevanje i definiranje kreativnosti („Što je za Vas kreativnost“), drugo pitanje se odnosilo na vlastito viđenje uloge u kreiranju odgojno-obrazovnih okolina („Kako vidite vlastitu ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?“). Treće pitanje tražilo je opisivanje jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece („Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece“) i četvrto pitanje u kojem je bilo potrebno navesti i pet područja kreativnosti u kojima se manifestira dječja kreativnost („Molimo Vas, navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja književnost“), što je ujedno i bilo pitanje koje se nadovezivalo na prethodno pitanje.

U svrhu prikupljanja podataka za četiri prethodno navedena pitanja, korišten je postupak otvorenog kodiranja. Postupak kodiranja podataka sastoji se od tri različita koraka. Prvi korak u kodiranju je pripisivanje pojmova empirijskoj građi, drugi korak je pridruživanje srodnih pojmova u kategorije i treći korak je analiza značenja pojmova i kategorije. Na kraju rada nalaze se prilozi rada gdje se nalaze tablice analize za svako pitanje.

6.3.1. Stavovi odgajatelja prema kreativnosti općenito

Na pitanje u upitniku što je za njih kreativnost odgovorilo je 143 odgajatelja, 8 odgajatelja nije odgovorilo na ovo pitanje. U prvom koraku analize rada, odgovorima su se pripisivali ključni pojmovi koji su vidljivi na kraju rada u priložima. U drugom koraku su pridruživani srodni pojmovi u kategorije - što je prikazano u Prilogu rada. Pet kategorija u koje su bilo podijeljeni odgovori odgajatelja su: kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja, kreativnost kao sposobnost ili vještina, kreativnost kao osobina i sposobnost, kreativnost kao proces stvaranja i kreativnost kao osobina.

U Tablici 5 prikazana je zastupljenost pojedinih kategorija razumijevanja kreativnosti kod odgojitelja.

Tablica 5: Zastupljenost kategorija razumijevanja kreativnosti kod odgajatelja

RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja	62	43,36%
Kreativnost kao sposobnost ili vještina	31	21,68%
Kreativnost kao osobina i sposobnost	26	18,18%
Kreativnost kao proces stvaranja	18	12,59%
Kreativnost kao osobina	6	1,45%

Naviše odgojitelja 62 (43,36%) podrazumijeva pod kreativnosti sposobnost i proces stvaranja. Duplo manji broj odgajatelja 31 (21,68%) razumije kreativnost kao sposobnost ili vještinu, zatim je uslijedilo 26 (18,18%) odgajatelja koji kreativnost određuju kao osobinu i sposobnost. Najmanji broj odgajatelja 18 (12,59%) vidi kreativnost samo kao proces stvaranja ili kao osobinu 6 (1,45%).

„Ključ“ različitosti odgovora kod odgajatelja u razumijevanju kreativnosti je u tome što sam pojam kreativnosti ima stotine opisa i ne postoji jedinstvena i određena definicija. Odgajatelji su većinom navodili samo pozitivne karakteristike manifestacije kreativnosti. Iako su se odgajatelji složili u mnogim opisima i karakteristikama, ipak svaki je osoba dala vlastiti pogled, stava i karakteristike, te svaka osoba donosi svoj vlastiti i individualni pogled na kreativnost koji je povezan s njihovim izražavanjem i ličnosti.

6.3.2. Primjeri manifestacije kreativnosti kod djece

Ispitivanjem primjera manifestacije kreativnosti kod djece i područja u kojima se manifestira dječja kreativnost željelo se steći uvid u odgajateljska viđenja ovog pitanja. Na odgovor opisivanja jednog primjera kreativnosti koji se manifestira odgovorilo je 132 odgajatelja, dok 19 odgajatelja nije dalo odgovor na ovo pitanje. Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti prikazana je u Tablici 6, a analiza prema koracima u Prilogu rada.

Tablica 6: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece prema primjerima

PODRUČJE MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Likovno područje	36	30%
Područje igre	29	24,17%
Područje istraživanja i stvaranja	22	16,33%
Područje pristupanju problema	19	15,83%
Scensko područje	15	12,50%
Područje jezičnog izražavanja	14	11,67%
Područje pokreta i plesa	6	5%
Glazbeno područje	5	4,17%
Socijalno područje	4	3,33%

Pri opisivanju jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece odgajatelji su najčešće navodili likovno područje, područje kreativnosti, istraživanja i stvaranja te područje pristupanju problemima. Slijedi scensko područje i područje jezičnog izražavanja, dok odgajatelji najmanje opisuju primjere iz područja pokreta i plesa, glazbenog područja i socijalnog područja.

6.3.3. Područje u kojima se najčešće manifestira kreativnost djece s perspektive odgajatelja

Ispitivanjem pet područja u kojima se manifestira dječja kreativnost odgovorilo je 137 odgajatelj, a njih 14 nije dalo odgovor na ovo pitanje. Analizom odgovora odgajatelja na pitanje u kojem su trebali navesti pet područja u kojima se manifestira dječja kreativnost ustanovljeno je 11 područja, a njihova zastupljenost prikazana je u Tablici 7. Koraci u kvalitativnoj analizi prikazani su u prilogu rada.

Tablica 7: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece

PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Likovna kultura	121	91,67%
Glazbena kultura	94	71,21%
Hrvatski jezik	72	54,55%
Gluma	59	44,70%
Ples	50	37,88%
Igra	49	37,12%
Istraživanje	45	34,09%
Tjelesna i zdravstvena kultura	31	23,48%
Rješavanje problema	29	21,97%
Matematika	19	14,00%
Priroda i društvo	6	4,55%

Područje manifestacije dječje kreativnosti koje su odgajatelji najčešće navodili vezano je za likovnu i glazbenu kulturu. Slijedi područje hrvatskog jezika te gluma, ples, igra, istraživanje, tjelesna i zdravstvena kultura, rješavanje problema. Najmanji broj manifestacije kreativnosti odgajatelji navode za područje prirode i društva 6 (4,55%).

Likovna kultura je najviše spominjana u područjima u kojima se manifestira kreativnost, te ima daleko veći broj spominjanja od drugih područja. Glazbena kultura je odmah nakon likovne kulture visoko pozicionirana što može upućivati na dostupnost glazbala i pjesmica djeci. Zanimljivo je pritom istaknuti kako su odgajatelji pri navođenju pet područja u kojima se manifestira dječja kreativnost najčešće navodili likovnu i glazbenu kulturu, no kod opisivanja jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece, primjeri kreativnosti u glazbenom području navedeni su samo pet puta.

6.3.4. Uloga odgajatelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina

Kao što je i prethodno navedeno u radu, kao posljednje pitanje koje će biti analizirano je pitanje koje se odnosi na viđenje odgajatelja vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina u skupini. Pitanje je analizirano kao i prethodna tri pomoću tri koraka. Na pitanja :*“Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno obrazovnih*

okolina?“ odgovorilo je 126, njih 25 nije dalo odgovor na navedeno pitanje. Koraci kojima se analiziralo ovo pitanje navedeno je u Prilozima.

Tablica 8: Zastupljenost kategorija uloga odgajatelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina

KATEGORIJE ULOGA ODGAJATELJA	f	% U UKUPNOM UZORKU
Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira djecu	96	76,19%
Uloga koja je važna, no ne definira	19	15,08%
Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja	6	4,76%
Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti djece	5	3,97%

Odgovori odgajatelja svrstani su u četiri kategorije. Najzastupljeniji odgovori odgajatelja su oni koji se odnose na stvaranje kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira djecu (76,19%), dok su najmanje zastupljeni odgovori koji ulogu vide u profesionalnom i osobnom usavršavanju radi dobrobiti djece (3,97%). Druga najzastupljenija kategorija odgovora odgajatelja je isticanje važnosti vlastite uloge u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina no, ne navode kako razumijevaju svoju ulogu u tome. Temeljem većine odgovora moguće je uočiti kako odgajatelji jasno razumijevaju svoju ulogu u ovom procesu. U daljnjim istraživanjima valjalo bi razmotriti kako pridonijeti jasnijoj slici o tome kako odgajatelji doživljavaju sebe u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina.

Odgajateljeva uloga u kreiranju odgojno-obrazovne okoline je od izrazite važnosti, jer ona dijete potiče na stvaranje, razvijanje, „rast“ i jačanje samopouzdanja. Dijete stvarajući spoznaje svijet oko sebe, istražuje i ispituje svoje granice. Iz tog razloga je uloga odgajatelja bitna jer on treba prepoznati djetetove potrebe i interese, te sukladno s time stvoriti poticajnu okolinu za dijete. Odgajatelj prije svega treba biti podrška djetetu, te poznavati dijete i njegove potrebe i sposobnosti, kako bi ga mogao usmjeravati u pravome

smjeru, smjeru koje je najpogodnije za dijete i u kojem će dijete moći razviti najveći potencijal u sebi. Ako dijete osjeća da ima podršku i potporu odgajatelja, biti će slobodnije i sigurnije u sebe kod istraživanja, promišljanja i stvaranja, te će moći izraziti svoj puni potencijal. Odgajatelj svojim profesionalnim djelovanjem treba doprinosti razvoju inovativne odgojno-obrazovne okoline. Djeca uče oponašanjem i iz okoline, pa ako dijete ima podršku i potporu odgajatelja u pozitivnoj odgojno-obrazovnoj okolini, bolje i lakše će usvajati vještine.

7. ZAKLJUČAK

Cilj diplomskog rada bio je ispitati stavove odgajatelja prema mitovima o kreativnosti, kreativnosti općenito, kreativnosti djece i njihovoj ulozi pri poticanju kreativnosti djece kao načina inovativnog doprinosa odgojno-obrazovnoj praksi.

Provedenim istraživanjem potvrđena je prva hipoteza obzirom da su utvrđene umjerene razine slaganja s istraženim mitovima o kreativnosti. Odgajatelji se uglavnom i djelomično slažu s većinom navedenih mitova. Od ukupno procjenjivanih 19 mitova o kreativnosti odgajateljice se gotovo uopće ne slažu samo s dva mita: *Pojedinci s invaliditetom i teškoćama ne mogu biti kreativni* (Mit 11.) te *Moraš biti psihički nestabilniji kako bi bio visoko kreativan* (Mit 12.). Odgajateljice su iskazale također uglavnom neslaganje s mitom 18 (*Likovne umjetnosti su kreativnije od drugih područja izražavanja kreativnosti*). Međutim, s preostalih 16 od ukupno 19 istraženih mitova odgajateljice se uglavnom i djelomično slažu što nije zadovoljavajuće obzirom da je riječ o mitovima odnosno zabludama o kreativnosti.

Rezultati ispitivanja povezanosti dobi, godina radnog staža i razine formalnog obrazovanja sa stavovima odgajatelja prema mitovima o kreativnosti ukazali su na značajne korelacije samo između slaganja odgajatelja s Mitom 9 (*Kreativna organizacija podrazumijeva isključivo kreativne zaposlenike*) i njihove dobi i radnog staža. Time je potvrđena i druga postavljena hipoteza.

Kako se i pretpostavilo, dobiveni rezultati upućuju na to da su odgajateljice u znatno većoj mjeri stekle navedene kompetencije samostalnim učenjem i stručnim usavršavanjem, a u manjoj mjeri tijekom studija, što, između ostaloga, upućuje na važnost posvećivanja veće pozornosti ovim područjima tijekom inicijalnog obrazovanja odgajatelja. Osim toga, rezultati upućuju na važnost ponude programa stručnog usavršavanja kompetencija odgajatelja u navedenim područjima, kao i na važnost istraživanja samostalnog učenja odgajatelja u kontekstu njihovoga profesionalnoga razvoja.

Utvrđeno je da samoprocjene odgajatelja o stečenim kompetencijama nisu u korelaciji s dobi, radnim stažem i razinom formalnog obrazovanja. Dobivena je samo jedna značajna korelacija, između kompetencije koja se odnosi na primjenu inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu stečenu samostalnim učenjem i razine formalnog obrazovanja.

Odgajatelji sa stečenom višom razinom formalnog obrazovanja procjenjuju da su u većoj mjeri svoje kompetencije stekli samostalnim učenjem u primjeni inovativnih pristupa u odgojno-obrazovnom radu nego tijekom studija i stručnim usavršavanjem. Očekivanje da će mlađi odgajatelji pridavati veći značaj formalnom obrazovanju u stečenosti vlastitih kompetencija za istraživana područja, a stariji odgajatelji stručnom usavršavanju i samostalnom učenju nije potvrđeno. Stoga je treća hipoteza djelomično potvrđena.

Kvalitativnom analizom stavova odgajatelja prema kreativnosti i vlastitoj ulozi u poticanju kreativnosti djece utvrđeno je kako najviše odgajatelja razumije kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja, a najmanje ih vidi kreativnost samo kao proces stvaranja ili kao osobinu.

Pri opisivanju jednog primjera kreativnosti koji se manifestira kod djece odgajatelji su najčešće navodili likovno područje, područje kreativnosti, istraživanja i stvaranja te područje pristupanja problemima, a najmanje područje pokreta i plesa, glazbeno područje i socijalno područje.

Pri navođenju pet područja u kojima se manifestira dječja kreativnosti odgajatelji su najčešće navodili područje likovne kulture, glazbene kulture, hrvatskog jezika, glume i plesa, a najmanje područje prirode i društva.

Svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina odgajatelji najčešće vide u stvaranju kreativnog ozračja s ciljem poticanja, usmjeravanja i motiviranja djece, a 9% ispitanika u unošenju svoje kreativnosti i svakodnevnom kreativnom djelovanju te profesionalnom i osobnom usavršavanju radi dobrobiti djece. Odgajateljeva uloga u kreiranju odgojno-obrazovne okoline je od izrazite važnosti, jer ona dijete potiče na stvaranje, razvijanje, „rast“ i jačanje samopouzdanja. Dijete stvarajući spoznaje svijet oko sebe, istražuje i ispituje svoje granice. Aktivna uloga odgajatelja u prepoznavanju djetetovih potreba i interesa, te sukladno s time stvaranje poticajne okoline za dijete od iznimne je važnosti.

U budućim istraživanjima valjalo bi uključiti ravnatelje i stručne suradnike u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se ispitalo njihovo viđenje aspekta kreativnosti, kreativnog odgajatelja i važnosti kreativnosti u odgojno-obrazovnom procesu.

Odgajatelji neprestano moraju obogaćivati svoju struku, stručno se usavršavati i napredovati u svojoj struci. Dječja kreativnost može se izgubiti ili potisnuti, a to ne želimo. Biti kreativan znači imati slobodu u stvaranju, širiti i stvarati nove ideje, te rješavati

probleme na drugačiji način. Biti kreativan znači imati mnoštvo ideja koje ako smo pravilo usmjeravani i poticani možemo pretvoriti u izvanredna djela i projekte koji mogu obogatiti svijet. U obrazovnom sustavu definitivno bi se više pažnje trebalo posvetiti jačanju dječje kreativnosti i individue svake osobe.

Kreativnost ima značajnu ulogu u cjelokupnom razvoju djece. Za pozitivan razvoj djeteta najvažnije je da se razvija što slobodnije, što manje izloženo potiskivanjima i kočenju od strane društvene okoline. Kako bi odgajatelji uopće znali i mogli poticati kreativnost kod djece, potrebno je da i oni sami upoznaju metode i načine razvoja dječje kreativnosti. Kao što je istaknuto, provedenim istraživanjem utvrđene su umjerene razine slaganja s istraženim mitovima o kreativnosti. Međutim, premda provedenim istraživanjem nisu dobivene visoke razine slaganja s predstavljenim mitovima, potrebno je na njih obratiti pozornost jer se nedovoljna informiranost i neznanje odgajatelja o kreativnosti može reflektirati na njihove implicitne teorije kreativnosti (Kampylis, 2010). Implicitne teorije kao subjektivni pogledi na kreativnost upravljaju našim očekivanjima pa tako i određenim ponašanjima. Stavovi (budućih) učitelja i odgajatelja o kreativnosti i kreativnom učenju djece više su nego bitni za osiguravanje dobrobiti djece/ učenika (Čepić i Tatalović Vorkapić, 2015). Značajnije promjene po pitanju stvaranja novih i kvalitetnijih odgojno-obrazovnih okolina počinju upravo od odgajatelja, prvog stručnjaka u području odgoja i obrazovanja s kojim se susreće dijete. Nužno je stavljanje većeg naglaska na inicijalno obrazovanje odgajatelja, profesionalno usavršavanje i razvoj, te njihovo uključivanje u zajednice učenja, procese samoevaluacije, refleksije i samorefleksije s ciljem unaprjeđivanja vlastite prakse, te kvalitetnog odgovaranja na potrebe i interese djece.

8. LITERATURA

1. Arar, Lj., Rački, Ž. (2003.). Priroda kreativnosti. *Psihologijske teme*. 12 (str. 3-22).
2. Barath, A., Sabljak, Lj., Matul. (1999). *Korak po korak do prava djeteta*. Zagreb: Gipa Zagreb.
3. Beck-Dvoržak, M. (1987). Psihička uvjetovana kreativnost. *Dijete i kreativnost*. Zagreb: Globus.
4. Bilopavlović, T., Čudina-Obradović, M., Ladika, Z., Šuškanović Stipanović, R. (1997). *Dosadno mi je - što da radim, priručnik za razvijanje dječje kreativnosti*, Zagreb: Školska knjiga.
5. Biondić, M. (2016). *Darovitost i kreativnost djece predškolske dobi* (Diplomski rad). Preuzeto s:
<https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A91/datastream/PDF/view>
(28.10.2019)
6. Bognar, L. (2012). Kreativnost u nastavi. *Napredak: časopis za pedagoški teorijsku i praksu*, 153(1), 9-20., Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/82857> (3.10.2019.)
7. Breen, B. (2004). *The 6 Myths Of Creativity*. Preuzeto s <http://www.fastcompany.com/magazine/89/creativity.html> (6. 6.2018.)
8. Bubnić, H. (2015). Podržavanje prirodne kreativnosti djeteta. *Dijete vrtić obitelj*. 77/78 (str. 29-31).
9. Cameron, J. (2000). *Umjetnikov put: duhovni put oslobođenja kreativnosti*. Zagreb: V.B.Z.
10. Craft, A. (2010). *Creativity and education futures: learning in a digital age*. Trentham: Stoke-on-Trent.
11. Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S. i Brajdić, T. (2016). Implicit definitions of preschool teachers about creativity: Can qualitative research inspire the preschool practice?. U M. Orel (ur.), *Modern Approaches to Teaching Coming Generation*, (str. 753-765). Ljubljana: Polhov Gradec, Eduvision.
12. Čepić, R. i Tatalović Vorkapić, S. (2015). Kreativno učenje kao put do dobrobiti djece: implikacije za pedagogiju i praksu odgajatelja i učitelja. U M. Matijević i S. Opić (ur.), *Istraživanja paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja* (str. 324-334). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta.

13. Čepić, R., Tatalović Vorkapić, S. i Svetić, A. (2014). Kontinuirani profesionalni razvoj učitelja kao nužni preduvjet za inoviranje odgojno-obrazovnog rada. U D. Hozjan (ur.), *Izobraževanje za 21. stoljeće – stvarjalnost v vzgoji in izobraževanju* (str. 83-101). Koper: Univerzitetna Založba Annales.
14. De Bono, E. (2008). *De Bonov tečaj razmišljanja*, Zagreb: Veble commerce.
15. Degmečić, D. (2017). *Kreativni um*, Zagreb: Medicinska naklada.
16. Dubovicki, S. (2012). Mitovi kreativnosti u sveučilišnoj nastavi. U M. Ljubetić i S. Zrilić (ur.), *Pedagogija i kultura* (str. 48-57). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
17. Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). *Vizualno–likovni odgoj obrazovanje: metodički priručnik*. Zagreb: Educa.
18. Kam Keong, Y. (2008), *Budite kreativni: dopustite procvat svojoj kreativnosti*. Varaždin: Katarina Zrinski.
19. Kamylyis, P. G. (2010). *Fostering creative thinking - The role of primary teachers* (No. 115). Finska: University of Jyväskylä.
20. Kamylyis, P. G. i Valtanen, J. (2010). Redefining creativity—analyzing definitions, collocations, and consequences. *The Journal of Creative Behavior*, 44(3), (str. 191-214).
21. Kestler, A. (1964). *The Act of Creation*. United Kingdom: Hutchinson.
22. Kunac, S. (2015). *Kreativnost i pedagogija*. 156 (4) (str. 423-446).
23. Leland, N. (2000), Three Myths About Creativity, Preuzeto s <http://www.nitaleland.com/articles/myths.htm> (6.6.2018.)
24. Lubart, T. I. (1994). Creativity. In: Sternberg R. J. (ed.). *Thinking and problem solving*. New York: Academic Press. (str. 289-332).
25. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Vlada RH – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
26. Ozimec, S. (1996). *Otkriće kreativnosti*. Varaždinske toplice: Tonimir.
27. Plucker, J., Beghetto, R. i Dow, G. (2004). Why Isn't Creativity More Important to Educational Psychologists? Potential, Pitfalls, and Future Directions in Creativity Research. *Educational Psychologist*, 39, 83-96.
28. Sak, U. (2004). About creativity, giftedness, and teaching the creatively gifted in the classroom. *Roeper Review*, 26(4), 216-222.

29. Sawyer, K. R. (2006). *Explaining Creativity, The Science of Human Innovation*. Oxford: University Press.
30. Slunjski, E. (2013). *Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti*, Zagreb: Element.
31. Somolanji, I., Bognar, L. (2008). *Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima*. Život i škola. 19 (str. 87-94). Zagreb.
32. Srića, V. (2003). *Kako postati pun ideja: menadžeri i kreativnost*. Varaždin: Varteks.
33. Stanić, E. (2018). *Indikatori potencijalne darovitosti predškolske djece u području likovne kreativnosti (Završni rad)*. Preuzeto s <https://repository.ufri.uniri.hr/islandora/object/ufri:370/preview> (28.10.2019.).
34. Stevanović, M. (1997). *Edukacija za stvaralaštvo*. Varaždinske toplice: Tonimir.
35. Stevanović, M. (2004). *Škola po mjeri učenika*. Varaždinske toplice: Tonimir.
36. Stevanović, M. (2006). *Nastavnik-umjetnik-odgajatelj*. Varaždinske toplice: Tonimir.
37. Supek, R. (1987). *Dijete i kreativnost*. Zagreb: Globus.
38. Škrbina, D. (2013). *Art terapija i kreativnost: multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji*. Zagreb: Veble commerce.
39. Thomas, B. G. (2012), *Ten Myths of Creativity*. Preuzeto s <http://bgthomas.com/articles/ten-myths-of-creativity/> (6.6.2018.)
40. Von Krafft, T. i Semke, E. (2008). *Kako otkriti i potaknuti kreativnost*. Zagreb: Mozaik knjiga.

9. PRILOZI

Pitanje 10. Što je za vas kreativnost?

Tablica 1: Korak 1: Pripisivanje pojmova empirijskoj građi

I. ŠTO JE ZA VAS KREATIVNOST?		II. POJMOVI
1.	Snalaženje u novim situacijama, inovativna rješenja problema i sl.	snalažljivost, sposobnost rješavanja problema
2.	Sklop znanja i vještina.	znanje i vještine
3.	"Snalaženje", "izmišljanje", "zamišljanje", "gledanje izvan okvira"	snalažljivost, inovativnost
4.	Kreativnost je za mene zamišljanje i razmišljanje izvan okvira.	mašta, inovativnost
5.	/	/
6.	/	/
7.	Mogućnost iskorištavanja raznih materijala na različite načine (nove i drugačije načine).	raznolikost, inovativnost
8.	Buđenje mašte i stvaranje novih ideja, kreativnih rješenja.	mašta, inovativnost
9.	Istraživanje vlastitih viđenja stvari/pojava/svijeta putem različitih medija i na različite načine.	istraživanje, radoznalost, raznolikost
10.	Kreativnost je pristup i način rješavanja zadataka "problematike" bilo koje.	sposobnost rješavanja problema
11.	Kada radim neku uobičajenu stvar na drugačiji način.	sposobnost rješavanja problema, raznolikost
12.	Kada djeca pronalaze različite načine rješavanja problema, s kojima se suoče, a odstupaju od uobičajenosti: originalna, nove ideje, stvari (fizičko, verbalno).	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, originalnost
13.	Kreativnost je sposobnost gledanja na stvari u novom i neobičnom svjetlu, sposobnost viđenja i rješavanja problema na poseban i neobičan način.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema
14.	Sposobnost izražavanja i osmišljavanja "drugačijih" stvari, predmeta.	inovativnost
15.	Sloboda izbora, otvorenost prema novim idejama, razmišljanje izvan okvira.	inovativnost, otvorenost
16.	Kreativnost je sposobnost iznošenja novih ideja, načina i viđenja stvari i pojava oko nas.	inovativnost, noviteti
17.	Promišljanje novih ideja, inovativnih pristupa i načina već postojećih stvari.	promišljanje, inovativnost
18.	Motiviranje, uočavanje, percipiranje, potreba i želja djece i omogućavanje njihovog osnaživanja uz dodatnu motivaciju.	motivacija, percepcija
19.	Vidjeti ono što drugi ne vide. Vidjeti drugačije, dalje, ono što još nije, ali bi moglo biti. Kreativnost mora uključivati i estetiku, senzibilnost, profinjenost, višestrani pristup...	uočavati, raznolikost
20.	Sposobnost gledanja na stvari u novom i neuobičajenom svjetlu, sposobnost rješavanja problema na poseban i neobičan način.	raznolikost, sposobnost rješavanja problema
21.	Kada na neuobičajen način riješimo neki problem, odstupanje od nekih uobičajenih postupaka, stvaranje nečeg "od ničega".	inovativnost, originalnost

22.	Kreativnost je osobni, originalni izričaj.	originalnost
23.	Pronalaženje rješenja na nove/ neočekivane načine; sposobnost izražavanja emocija i doživljaja svijeta uz osobni pečat.	sposobnost rješavanja problema, raznolikost, osobnost
24.	Kreativnost je sposobnost rješavanja jednog problema na više načina.	sposobnost rješavanja problema, raznolikost
25.	Izražavanje svojih misli i osjećaja.	misli, osjećaji
26.	Nesputanost, otkrivanje, čuđenje, sloboda u svim segmentima odg. obr. rada.	nesputanost, sloboda
27.	Pronalaženje rješenja na nov, drugačiji, neuobičajeni način.	sposobnost rješavanja problema, raznolikost, inovativnost
28.	Mašta, inspiracija, sloboda.	mašta, inspiracija, sloboda
29.	Kreativnost je mentalni proces koji uključuje stvaranje novih ideja, rješavanje problema na koje nailazimo, kreativnost je ujedno i vid originalnosti.	mentalni proces, inovativnost, sposobnost rješavanja problema, originalnost
30.	Sposobnost stvaranja nečeg novog.	sposobnost, inovativnost
31.	Stvaranje novih ideja, originalnost u stvaranju novih pojmova, rješenja,...	inovativnost, originalnost
32.	Pokretač svih aktivnosti jednog odgajatelja.	pokretač aktivnosti
33.	Stvaranje nečeg novog, sposobnost primjene divergentnog razmišljanja u svrhu primjene i stvaranja nečeg novog.	inovativnost, divergentno mišljenje
34.	Slobodno izražavanje različitim materijalima, tehnikama, pokretom.	sloboda izražavanja
35.	Pokretač svega u životu, a u poslu posebno. Odgajatelj mora biti kreativan...	motivacija
36.	Način izražavanja mašte, vlastite originalnosti i ideja.	način izražavanja, originalnost
37.	Kreativnost je način izražavanja koji obuhvaća osim umjetnosti i sve ostale aspekte svakodnevnog života.	način izražavanja, raznolikost
38.	Mogućnost izražavanja (misli, osjećaja, konkretnih zamisli) koristeći raznovrsne medije (likovne, glazbene, dramske, govorne, kinestetičke...) i imati pritom potpunu slobodu.	način izražavanja, korištenje medija, sloboda
39.	Kreativnost je proces stvaranja novih ideja, novi načini rješavanja problema, proizvodi kreativnih misli sadrže originalnost i primjerenost.	proces stvaranja novih ideja, sposobnost rješavanja problema, proizvod kreativnih misli
40.	Mogućnost izrade poticaja od tako reći ničega. Zaokupiti dječju pažnju neobičnim načinima - inovativnost u pristupu obradi sadržaja.	inovativnost, kreativnost
41.	Kada od ničega napraviš nešto, sposobnost stvaranja, mašte, ideja.	inovativnost
42.	Stvaranje novih ideja ili rješenja.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema
43.	Rješavanje problema na očekivan - neočekivan način strukturiranje materijalnih situacija ne na štetu drugih...	sposobnost rješavanja problema, inovativnost
44.	Napraviti nešto, izraziti se na potpuno svoj način, onako kako se taj čas osjećaš i želiš.	inovativnost, stvaranja
45.	Stvaranje novih ideja, pojmova, rješavanja problema.	stvaranje, sposobnost rješavanja problema
46.	Stvaranje novih ideja ili rješavanje problema.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema

47.	Talent, sposobnost da se stvori nešto inovativno, originalno.	talent, inovativnost, originalnost
48.	Kreativnost je mogućnost izražavanja svojih ideja, stavova kroz razne metode rada.	mogućnost izražavanja svojih ideja, metode rada
49.	Stvaranje novih ideja ili rješavanje.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema
50.	Stvaranje novih ideja, nečeg novog, maštovitost.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, mašta
51.	Stvaranje novih ideja, iz ničega stvoriti nešto.	stvaranje, inovativnost
52.	/	/
53.	Stvaranje novih, originalnih ideja.	stvaranje, inovativnost
54.	Izražavanje na nov način, korištenje poznatog na nov način.	izražavanje na nov način, inovativnost
55.	Nove ideje - na drugačiji način.	inovativnost
56.	Stvaralaštvo i potencijal koji netko nosi u sebi i dalje ga razvija kako bi stvarao, imao nove ideje.	stvaralaštvo, inovativnost
57.	Kreativnost je inteligencija koja izaziva produktivnost.	inteligencija, produktivnost
58.	Kreativnost je sloboda vlastitog izražavanja.	sloboda, izražavanje
59.	Stvaranje nečega novog, originalne ideje, drugačije viđenje rješavanja problema.	originalnost, različitost, sposobnost rješavanja problema
60.	Sve što dijete može izraziti stvoriti na svoj specifičan i jedinstveni način.	osobnost, inovativnost, jedinstvenost
61.	Originalno rješavanje; stvaranje novih ideja; rješavanja, istraživanja.	originalnost, inovativnost, istraživanje
62.	Originalno rješenje problemske situacije, stvaranje novih ideja, pojmova.	originalnost, nove ideje
63.	Kreativnost je dar; kao što netko lijepo pjeva, crta, ... tako može biti i kreativan.	dar
64.	Kreativnost - sloboda stvaranja. Korištenje "stvari" da bi se dobilo "novo". Ono što nosimo u sebi od početka.	sloboda, inovativnost, osobnost
65.	Sloboda izražavanja, pretočiti nešto svoje unutrašnje u nešto materijalno, stvarno, opipljivo.	sloboda, izražavanje, stvaranje
66.	Osobina sa kojom se rađamo; nešto što nas obilježava kao osobu sa godinama se izgrađuje; teško se nauči ako već nemamo u sebi predispoziciju za nešto.	urođenost, osobnost
67.	Stvaranje, izmišljanje, iskorištavanje situacije u druge svrhe i sl. nove ideje, originalnost.	stvaranje, nove ideje, originalnost
68.	Vještina koja uključuje stvaranje nečeg novog, novih ideja, drugačijih.	vještina, inovativnost
69.	Sposobnost izrade različitih sredstava od različitog materijala, uređenje prostora, okoliša, sebe.	sposobnost, inovativnost
70.	Sposobnost iz nečega napraviti nešto, spojiti razne materijale u nešto lijepo, korisno, konstruktivno.	sposobnost, inovativnost, raznolikost
71.	Stvoriti nešto novo, originalno...	inovativnost, originalnost
72.	Stvaranje novih ideja, pojmova ili rješenja problema koja sadržava originalnost i primjerenost.	stvaranje, sposobnost rješavanja problema, originalnost

73.	Sloboda izražavanja, stvaralaštvo, originalnost, novo i neuobičajeno izražavanje na individualan način, pomicanje granica vlastitim uviđanjem stvari	izražavanje, stvaralaštvo, originalnost, inovativnost, individualnost
74.	Istraživanje u svakom smislu izvan zacrtanih tj. poznatih i unaprijed postavljenih okvira, koje se odnosi na umjetničko izražavanje, rješavanje, problema ili nalaženje novih rješenja.	istraživanje, izražavanje, sposobnost rješavanja problema
75.	/	/
76.	Sposobnost kreativno inteligentnog djelovanja.	inteligencija
77.	Proces pun raznih ideja, rješenja, mogućnosti.	raznovrsnost, sposobnost rješavanja problema
78.	Maštoviti izričaj djece i odraslih, osobito u novim i nepoznatim situacijama.	maštovitost, nove i nepoznate situacije
79.	Skup osobina koje omogućuju stvaralačku produktivnost.	skup osobina, stvaralaštvo, produktivnost
80.	Originalnost u izričaju.	originalnost
81.	Rezultat inspiracije.	inspiracija
82.	U svakodnevnoj situaciji prilagoditi se i odreagirati i u svom poslu, a ako smo svi sretni i veseli i zadovoljni.	sposobnost rješavanja problema
83.	Stvaranje novih ideja, rješenja i originalnosti na raznim područjima.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema, originalnost
84.	Moći osmisliti, izraditi od ničega nešto.	inovativnost, stvaranje
85.	Razvoj novih ideja. Kombiniranje sa starim idejama.	inovativnost
86.	Oblikovanje zamisli. Od nečega napraviti (osmisliti) nešto.	oblikovanje, inovativnost
87.	Sposobnost da radiš stvari na nov i originalan način, suprotno od ukalupljenog, poznatog, već viđenog.	inovativnost
88.	Slobodno izražavanje svojih sposobnosti, ideja...	sloboda, izražavanje
89.	Istraživanje kroz različite modele.	istraživanje
90.	Sposobnost, viđenje, rješavanje problema, umijeće.	sposobnost rješavanja problema
91.	Dar i umijeće.	dar, umijeće
92.	Stvaranje nečeg novog, drugačijeg.	stvaranje, inovativnost
93.	Kreativnost je sve što se u vrtiću s djecom radi od dramskog izričaja, likovnog, glazbenog,...	raznolikost, stvaranje
94.	Likovna, dramska.	stvaranje
95.	Izražavanje mišljenja.	izražavanje mišljenja
96.	Sloboda.	sloboda
97.	Prije svega kreativnost je jako širok pojam. Za mene kreativnost predstavlja sposobnost divergentnog mišljenja, unikatnog izražavanja, sposobnost rješavanja problema na nov i drugačiji način, ustrajnost i upornost u realizaciji svoje ideje. Smatram da kreativnost može biti urođena, ali se može razvijati.	divergentno mišljenje, unikatno izražavanje, sposobnost rješavanja problema, inovativnost, ustrajnost, upornost, realizacija
98.	Sloboda stvaranja nečega novog originalnog, funkcionalnog, lijepoga...	sloboda stvaranja, stvaranje, originalnost, funkcionalnost

99.	Svaka vrsta umjetničkog izražavanja.	umjetničko izražavanje
100.	Slobodno izražavanje želja, ideja.	sloboda, izražavanje
101.	Sloboda.	sloboda
102.	Sloboda govora, izražavanja...	sloboda govora, izražavanje
103.	Kada u svakom momentu aktivnost koju radimo bude djeci zanimljiva. Fleksibilnost, ideje i ponuda materijalnog okruženja i raznovrsnost poticaja koji u svakom momentu pobude kreativan rad kod djece.	fleksibilnost, kreativnost
104.	Kreativnost je proces stvaranja ideja na nov i originalan način.	proces stvaranje, inovativnost, originalnost
105.	Izražavanje vlastitih ideja i zamisli kroz razne medije.	originalnost, mediji
106.	Je proces stvaranja novih ideja, pojava. Gledanje na stvari u novom, neobičnom svjetlu.	proces stvaranja ideja, inovativnost
107.	Nove ideje koje se pretvaraju u nešto inovativno, lijepo i zanimljivo.	noviteti, inovativnost
108.	Razmišljanje, izražavanje i govorenje na način koji nije ustaljen, nešto neobično, izvan okvira i uobičajenih standarda.	razmišljanje, izražavanje, neobično, izvan standarda
109.	/	/
110.	Maštovitost, originalnost u izražavanju, rješavanje problema.	maštovitost, originalnost, sposobnost rješavanja problema
111.	Stvaranje novih ideja, originalnost, odskakanje od "naučenog, isprobano, provjerenog". Rješavanje problema na više načina.	stvaranje, inovativnost, odskakanje, različitost, sposobnost rješavanja problema
112.	Nalaženje novih rješenja na nov, originalan način.	sposobnost rješavanja problema, originalnost
113.	Realizirati vlastitu ideju i inspiraciju kroz pečat prepoznatljive osobnosti i u originalnosti uratka.	realizacija, inspiracija, originalnost
114.	Stvaranje novih ideja, pojmova, rješenja; originalnost,; sposobnost viđenja - povezivanja - rješavanja.	inovativnost, originalnost, sposobnost rješavanja problema
115.	Slobodno izražavanje svojih ideja kroz riječi, pokret, boju, maštu.	sloboda, izražavanje
116.	Kreativnost je gledanje stvarnosti na drugačiji i neobičan način.	različitost
117.	Maštovitost, iznalaženje novih rješenja (na razl. područja života)	maštovitost, raznolikost, sposobnost rješavanja problema
118.	Stvaranje novih ideja, originalnost, primjenjivost. Gledanje na stvari na neki drugačiji način, neko novo svjetlo.	inovativnost, originalnost, primjenjivost
119.	Stvoriti iz "ničega" nešto.	stvaranje, inovativnost
120.	Sposobnost rješavanja problema, nove ideje, originalnost.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, originalnost
121.	Sposobnost rješavanja problema, snalaženje u novim situacijama.	sposobnost rješavanja problema, snalažljivost
122.	Sposobnost kreiranja i izražavanja.	kreiranje, izražavanje

123.	Kreativnost je sposobnost objedinjenja ljepote, praktičnosti, svrsishodnosti i jednostavnosti i na kraju osobnosti.	sposobnost objedinjenja ljepote, praktičnost, svrsishodnost, jednostavnost, osobnost
124.	Izražavanje na svim područjima "izvan okvira"; ustaljenih normi - likovni izraz/ pokret i ples/ scenski nastup/ govorno izražavanje...	izražavanje, ustaljenost normi
125.	Izražavanje unutarnjeg stanja uma, igra i sloboda - oslobađanje od ustaljenih okvira.	izražavanje, unutarnje stanje uma
126.	Izražavanje na slobodan, originalan način.	izražavanje, sloboda, originalnost
127.	Kreativnost je način izražavanja na sebi svojstven način.	izražavanje
128.	Stvaranje nečeg novog u potpunosti ili djelomično/ gledanje na zadatci/ rješenje na "drugačiji" način.	stvaranje, inovativnost
129.	Sposobnost pronalaženja rješenja ili stvaranja nečeg koristeći različite "originalne" putove (do postizanja cilja).	sposobnost rješavanja problema, različitost, originalnost
130.	/	/
131.	Mentalni proces koji uključuje stvaranje ideja, pojmova, rješenja problema. Stvaranje nečeg novog.	mentalni proces, stvaranje, inovativnost
132.	Kada se nove ideje primjenjuju u određenoj situaciji. Sposobnost rješavanja problema na inovativan način. Nalaženje nove funkcije, kreativnost je vještina.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, vještina
133.	/	/
134.	Proces stvaranja novih ideja, rješavanje problema ili stvaranje novih rješenja povezujući znanja.	proces, inovativnost, sposobnost rješavanja problema
135.	Stvaranje novih ideja, sloboda.	stvaranje, inovativnost, sloboda
136.	Stvaranje novog od već poznatih spoznaja, kombiniranje starog i novog i stvaranje originalnog i svojeg.	stvaranje, kombiniranje
137.	Za mene je kreativnost kreiranje i stvaranje novih ideja, mogućnost realizacije zamišljenog uratka, te jedinstven proces stvaranja nekih novih rješenja u određenim situacijama.	kreiranje, inovativnost, realizacija
138.	Potencijal, dar, ideja. Sloboda u inovativnom i inspirativnom stvaralaštvu. Kreativnost su krila nesputanog leta. Kreativnost čini svijet boljim mjestom.	potencijal, dar, ideja, sloboda, stvaralaštvo, kreativnost
139.	Slobodno izražavanje kroz pokret, likovno, glazbeno stvaralaštvo.	sloboda izražavanja, raznolikost
140.	Rješavanje problemski situacija na novi i neobičan način.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost
141.	/	/
142.	Ideje za stvaranje novog, različitog i upotreba tog istog. Davanje ideja i provođenje istih samostalno ili u grupi. Sagledavanje i rješavanje problema na nov način.	stvaranje, različitost, inovativnost, sposobnost rješavanja problema

143.	Otvorenost za stvaranje u uključivanje novim idejama, rješavanja problema, podučavanje dječjim idejama. Pružanje uvjeta i prilika za ostvarenje.	stvorenost, stvaranje, rješavanje problema
144.	Umjetnička sloboda, inspiracija svakog pojedinca.	umjetnička sloboda, inspiracija
145.	Mogućnost sagledavanja, promišljanja; propitkivanja na različite načine iz različitih pogleda. Moć rješavanja pitanja/ poteškoće/ izazova na različite (nove) načine upotrebom improvizacije. Otvorenog pogleda ne loveći se stereotipa.	sagledavanje, promišljanje, otvorenost
146.	Mogućnost izražavanja, eksperimentiranja, upoznavanje i provođenje svih novih tehnika na svim područjima razvoja (govorno, likovno, glazbenom,...)	mogućnost izražavanja, raznolikost
147.	Stvaranje novih ideja, spajanje postojećih u nove kombinacije, sposobnost gledanja na stvari iz drugog kuta, tj. iz svog kuta s ciljem stvaranja nečeg novog, zanimljivog, drugačijeg...	stvaranje, inovativnost, raznolikost
148.	Sposobnost rada izražavanja na različite, nove, zanimljive načine, sa puno novih ideja, slobodom izražavanja, stvaranja.	različitost, sloboda izražavanja, stvaranje
149.	Kreativnost je za mene nov način izražavanja i isprobavanja nečeg novog, neistraženog.	izražavanje, inovativnost
150.	Od neke vrste materijala (ili neoblikovanog ili ponuđenog nešto korisno napraviti-manipulacija ili dekoracija).	raznovrsnost materijala
151.	Za mene je kreativnost mentalni proces koji uključuje stvaranje novih kreativnih ideja ili novih poveznica između postojećih ideja i pojmova.	mentalni proces, stvaranje novih ideja

Tablica 2: Korak 2: Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije - Isječak uređivanja pojmova prema razini apstraktnosti

I. Što je za Vas kreativnost?		II. POJMOVI	II. RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI
1.	Snalaženje u novim situacijama, inovativna rješenja problema i sl.	snalažljivost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
2.	Sklop znanja i vještina.	znanje i vještine	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
3.	"Snalaženje", "izmišljanje", "zamišljanje", "gledanje izvan okvira"	snalažljivost, inovativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
4.	Kreativnost je za mene zamišljanje i razmišljanje izvan okvira.	mašta, inovativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
5.	/	/	/
6.	/	/	/
7.	Mogućnost iskorištavanja raznih materijala na različite načine (nove i drugačije načine).	raznolikost, inovativnost	Kreativnost kao proces stvaranja
8.	Buđenje mašte i stvaranje novih ideja, kreativnih rješenja.	mašta, inovativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
9.	Istraživanje vlastitih viđenja stvari/pojava/svijeta putem različitih medija i na različite načine.	istraživanje, radoznalost, raznolikost	Kreativnost kao osobina i sposobnost

10.	Kreativnost je pristup i način rješavanja zadataka "problematike" bilo koje.	spособnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
11.	Kada radim neku uobičajenu stvar na drugačiji način.	spособnost rješavanja problema, raznolikost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
12.	Kada djeca pronalaze različite načine rješavanja problema, s kojima se suoče, a odstupaju od uobičajenosti: originalna, nove ideje, stvari (fizičko, verbalno).	spособnost rješavanja problema, inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
13.	Kreativnost je sposobnost gledanja na stvari u novom i neobičnom svjetlu, sposobnost viđenja i rješavanja problema na poseban i neobičan način.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
14.	Sposobnost izražavanja i osmišljavanja "drugačijih" stvari, predmeta.	inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
15.	Sloboda izbora, otvorenost prema novim idejama, razmišljanje izvan okvira.	inovativnost, otvorenost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
16.	Kreativnost je sposobnost iznošenja novih ideja, načina i viđenja stvari i pojava oko nas.	inovativnost, noviteti	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
17.	Promišljanje novih ideja, inovativnih pristupa i načina već postojećih stvari.	promišljanje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
18.	Motiviranje, uočavanje, percipiranje, potreba i želja djece i omogućavanje njihovog osnaživanja uz dodatnu motivaciju.	motivacija, percepcija	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
19.	Vidjeti ono što drugi ne vide. Vidjeti drugačije, dalje, ono što još nije, ali bi moglo biti. Kreativnost mora uključivati i estetiku, senzibilnost, profinjenost, višestrani pristup...	uočavati, raznolikost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
20.	Sposobnost gledanja na stvari u novom i neuobičajenom svjetlu, sposobnost rješavanja problema na poseban i neobičan način.	raznolikost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
21.	Kada na neuobičajen način riješimo neki problem, odstupanje od nekih uobičajenih postupaka, stvaranje nečeg "od ničega".	inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
22.	Kreativnost je osobni, originalni izričaj.	originalnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
23.	Pronalaženje rješenja na nove/ neočekivane načine; sposobnost izražavanja emocija i doživljaja svijeta uz osobni pečat.	spособnost rješavanja problema, raznolikost, osobnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
24.	Kreativnost je sposobnost rješavanja jednog problema na više načina.	spособnost rješavanja problema, raznolikost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
25.	Izražavanje svojih misli i osjećaja.	misli, osjećaji	Kreativnost kao osobina
26.	Nesputanost, otkrivanje, čuđenje, sloboda u svim segmentima odg. obr. rada.	nesputanost, sloboda	Kreativnost kao osobina

27.	Pronalaženje rješenja na nov, drugačiji, neuobičajeni način.	spodobnost rješavanja problema, raznolikost, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
28.	Mašta, inspiracija, sloboda.	mašta, inspiracija, sloboda	Kreativnost kao proces stvaranja
29.	Kreativnost je mentalni proces koji uključuje stvaranje novih ideja, rješavanje problema na koje nailazimo, kreativnost je ujedno i vid originalnosti.	mentalni proces, inovativnost, sposobnost rješavanja problema, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
30.	Sposobnost stvaranja nečeg novog.	spodobnost, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
31.	Stvaranje novih ideja, originalnost u stvaranju novih pojmova, rješenja,...	inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
32.	Pokretač svih aktivnosti jednog odgajatelja.	pokretač aktivnosti	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
33.	Stvaranje nečeg novog, sposobnost primjene divergentnog razmišljanja u svrhu primjene i stvaranja nečeg novog.	inovativnost, divergentno mišljenje	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
34.	Slobodno izražavanje različitim materijalima, tehnikama, pokretom.	sloboda izražavanja	Kreativnost kao proces stvaranja
35.	Pokretač svega u životu, a u poslu posebno. Odgajatelj mora biti kreativan...	motivacija	Kreativnost kao proces stvaranja
36.	Način izražavanja mašte, vlastite originalnosti i ideja.	način izražavanja, originalnost	Kreativnost kao proces stvaranja
37.	Kreativnost je način izražavanja koji obuhvaća osim umjetnosti i sve ostale aspekte svakodnevnog života.	način izražavanja, raznolikost	Kreativnost kao proces stvaranja
38.	Mogućnost izražavanja (misli, osjećaja, konkretnih zamisli) koristeći raznovrsne medije (likovne, glazbene, dramske, govorne, kinestetičke...) i imati pritom potpunu slobodu.	način izražavanja, korištenje medija, sloboda	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
39.	Kreativnost je proces stvaranja novih ideja, novi načini rješavanja problema, proizvodi kreativnih misli sadrže originalnost i primjerenost.	proces stvaranja novih ideja, sposobnost rješavanja problema, proizvod kreativnih misli	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
40.	Mogućnost izrade poticaja od tako reći ničega. Zaokupiti dječju pažnju neobičnim načinima - inovativnost u pristupu obradi sadržaja.	inovativnost, kreativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
41.	Kada od ničega napraviš nešto, sposobnost stvaranja, mašte, ideja.	inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
42.	Stvaranje novih ideja ili rješenja.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
43.	Rješavanje problema na očekivan - neočekivan način strukturiranje materijalnih situacija ne na štetu drugih...	sposobnost rješavanja problema, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
44.	Napraviti nešto, izraziti se na potpuno svoj način, onako kako se taj čas osjećaš i želiš.	inovativnost, stvaranja	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja

45.	Stvaranje novih ideja, pojmova, rješavanja problema.	stvaranje, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
46.	Stvaranje novih ideja ili rješavanje problema.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
47.	Talent, sposobnost da se stvori nešto inovativno, originalno.	talent, inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
48.	Kreativnost je mogućnost izražavanja svojih ideja, stavova kroz razne metode rada.	mogućnost izražavanja svojih ideja, metode rada	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
49.	Stvaranje novih ideja ili rješavanje.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
50.	Stvaranje novih ideja, nečeg novog, maštovitost.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, mašta	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
51.	Stvaranje novih ideja, iz ničega stvoriti nešto.	stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
52.	/	/	/
53.	Stvaranje novih, originalnih ideja.	stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
54.	Izražavanje na nov način, korištenje poznatog na nov način.	izražavanje na nov način, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
55.	Nove ideje - na drugačiji način.	inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
56.	Stvaralaštvo i potencijal koji netko nosi u sebi i dalje ga razvija kako bi stvarao, imao nove ideje.	stvaralaštvo, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
57.	Kreativnost je inteligencija koja izaziva produktivnost.	inteligencija, produktivnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
58.	Kreativnost je sloboda vlastitog izražavanja.	sloboda, izražavanje	Kreativnost kao proces stvaranja
59.	Stvaranje nečega novog, originalne ideje, drugačije viđenje rješavanja problema.	originalnost, različitost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
60.	Sve što dijete može izraziti stvoriti na svoj specifičan i jedinstveni način.	osobnost, inovativnost, jedinstvenost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
61.	Originalno rješavanje; stvaranje novih ideja; rješavanja, istraživanja.	originalnost, inovativnost, istraživanje	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
62.	Originalno rješenje problemske situacije, stvaranje novih ideja, pojmova.	originalnost, nove ideje	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
63.	Kreativnost je dar; kao što netko lijepo pjeva, crta, ... tako može biti i kreativan.	dar	Kreativnost kao osobina
64.	Kreativnost - sloboda stvaranja. Korištenje "stvari" da bi se dobilo "novo". Ono što nosimo u sebi od početka.	sloboda, inovativnost, osobnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
65.	Sloboda izražavanja, pretočiti nešto svoje unutrašnje u nešto materijalno, stvarno, opipljivo.	sloboda, izražavanje, stvaranje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
66.	Osobina sa kojom se radamo; nešto	urođenost, osobnost	Kreativnost kao osobina

	što nas obilježava kao osobu sa godinama se izgrađuje; teško se nauči ako već nemamo u sebi predispoziciju za nešto.		
67.	Stvaranje, izmišljanje, iskorištavanje situacije u druge svrhe i sl. nove ideje, originalnost.	stvaranje, nove ideje, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
68.	Vještina koja uključuje stvaranje nečeg novog, novih ideja, drugačijih.	vještina, inovativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
69.	Sposobnost izrade različitih sredstava od različitog materijala, uređenje prostora, okoliša, sebe.	sposobnost, inovativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
70.	Sposobnost iz nečega napraviti nešto, spojiti razne materijale u nešto lijepo, korisno, konstruktivno.	sposobnost, inovativnost, raznolikost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
71.	Stvoriti nešto novo, originalno...	inovativnost, originalnost	Kreativnost kao proces stvaranja
72.	Stvaranje novih ideja, pojmova ili rješenja problema koja sadržava originalnost i primjerenost.	stvaranje, sposobnost rješavanja problema, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
73.	Sloboda izražavanja, stvaralaštvo, originalnost, novo i neuobičajeno izražavanje na individualan način, pomicanje granica vlastitim uviđanjem stvari	izražavanje, stvaralaštvo, originalnost, inovativnost, individualnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
74.	Istraživanje u svakom smislu izvan zacrtanih tj. poznatih i unaprijed postavljenih okvira, koje se odnosi na umjetničko izražavanje, rješavanje, problema ili nalaženje novih rješenja.	istraživanje, izražavanje, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
75.	/	/	/
76.	Sposobnost kreativno inteligentnog djelovanja.	inteligencija	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
77.	Proces pun raznih ideja, rješenja, mogućnosti.	raznovrsnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
78.	Maštoviti izričaj djece i odraslih, osobito u novim i nepoznatim situacijama.	maštovitost, nove i nepoznate situacije	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
79.	Skup osobina koje omogućuju stvaralačku produktivnost.	skup osobina, stvaralaštvo, produktivnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
80.	Originalnost u izričaju.	originalnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
81.	Rezultat inspiracije.	inspiracija	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
82.	U svakodnevnoj situaciji prilagoditi se i odreagirati u svom poslu, a ako smo svi sretni i veseli i zadovoljni.	sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
83.	Stvaranje novih ideja, rješenja i originalnosti na raznim područjima.	inovativnost, sposobnost rješavanja problema, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
84.	Moći osmisliti, izraditi od ničega nešto.	inovativnost, stvaranje	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
85.	Razvoj novih ideja. Kombiniranje sa starim idejama.	inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina

86.	Oblikovanje zamisli. Od nečega napraviti (osmisлити) nešto.	oblikovanje, inovativnost	Kreativnost kao proces stvaranja
87.	Sposobnost da radiš stvari na nov i originalan način, suprotno od ukalupljenog, poznatog, već viđenog.	inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
88.	Slobodno izražavanje svojih sposobnosti, ideja...	sloboda, izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
89.	Istraživanje kroz različite modele.	istraživanje	Kreativnost kao proces stvaranja
90.	Sposobnost, viđenje, rješavanje problema, umijeće.	sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
91.	Dar i umijeće.	dar, umijeće	Kreativnost kao osobina
92.	Stvaranje nečeg novog, drugačijeg.	stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
93.	Kreativnost je sve što se u vrtiću s djecom radi od dramskog izričaja, likovnog, glazbenog,...	raznolikost, stvaranje	Kreativnost kao proces stvaranja
94.	Likovna, dramska.	stvaranje	Kreativnost kao stvaranje
95.	Izražavanje mišljenja.	izražavanje mišljenja	Kreativnost kao proces stvaranja
96.	Sloboda.	sloboda	Kreativnost kao osobina
97.	Prije svega kreativnost je jako širok pojam. Za mene kreativnost predstavlja sposobnost divergentnog mišljenja, unikatnog izražavanja, sposobnost rješavanja problema na nov i drugačiji način, ustrajnost i upornost u realizaciji svoje ideje. Smatram da kreativnost može biti urođena, ali se može razvijati.	divergentno mišljenje, unikatno izražavanje, sposobnost rješavanja problema, inovativnost, ustrajnost, upornost, realizacija	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
98.	Sloboda stvaranja nečega novog originalnog, funkcionalnog, lijepoga...	sloboda stvaranja, stvaranje, originalnost, funkcionalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
99.	Svaka vrsta umjetničkog izražavanja.	umjetničko izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
100.	Slobodno izražavanje želja, ideja.	sloboda, izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
101.	Sloboda.	sloboda	Kreativnost kao osobina i sposobnost
102.	Sloboda govora, izražavanja...	sloboda govora, izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
103.	Kada u svakom momentu aktivnost koju radimo bude djeci zanimljiva. Fleksibilnost, ideje i ponuda materijalnog okruženja i raznovrsnost poticaja koji u svakom momentu pobude kreativan rad kod djece.	fleksibilnost, kreativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
104.	Kreativnost je proces stvaranja ideja na nov i originalan način.	proces stvaranje, inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
105.	Izražavanje vlastitih ideja i zamisli kroz razne medije.	originalnost, mediji	Kreativnost kao proces stvaranja

106.	Je proces stvaranja novih ideja, pojava. Gledanje na stvari u novom, neobičnom svjetlu.	proces stvaranja ideja, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
107.	Nove ideje koje se pretvaraju u nešto inovativno, lijepo i zanimljivo.	noviteti, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
108.	Razmišljanje, izražavanje i govorenje na način koji nije ustaljen, nešto neobično, izvan okvira i uobičajenih standarda.	razmišljanje, izražavanje, neobično, izvan standarda	Kreativnost kao osobina i sposobnost
109.	/	/	/
110.	Maštovitost, originalnost u izražavanju, rješavanje problema.	maštovitost, originalnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
111.	Stvaranje novih ideja, originalnost, odskakanje od "naučenog, isprobano, provjerenog". Rješavanje problema na više načina.	stvaranje, inovativnost, odskakanje, različitost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
112.	Nalaženje novih rješenja na nov, originalan način.	sposobnost rješavanja problema, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
113.	Realizirati vlastitu ideju i inspiraciju kroz pečat prepoznatljive osobnosti i u originalnosti uratka.	realizacija, inspiracija, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
114.	Stvaranje novih ideja, pojmova, rješenja; originalnost,; sposobnost viđenja - povezivanja - rješavanja.	inovativnost, originalnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
115.	Slobodno izražavanje svojih ideja kroz riječi, pokret, boju, maštu.	sloboda, izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
116.	Kreativnost je gledanje stvarnosti na drugačiji i neobičan način.	Različitost	Kreativnost kao proces stvaranja
117.	Maštovitost, iznalaženje novih rješenja (na razl. područja života)	maštovitost, raznolikost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao osobina i sposobnost
118.	Stvaranje novih ideja, originalnost, primjenjivost. Gledanje na stvari na neki drugačiji način, neko novo svjetlo.	inovativnost, originalnost, primjenjivost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
119.	Stvoriti iz "ničega" nešto.	stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
120.	Sposobnost rješavanja problema, nove ideje, originalnost.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
121.	Sposobnost rješavanja problema, snalaženje u novim situacijama.	sposobnost rješavanja problema, snalažljivost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
122.	Sposobnost kreiranja i izražavanja.	kreiranje, izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
123.	Kreativnost je sposobnost objedinjenja ljepote, praktičnosti, svrsishodnosti i jednostavnosti i na kraju osobnosti.	sposobnost objedinjenja ljepote, praktičnost, svrsishodnost, jednostavnost, osobnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
124.	Izražavanje na svim područjima "izvan okvira"; ustaljenih normi - likovni izraz/ pokret i ples/ scenski nastup/ govorno izražavanje...	izražavanje, ustaljenost normi	Kreativnost kao osobina i sposobnost

125.	Izražavanje unutarnjeg stanja uma, igra i sloboda - oslobađanje od ustaljenih okvira.	izražavanje, unutarnje stanje uma	Kreativnost kao osobina i sposobnost
126.	Izražavanje na slobodan, originalan način.	izražavanje, sloboda, originalnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
127.	Kreativnost je način izražavanja na sebi svojstven način.	Izražavanje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
128.	Stvaranje nečeg novog u potpunosti ili djelomično/ gledanje na zadatci/ rješenje na "drugačiji" način.	stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
129.	Sposobnost pronalaženja rješenja ili stvaranja nečeg koristeći različite "originalne" putove (do postizanja cilja).	sposobnost rješavanja problema, različitost, originalnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
130.	/	/	/
131.	Mentalni proces koji uključuje stvaranje ideja, pojmova, rješenja problema. Stvaranje nečeg novog.	mentalni proces, stvaranje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
132.	Kada se nove ideje primjenjuju u određenoj situaciji. Sposobnost rješavanja problema na inovativan način. Nalaženje nove funkcije, kreativnost je vještina.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost, vještina	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
133.	/	/	/
134.	Proces stvaranja novih ideja, rješavanje problema ili stvaranje novih rješenja povezujući znanja.	proces, inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
135.	Stvaranje novih ideja, sloboda.	stvaranje, inovativnost, sloboda	Kreativnost kao osobina i sposobnost
136.	Stvaranje novog od već poznatih spoznaja, kombiniranje starog i novog i stvaranje originalnog i svojeg.	stvaranje, kombiniranje	Kreativnost kao proces stvaranja
137.	Za mene je kreativnost kreiranje i stvaranje novih ideja, mogućnost realizacije zamišljenog uratka, te jedinstven proces stvaranja nekih novih rješenja u određenim situacijama.	kreiranje, inovativnost, realizacija	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
138.	Potencijal, dar, ideja. Sloboda u inovativnom i inspirativnom stvaralaštvu. Kreativnost su krila nespontanog leta. Kreativnost čini svijet boljim mjestom.	potencijal, dar, ideja, sloboda, stvaralaštvo, kreativnost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
139.	Slobodno izražavanje kroz pokret, likovno, glazbeno stvaralaštvo.	sloboda izražavanja, raznolikost	Kreativnost kao osobina i sposobnost
140.	Rješavanje problemski situacija na novi i neobičan način.	sposobnost rješavanja problema, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
141.	/	/	/
142.	Ideje za stvaranje novog, različitog i upotreba tog istog. Davanje ideja i provođenje istih samostalno ili u grupi. Sagledavanje i rješavanje problema na nov način.	stvaranje, različitost, inovativnost, sposobnost rješavanja problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja

143.	Otvorenost za stvaranje u uključivanje novim idejama, rješavanja problema, podučavanje dječjim idejama. Pružanje uvjeta i prilika za ostvarenje.	stvorenost, stvaranje, rješavanje problema	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
144.	Umjetnička sloboda, inspiracija svakog pojedinca.	umjetnička sloboda, inspiracija	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
145.	Mogućnost sagledavanja, promišljanja; propitkivanja na različite načine iz različitih pogleda. Moć rješavanja pitanja/ poteškoće/ izazova na različite (nove) načine upotrebom improvizacije. Otvorenog pogleda ne loveći se stereotipa.	sagledavanje, promišljanje, otvorenost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
146.	Mogućnost izražavanja, eksperimentiranja, upoznavanje i provođenje svih novih tehnika na svim područjima razvoja (govorno, likovno, glazbenom,...)	mogućnost izražavanja, raznolikost	Kreativnost kao proces stvaranja
147.	Stvaranje novih ideja, spajanje postojećih u nove kombinacije, sposobnost gledanja na stvari iz drugog kuta, tj. iz svog kuta s ciljem stvaranja nečeg novog, zanimljivog, drugačijeg...	stvaranje, inovativnost, raznolikost	Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja
148.	Sposobnost rada izražavanja na različite, nove, zanimljive načine, sa puno novih ideja, slobodom izražavanja, stvaranja.	različitost, sloboda izražavanja, stvaranje	Kreativnost kao osobina i sposobnost
149.	Kreativnost je za mene nov način izražavanja i isprobavanja nečeg novog, neistraženog.	izražavanje, inovativnost	Kreativnost kao sposobnost ili vještina
150.	Od neke vrste materijala (ili neoblikovanog ili ponuđenog nešto korisno napraviti-manipulacija ili dekoracija).	raznovrsnost materijala	Kreativnost kao proces stvaranja
151.	Za mene je kreativnost mentalni proces koji uključuje stvaranje novih kreativnih ideja ili novih poveznica između postojećih ideja i pojmova.	mentalni proces, stvaranje novih ideja	Kreativnost kao proces stvaranja

Tablica 3: Korak 3: Zastupljenost kategorija razumijevanja kreativnosti kod učitelja

RAZUMIJEVANJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Kreativnost kao sposobnost ili vještina	31	21,68%
Kreativnost kao sposobnost i proces stvaranja	62	43,36%
Kreativnost kao osobina	6	1,45%
Kreativnost kao proces stvaranja	18	12,59%
Kreativnost kao osobina i sposobnost	26	18,18%

Pitanje 14. Opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece

Tablica 4: Korak 1: Pripisivanje pojma empirijskoj građi

I. Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:	II. POJMOVI
1. /	/
2. Tipa tehničke izrade nečega (rješenje kako što graditi, sagraditi, povezati a da funkcionira).	divergentnost u rješavanju problema
3. Razmišljanje, promišljanje i hipoteze djece o nečemu za što nisu čuli.	razmišljanje, promišljanje, hipoteza
4. Djeca su kreativnija kod istraživanja i opisivanja emocija. Emocijama mogu dati lik, boju, osobu, pojednostavniti ih na svoj način.	opisivanje emocija
5. /	/
6. /	/
7. Likovna kreativnost-npr. korištenje plastelina u različite svrhe: za izradu 3 d ili plošnih predmeta za izradu lutkica za izradu vulkana ili blata za farmu.	likovno izražavanje
8. Formiranje arta land-a- vizualna i stvaralačka aktivnost; te pričanje priče putem pokretnih slika.	pričanje priča
9. Odrasli misle da se kreativnost razvija samo kroz umjetnički aspekt odg.-obr., ali ona je vidljiva kod djece i kod rješavanja različitih problemskih situacija u kojima se djeca često puta nalaze.	svakodnevno rješavanje problemskih situacija
10. Kreativno rješavanje bilo kojeg problema iz bilo kojeg područja. Npr.: građenje da ne spominjem likovnost i sl.	građenje
11. /	/
12. Kod pojedine djece u likovnom izražavanju, njihovi crteži su uvijek puni detalja, različitih likova te puno pričaju o svojim crtežima, originalni su.	likovno izražavanje
13. Građenje građevine od kocaka (velikih, mekanih) s rupama koje označavaju vrata i prozore.	građenje
14. Slaganje robota pomoću automobila različitih veličina i oblika.	slaganje robota
15. Kada dijete koristi npr. jedan ili više predmeta na nekonvencijalan način razmišlja.	divergentno mišljenje
16. Likovno stvaralaštvo kod djece rane dobi, slobodna je aktivnost. Uz puno poticaja, bez vremenskog ograničenja i strogo zadane forme djeca slobodno iskazuju svoju kreativnost.	likovno stvaralaštvo
17. Kada djeca naprave nešto na način koji ni sama ne znam da postoji.	divergentno rješavanje problema
18. Glazbeni izričaj-dijete koje ima potrebu izraziti se na svim materijalima sa kojima se susreće - i na svjetlećem stolu stvori klavijaturu i svira po njemu, i u to uvlači svojim sviranjem drugu djecu i prenosi znanje i vještine.	raznovrsnost materijala
19. Kako doći do određene stvari/igračke/ili zadovoljavanje neke svoje potrebe/a koja možda nije opravdana, ali se uspije provesti bez da okolina ima primjedbu.	snalažljivost
20. Rješavanje neke problemske situacije na neuobičajeni kreativni način.	inovativnost, snalažljivost
21. /	/
22. Likovni radovi.	likovno izražavanje

23.	Rješavanje problemski situacija na neuobičajeni način - koji ipak djeluje.	inovativnost, snalažljivost
24.	Njihovi likovni radovi su zanimljivi i možemo uočiti način na koji razmišljaju i rješavaju odnosno snalaze u crtanju i bojanju.	nastajanje likovnog izražavanja
25.	Izražavanje u likovnim radovima.	istraživanje likovnih radova
26.	Kada je djetetu dana mogućnost i sloboda u odabiru materijala, tehnika, eksperimentiranju istim, ono samo i (uz naš poticaj) otkriva, čudi se, uživa i daje svoj kreativni doprinos potpuno slobodno, spontano, istinski.	inspiracija, istraživanja, stvaranje
27.	/	/
28.	Organizacija, igra, primjena materijala.	organizacija rada
29.	Npr. nakon pričanja neke priče djeca se mogu izraziti npr. u likovnosti - izradom skice kombinirajući tehnike napraviti neki 3 d prikaz (kuća, skulptura,...)	zamišljanje, likovno izražavanje
30.	/	/
31.	/	/
32.	Djeca mogu biti kreativna u mnogo segmenata. U našoj skupini sada radimo na temi "građevine", a djeca imaju slobodu izražavanja građevina u raznim tehnikama. Pojedina djeca kreativno odskakuju od drugih, ali razvijaju naviku timskog rada.	Građenje
33.	U govoru, igrama riječima, izmišljanju novih riječi, u raznovrsnim aktivnostima (pr. radnim) gdje djeca sama pronalaze način rješavanja problema.	jezično izražavanje
34.	/	/
35.	Npr. djeca od obične tikve naprave lutku, a od nje stvore predstavu...	izrada lutke, stvaranje predstave
36.	Kreativnost se manifestira u osmišljavanju priče. Kreativna djeca osmisle priču sa puno likova, različitim radnjama i sa puno detalja.	osmišljavanje priče
37.	Bilo koje područje-građenje, istraživanje magnetizma, likovnim ili glazbenim aktivnostima... Manifestira se kroz način kako dijete doživljava i koristi materijale i što oni za njega predstavljaju.	istraživanje djeteta u igri
38.	Igra neoblikovanim materijalom - ono što dijete učini od materijala koji nemaju očitu, konkretnu svrhu.	istraživanje, stvaranje
39.	Na razne načine djeca rješavaju problemske situacije. Susrećemo se sa njima svakodnevno u svim centrima aktivnosti.	rješavanje svakodnevnih problemskih situacija
40.	Od ponuđenih pnm-a naprave robote, aute, skulpture.	stvaranje, konstruiranje, istraživanje
41.	Djeca su sposobna zamišljati, uživiti se u uloge kao da je to stvarnost i također zamišljati stvari npr. kocka je telefon, stolice tramvaj i sl.	simbolička igra
42.	Komunikacija nakon pročitane priče pronalaženje različitih rješenja, kreativnost u plesu.	komunikacija, rješavanje problema, ples
43.	/	/
44.	Situacije kad djeci ponudimo različite likovne materijale te pribor (škare, lje pilo) a bez ikakvih uputa, poticanje, navođenje.	istraživanje, likovno izražavanje
45.	Likovna kreativnost - kada djeca crtaju, izrađuju nešto nesvjesno o temi kreativnost dolazi do izražaja najviše	likovno izražavanje
46.	Rješavanje problema na obostrano zadovoljstvo.	rješavanje problema
47.	/	/

48.	Kreativnost se može manifestirati kroz sve aktivnosti kod djece, a npr. pomoću ponuđenih kašeta u kombinaciji korištenja drvenih kockica i životinja djeca grade velike farme, dvorce ili obiteljske kuće ovisno o interesu.	građenje
49.	Igra bez igračaka, izrada igračaka od pnm, pronalaženje novih načina korištenja/ igranja s igračkama.	izrađivanje igračaka
50.	/	/
51.	/	/
52.	/	/
53.	Najčešće kod odgovora na pitanja, djeca vrlo kreativna i maštovita.	dječji odgovori
54.	Rješavanje problema - igračka koja je zapela, kako ju izvaditi.	rješavanje problema
55.	/	/
56.	Maštovita igra, npr. više likova (npr. životinje ili predmete), izmišljaju razgovor, smišljaju radnju, sami određuju pravila, sami rješavaju probleme, stalno zapitkuju nešto, duhovita su, ponekad i "nemoguća"	maštovita igra
57.	Kada je dijete u situaciji - razgovoru i ne može pronaći određenu riječ kako bi se verbalno izrazilo, izmišlja "svoju" riječ koja će moći što detaljnije opisati njegovu misao u tom trenutku.	snalaženje, kreativnost
58.	Kada dijete opisuje/ osmišljava riječi na produktivan način.	opisivanje emocija
59.	Sposobnost od obične kartonske kutije napraviti: garažu za autiće, kućicu za lutke, rampu za spuštanje autića, robota,...	inovativnost, kreativnost
60.	Kada dijete iz lego kocaka izradi svoj dvorac u kojem će jednog dana živjeti mama, tata i on.	građenje
61.	Proučavanje knjiga o planetima, svemiru, galaksijama - dijete samo kreira svoju planetu iz mašte, daje joj ime i izmišlja likove.	proučavanje literatura
62.	Razmišljaju izvan okvira: npr. Mogu li biljke hodati? Da (dijete) - Ako ih posadiš u teglu pa hodaš amo – tamo	promišljanje
63.	Scenska, likovna, glazbena, tjelesna.	scensko izražavanje, likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, tjelesna aktivnost
64.	Likovno stvaralaštvo - svako će dijete napraviti po istim uputama na kraju rezultat rada u koji će unijeti elemente nečeg jedinstvenog i sebi svojstvenog.	likovno izražavanje
65.	Iz "neživih" materijala, napraviti npr. lutku, oživiti je, izraditi nešto na neobičan način.	likovno izražavanje, stvaranje
66.	/	/
67.	Gradevine u kutiću građenja.	građenje
68.	Igrom riječima izmišljati priču.	igra riječima
69.	Izrada raznih vrsta plakata, uređenje kutića kuhinje...	uređenje, planiranje
70.	Stvaranje, izrađivanje, građenje građevina od pedagoški neoblikovanog materijala.	stvaranje, kreiranje
71.	Likovno stvaranje, scenski izraz, ples...	likovno izražavanje, scensko izražavanje, ples
72.	Likovno izražavanje, dramsko scensko izražavanje.	likovno izražavanja, scensko izražavanje
73.	Simbolička igra - djeca sama vode igru; vođena fantazija.	simbolička igra

74.	Vrlo česti oblik kreativnosti koji možemo primijetiti kod djece je imitiranje odraslih kroz različite radnje. Pritom djeca koriste raznorazne predmete i materijale u funkciji imitacije. Npr. daljinski upravljač kao telefon ili komadiće papira za "kuhanje" večere.	simbolička igra, imitacija, komunikacija
75.	/	/
76.	Kako sakriti određeni predmet žudnje i posjedovati ga.	kreativnost, snalažljivost
77.	Svakodnevne problemske situacije u kojima dijete traži rješenja, razvija kreativno mišljenje.	kreativnost, snalažljivost
78.	Kreativnost u osmišljavanju igre osobito sa prirodnim materijalima i pedagoški neoblikovanim materijalima.	spontana igra
79.	Izrada kućice i lutkica od običnog papira, te razvoj simboličke igre od napravljenog	simbolička igra, likovno izražavanje
80.	Rješavanje problemskih situacija u igri na potpuno nov i originalan način.	rješavanje problema
81.	/	/
82.	Kod igre imitiranja ili uživljanje odraslih (mama, beba, tata, pas i sl.); snalaženje u korištenju sredstava za pojedine igre.	simbolička igra
83.	/	/
84.	Od obične lego kocke može nastati igra. Lego kocke postaje i mobitel, i autić, i predmet za liječenje.	građenje
85.	Iznošenje vlastite ideje i provedbe u djelo.	promišljanje
86.	Izrada predmeta od papira (odjeće, obuće, modnih dodataka). Djevojčice od pet godina samostalno izrađuju odjeću za Barbie lutke, izrađuju i ukrašavaju crtežom torbe od papira, ogrlica, obuće - izrazito su inovativne i vješte u tome.	likovno izražavanje
87.	Dijete uvijek na crtež doda nešto što nitko u skupini ne nacrtava; svaka građevina tj. tvorevina koju izgrade potpuno je drugačija od onih ostale djece - uvijek ima neki posebni, "izmišljeni" dio.	likovno izražavanje
88.	U svemu što rade, rade bez analiziranja, spontano i ikreno i jednostavno, na svoj način. To se više primjenjuje kod djece mlađe dobi. Kasnije se već primjenjuje utjecaj odraslih na dijete (što su djeca starija).	promišljanje, rješavanje problema
89.	Kreativno likovno i scensko izražavanje. Likovno, glazbeno, scensko, tjelesno i plesno.	likovno izražavanje, scensko izražavanje, glazba, ples
90.	/	/
91.	Organizacijski, konstruiranjem.	promišljanje, konstruiranje
92.	Npr: od kartonske kutije koje sam im stavila ma stol osmislili su da su to kućice za lutke.	kreiranje, stvaranje
93.	/	/
94.	/	/
95.	Izmišljanje priče/ promjeni kraj priče.	osmišljavanje priča
96.	Igra.	igra riječima
97.	Npr. ako se djetetu koji gradi toranj taj toranj stalno ruši ono može pronaći rješenje npr. da mu netko pomogne pridržati ili može toranj prisloniti na zid i nastaviti graditi i istraživati. Do tih rješenja dijete dolazi samostalno i to je i to je primjer kreativnog razmišljanja i istraživanja djece.	promišljanje, rješavanje problema
98.	/	/
99.	Svaki dan je neki novi nalet inspiracije.	inspiracija
100.	Poticaaj - pedagoški neoblikovani materijal; produkt: različiti predmeti, igračke konstrukcije.	stvaranje

101	Na stolu su kutije. Dolazi dječak s flomasterima te crta. Kotači, prozori i gotova vozila. Nastavlja igru, vozi svoja vozila od kutija.	likovno izražavanje
102	/	/
103	Igra, pedagoški neoblikovan materijal, igre uloga i simbolička igra.	igra
104	Nemam dovoljno iskustva.	/
105	Kreativnost otvorenim materijalima npr. za konstruiranje od raznih materijala.	konstruiranje, istraživanje
106	Igra na otvorenom-Care, care gospodine, koliko je sati.; djeca na što kreativniji način osmišljavaju odgovore, cca: "1 mišji korak", "2 zečja poskoka", "3 vještičja okreta metlom" itd.	pokretna igra
107	Npr. kad djeca samostalno započnu interpretirati glumiti neku priču koju su čuli.	scensko izražavanje
108	Gluma, ples, likovno izražavanje.	scensko izražavanje, ples, likovno izražavanje
109	/	/
110	Lutkarske improvizacije.	improvizaciji, scensko izražavanje
111	Npr. dovršavanje jednostavnih crteža na što temeljitiji način. Npr. pronalaženja veza-što je zajedničko avionu i mački.	likovno izražavanje
112	Oblikovanje pnm-a, nove varijacije "starih" igra, osmišljavanje priča, govornih igara.	likovno izražavanje, igra, jezično izražavanje
113	Manipulacija lutkama na štapu: doza humora, kada se djeca opuste u dijalozima, mijenjaju glasovne mogućnosti, obogaćuju lik pokretom plesa, pjesme, ...	scensko izražavanje
114	Kreativna djeca se dobro i brzo snalaze u različitim situacijama, improviziraju, organiziraju... pronalaze rješenja.	snalažljivost, rješavanje problema
115	Stvaralačke igre koje oponašaju i imaju elemente stvarnog života u koji unose zamisli i ideje.	simbolička igra
116	Osobito maštovito pripovijedanje.	mašta, pripovijedanje
117	1) Slaganje "vafl" elementa u kvadar (trodim. tijelo) i sjedenje na njima, korištenje kao stolac; 2) Okretanje kante i bubnjanje, sviranje; 3) Izmišljanje slogova i riječi koji se rimuju i slaganje pjesmice (besmislene riječi, ali se rimuju); 4) Izmišljanje nove priče s izrađenim lutkicama i scenom za bajku "Tri praščića".	pokretna igra, jezično izražavanje
118	Likovno izražavanje, simbolička igra, konstruktivno-građevne aktivnosti.	likovno izražavanje, igra
119	Rješavanje problema (npr. svi žele biti u prvi u redu). Kako dogovoriti tko će biti prvi danas, tko sutra...	promišljanje
120	Npr. rješavanje problemskih situacija, traženje rješenja.	promišljanje, traženje rješenja
121	Kreativnost-snalaganje npr. ako dobiju isti zadatak a rješavaju na različite načine.	nalaženje, pronalaženje rješenja
122	Simbolička igre.	simbolička igra
123	Likovno izražavanje.	likovno izražavanje

124	Istovremeno likovno izražavanje raznim likovnim tehnikama bez sugeriranja; iz raznih sredstava osmisle jednu smislenu igru.	likovno izražavanje, igra
125	Iz različitih sadržaja kreiraju svoju igru npr. glazba. improvizacije, kocke - slaganje.	kreiranje, kombiniranje
126	Kada stolnjak postane marama; kuhača čarobni štapić, listići iz prirode maramice i sl.	simbolička igra
127	Djeca znaju biti jako kreativna u osmišljavanju samostalnih samoinicijativnih aktivnosti, aktivnosti koje proizlaze iz njihovih vlastitih interesa u kojima se doživljaji na jednoj višoj razini te iz istih proizlazi kreativnost.	osmišljavanje, kreiranje
128	/	/
129	Manipulacija pnm-om.	kreiranje, stvaranje
130	/	/
131	Djetetu pružiti motivaciju i zainteresirati ga, zatim ga poticati i ohrabrivati u svakom njegovom koraku.	istraživanje
132	Humor.	osobno izražavanje
133	/	/
134	Izrada vlastite slikovnice, konstruktivne igre, gluma.	kreiranje, igra, scena
135	Likovno stvaralaštvo raznim tehnikama.	likovno izražavanje, istraživanje
136	Ponuden im je građevni materijal različitih vrsta, dodana su vozila, saobraćajni znakovi, životinje. Djeca kombiniraju, grade grad sa svim njegovim elementima, zoo vrt i sl.	građenje
137	Dramsko područje-stolna priča (prepričavanje priče koju je odgajateljica ispričala djeci pomoću aplikacija); djeca se najčešće ne sjete točne radnje, ali uz pomoć aplikacija obogate priču na svoj način, proširuju priču i čine ju zanimljivijom dajući novu ideju radnji priče. Ujedno rješavaju nastali problem (zaboravljanja radnje) na način da stvore ili nadopune neku novu radnju.	scensko izražavanje
138	"Putna torba priča"-izrezani likovi, predmeti i sl. od flisa, djeca ponavljaju poznatu priču , nadodavajući nove elemente i stvaraju posve novu priču.	scensko izražavanje
139	Kroz pokret (ples), u građenju, kroz likovne aktivnosti.	ples, konstruiranje, likovno izražavanje
140	Kreativno mišljenje.	kreativnost, inovativnost
141	Sloboda glazbenog izražavanja putem pjesama.	glazbeno izražavanje
142	/	/
143	Izrada raznih predmeta, građevina od pedagoški-neoblikvanog materijala, izrada nastambi, kućica od kartona, velikih kocaka, deka, ...	konstruiranje, likovno izražavanje
144	/	/
145	Upotreba materijal likovnog, građevnog, svakodnevnog na nestandardan način.	likovno izražavanje

146	Sva djeca su na svoj način kreativna.	kreativnost, inovativnost
147	Male scenske improvizacije nakon pričanja priča, prepričavanja doživljenog i slično.	scensko izražavanje
148	Sloboda izražavanja i osmišljavanja igara-simbolička igra.	simbolička igra
149	Korištenje jednog predmeta u neku drugu svrhu (namjenu).	simbolička igra
150	Likovni-crtanje, slikanje, rezanje, lijepljenje, građenje.	likovno izražavanje, igra
151	Originalni odgovori na pitanja i igre riječima, pokreta, izmišljanja priča i stvaranja umjetničkih formi. Oluja ideja (tehnika za postizanje što većeg broja ideja i latentno mišljenje).	jezično izražavanje

Tablica 5: Korak 2: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece prema primjerima

I. Molimo Vas, opišite jedan primjer kreativnosti koji se manifestira kod djece:		II. POJMOVI	III. PODRUČJA KREATIVNOSTI
1.	/	/	/
2.	Tipa tehničke izrade nečega (rješenje kako što graditi, sagraditi, povezati a da funkcionira).	divergentnost u rješavanju problema	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
3.	Razmišljanje, promišljanje i hipoteze djece o nečemu za što nisu čuli.	razmišljanje, promišljanje, hipoteza	Područje istraživanja i stvaranja
4.	Djeca su kreativnija kod istraživanja i opisivanja emocija. Emocijama mogu dati lik, boju, osobu, pojednostavniti ih na svoj način.	opisivanje emocija	Socijalno područje
5.	/	/	/
6.	/	/	/
7.	Likovna kreativnost-npr. korištenje plastelina u različite svrhe: za izradu 3 d ili plošnih predmeta za izradu lutkica za izradu vulkana ili blata za farmu.	likovno izražavanje	Likovno područje
8.	Formiranje arta land-a- vizualna i stvaralačka aktivnost; te pričanje priče putem pokretnih slika.	pričanje priča	Scensko područje
9.	Odrasli misle da se kreativnost razvija samo kroz umjetnički aspekt odg.- obr., ali ona je vidljiva kod djece i kod rješavanja različitih problemskih situacija u kojima se djeca često puta nalaze.	svakodnevno rješavanje problemskih situacija	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
10.	Kreativno rješavanje bilo kojeg problema iz bilo kojeg područja. Npr.: građenje da ne spominjem likovnost i sl.	građenje	Područje igre
11.	/	/	/
12.	Kod pojedine djece u likovnom izražavanju, njihovi crteži su uvijek puni detalja, različitih likova te puno pričaju o svojim crtežima, originalni	likovno izražavanje	Likovno područje

su.

13.	Građenje građevine od kocaka (velikih, mekanih) s rupama koje označavaju vrata i prozore.	građenje	Područje igre
14.	Slaganje robota pomoću automobila različitih veličina i oblika.	slaganje robota	Područje istraživanja i stvaranja
15.	Kada dijete koristi npr. jedan ili više predmeta na nekonvencijalan način razmišlja.	divergentno mišljenje	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
16.	Likovno stvaralaštvo kod djece rane dobi, slobodna je aktivnost. Uz puno poticaja, bez vremenskog ograničenja i strogo zadane forme djeca slobodno iskazuju svoju kreativnost.	likovno stvaralaštvo	Likovno područje
17.	Kada djeca naprave nešto na način koji ni sama ne znam da postoji.	divergentno rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
18.	Glazbeni izričaj-dijete koje ima potrebu izraziti se na svim materijalima sa kojima se susreće - i na svjetlećem stolu stvori klavijaturu i svira po njemu, i u to uvlači svojim sviranjem drugu djecu i prenosi znanje i vještine.	raznovrsnost materijala	Glazbeno područje, Područje istraživanja i stvaranja
19.	Kako doći do određene stvari/igračke/ili zadovoljavanje neke svoje potrebe/a koja možda nije opravdana, ali se uspije provesti bez da okolina ima primjedb.	snalažljivost	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
20.	Rješavanje neke problemske situacije na neuobičajeni kreativni način.	inovativnost, snalažljivost	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
21.	/	/	/
22.	Likovni radovi.	likovno izražavanje	Likovno područje
23.	Rješavanje problemski situacija na neuobičajeni način - koji ipak djeluje.	inovativnost, snalažljivost	Područje pristupu problemu i rješavanja problema
24.	Njihovi likovni radovi su zanimljivi i možemo uočiti način na koji razmišljaju i rješavaju odnosno snalaze u crtanju i bojanju.	nastajanje likovnog izražavanja	Likovno područje
25.	Izražavanje u likovnim radovima.	istraživanje likovnih radova	Likovno područje
26.	Kada je djetetu dana mogućnost i sloboda u odabiru materijala, tehnika, eksperimentiranju istim, ono samo i (uz naš poticaj) otkriva, čudi se, uživa i daje svoj kreativni doprinos potpuno slobodno, spontano, istinski.	inspiracija, istraživanja, stvaranje	Područje istraživanja i stvaranja
27.	/	/	/
28.	Organizacija, igra, primjena materijala.	organizacija rada	Područje istraživanja i stvaranja
29.	Npr. nakon pričanja neke priče djeca se mogu izraziti npr. u likovnosti - izradom skice kombinirajući tehnike napraviti neki 3 d prikaz (kuća, skulptura,...)	zamišljanje, likovno izražavanje	Scensko područje, Likovno područje
30.	/	/	/

31.	/	/	/
32.	Djeca mogu biti kreativna u mnogo segmenata. U našoj skupini sada radimo na temi "građevine", a djeca imaju slobodu izražavanja građevina u raznim tehnikama. Pojedina djeca kreativno odskakuju od drugih, ali razvijaju naviku timskog rada.	Građenje	Područje istraživanja i stvaranja, Područje igre
33.	U govoru, igrama riječima, izmišljanju novih riječi, u raznovrsnim aktivnostima (pr. radnim) gdje djeca sama pronalaze način rješavanja problema.	jezično izražavanja	Područje jezičnog izražavanja
34.	/	/	/
35.	Npr. djeca od obične tikve naprave lutku, a od nje stvore predstavu...	izrada lutke, stvaranje predstave	Područje istraživanja i stvaranja, Scensko područje
36.	Kreativnost se manifestira u osmišljavanju priče. Kreativna djeca osmisle priču sa puno likova, različitim radnjama i sa puno detalja.	osmišljavanje priče	Područje jezičnog izražavanja
37.	Bilo koje područje-građenje, istraživanje magnetizma, likovnim ili glazbenim aktivnostima... Manifestira se kroz način kako dijete doživljava i koristi materijale i što oni za njega predstavljaju.	istraživanje djeteta u igri	Područje istraživanja i stvaranja
38.	Igra neoblikovanim materijalom - ono što dijete učini od materijala koji nemaju očitu, konkretnu svrhu.	istraživanje, stvaranje	Područje istraživanja i stvaranja
39.	Na razne načine djeca rješavaju problemske situacije. Susrećemo se sa njima svakodnevno u svim centrima aktivnosti.	rješavanje svakodnevnih problemskih situacija	Područje pristupu i rješavanju problemu
40.	Od ponuđenih pnm-a naprave robote, aute, skulpture.	stvaranje, konstruiranje, istraživanje	Područje istraživanja i stvaranja, Likovno područje
41.	Djeca su sposobna zamišljati, uživiti se u uloge kao da je to stvarnost i također zamišljati stvari npr. kocka je telefon, stolice tramvaj i sl.	simbolička igra	Područje igre
42.	Komunikacija nakon pročitane priče pronalazjenje različitih rješenja, kreativnost u plesu.	komunikacija, rješavanje problema, ples	Područje jezičnog izražavanja, područje pristupu problemu i rješavanju problema, Područje plesa i pokreta
43.	/	/	/
44.	Situacije kad djeci ponudimo različite likovne materijale te pribor (škare, ljepljivo) a bez ikakvih uputa, poticanje, navođenje.	istraživanje, likovno izražavanje	Područje istraživanja i stvaranja, Likovno područje
45.	Likovna kreativnost - kada djeca crtaju, izrađuju nešto nesvjesno o temi kreativnost dolazi do izražaja najviše	likovno izražavanje	Likovno područje
46.	Rješavanje problema na obostrano zadovoljstvo.	rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanja problema

47.	/	/	/
48.	Kreativnost se može manifestirati kroz sve aktivnosti kod djece, a npr. pomoću ponuđenih kašeta u kombinaciji korištenja drvenih kockica i životinja djeca grade velike farme, dvorce ili obiteljske kuće ovisno o interesu.	građenje	Područje igre
49.	Igra bez igračaka, izrada igračaka od pnm-a, pronalaženje novih načina korištenja/ igranja s igračkama.	izrađivanje igračaka	Istraživanje i stvaranje
50.	/	/	/
51.	/	/	/
52.	/	/	/
53.	Najčešće kod odgovora na pitanja, djeca vrlo kreativna i maštovita.	dječji odgovori	Područje jezičnog izražavanja
54.	Rješavanje problema - igračka koja je zapela, kako ju izvaditi.	rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
55.	/	/	/
56.	Maštovita igra, npr. više likova (npr. životinje ili predmete), izmišljaju razgovor, smišljaju radnju, sami određuju pravila, sami rješavaju probleme, stalno zapitkuju nešto, duhovita su, ponekad i "nemoguća"	maštovita igra	Područje igre
57.	Kada je dijete u situaciji - razgovoru i ne može pronaći određenu riječ kako bi se verbalno izrazilo, izmišlja "svoju" riječ koja će moći što detaljnije opisati njegovu misao u tom trenutku.	snalaženje, kreativnost	Područje jezičnog izražavanja
58.	Kada dijete opisuje/ osmišljava riječi na produktivan način.	opisivanje emocija	Područje jezičnog izražavanja
59.	Sposobnost od obične kartonske kutije napraviti: garažu za autiće, kućicu za lutke, rampu za spuštanje autića, robota,...	inovativnost, kreativnost	Područje istraživanja i stvaranja, Likovno područje
60.	Kada dijete iz lego kocaka izradi svoj dvorac u kojem će jednog dana živjeti mama, tata i on.	građenje	Područje igre
61.	Proučavanje knjiga o planetima, svemiru, galaksijama - dijete samo kreira svoju planetu iz mašte, daje joj ime i izmišlja likove.	proučavanje literatura	Područje jezičnog izražavanja
62.	Razmišljaju izvan okvira: npr. Mogu li biljke hodati? Da (dijete) - Ako ih posadiš u teglu pa hodaš amo - tamo	promišljanje	Područje jezičnog izražavanja
63.	Scenska, likovna, glazbena, tjelesna.	scensko izražavanje, likovno izražavanje, glazbeno izražavanje, tjelesna aktivnost	Scensko područje, Likovno područje, Glazbeno područje, Područje pokreta i plesa
64.	Likovno stvaralaštvo - svako će dijete napraviti po istim uputama na kraju rezultat rada u koji će unijeti elemente nečeg jedinstvenog i sebi svojstvenog.	likovno izražavanje	Likovno područje

65.	Iz "neživih" materijala, napraviti npr. lutku, oživiti je, izraditi nešto na neobičan način.	likovno izražavanje, stvaranje	Likovno područje, Područje istraživanja i stvaranja
66.	/	/	/
67.	Građevine u kutiću građenja.	građenje	Područje igre
68.	Igrom riječima izmišljati priču.	igra riječima	Područje jezičnog izražavanja
69.	Izrada raznih vrsta plakata, uređenje kutića kuhinje...	uređenje, planiranje	Likovno područje, Područje istraživanja i stvaranja
70.	Stvaranje, izrađivanje, građenje građevina od pedagoški neoblikovanog materijala.	stvaranje, kreiranje	Likovno područje, Područje istraživanja i stvaranja
71.	Likovno stvaranje, scenski izraz, ples...	likovno izražavanje, scensko izražavanje, ples	Likovno područje, Scensko područje, Područje pokreta i plesa
72.	Likovno izražavanje, dramsko scensko izražavanje.	likovno izražavanja, scensko izražavanje	Likovno područje, Scensko područje, Područje pokreta i plesa
73.	Simbolička igra - djeca sama vode igru; vođena fantazija.	simbolička igra	Područje igre
74.	Vrlo česti oblik kreativnosti koji možemo primijetiti kod djece je imitiranje odraslih kroz različite radnje. Pritom djeca koriste raznorazne predmete i materijale u funkciji imitacije. Npr. daljinski upravljač kao telefon ili komadiće papira za "kuhanje" večere.	simbolička igra, imitacija, komunikacija	Područje igre, Socijalno područje
75.	/	/	/
76.	Kako sakriti određeni predmet žudnje i posjedovati ga.	kreativnost, snalažljivost	Područje pristupu problema i rješavanju problema
77.	Svakodnevne problemske situacije u kojima dijete traži rješenja, razvija kreativno mišljenje.	kreativnost, snalažljivost	Područje pristupu problema i rješavanju problema
78.	Kreativnost u osmišljavanju igre osobito sa prorodnim materijalima i pedagoški neoblikovanim materijalima.	spontana igra	Područje igre
79.	Izrada kućice i lutkica od običnog papira, te razvoj simboličke igre od napravljenog	simbolička igra, likovno izražavanje	Područje igre, Likovno područje
80.	Rješavanje problemskih situacija u igri na potpuno nov i originalan način.	rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
81.	/	/	/
82.	Kod igre imitiranja ili uživljanje odraslih (mama, beba, tata, pas isl.); snalaženje u korištenju sredstava za pojedine igre.	simbolička igra	Područje igre
83.	/	/	/
84.	Od obične lego kocke može nastati igra. Lego koce postaje i mobitel, i autić, i predmet za liječenje.	građenje	Područje igre
85.	Iznošenje vlastite ideje i provedbe u	promišljanje	Područje istraživanja

	djelo.		i stvaranja
86.	Izrada predmeta od papira (odjeće, obuće, modnih dodataka). Djevojčice od pet godina samostalno izrađuju odjeću za Barbie lutke, izrađuju i ukrašavaju crtežom torbe od papira, ogrlica, obuću - izrazito su inovativne i vješte u tome.	likovno izražavanje	Likovno područje
87.	Dijete uvijek na crtež doda nešto što nitko u skupini ne nacrtava; svaka građevina tj. tvorevina koju izgrade potpuno je drugačija od onih ostale djece - uvijek ima neki posebni, "izmišljeni" dio.	likovno izražavanje	Likovno područje
88.	U svemu što rade, rade bez analiziranja, spontano, iskreno i jednostavno, na svoj način. To se više primjenjuje kod djece mlađe dobi. Kasnije se već primjenjuje utjecaj odraslih na dijete (što su djeca starija).	promišljanje, rješavanje problema	Područje pristupu i rješavanju problemu
89.	Kreativno likovno i scensko izražavanje. Likovno, glazbeno, scensko, tjelesno i plesno.	likovno izražavanje, scensko izražavanje, glazba, ples	Likovno područje, Scensko područje, Područje glazbe, Područje pokreta i plesa
90.	/	/	/
91.	Organizacijski, konstruiranjem.	promišljanje, konstruiranje	Područje istraživanja i stvaranja
92.	Npr: od kartonske kutije koje sam im stavila ma stol osmislili su da su to kućice za lutke.	kreiranje, stvaranje	Likovno područje, Područje istraživanja i stvaranja
93.	/	/	/
94.	/	/	/
95.	Izmišljanje priče/ promjeni kraj priče.	osmišljavanje priča	Područje istraživanja i stvaranja
96.	Igra.	igra riječima	Područje igre
97.	Npr. ako se djetetu koji gradi toranj taj toranj stalno ruši ono može pronaći rješenje npr. da mu netko pomogne pridržati ili može toranj prisloniti na zid i nastaviti graditi i istraživati. Do tih rješenja dijete dolazi samostalno i to je i to je primjer kreativnog razmišljanja i istraživanja djece.	promišljanje, rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
98.	/	/	/
99.	Svaki dan je neki novi nalet inspiracije.	inspiracija	Područje istraživanja i stvaranja
100.	Poticaj - pedagoški neoblikovani materijal; produkt: različiti predmeti, igračke konstrukcije.	stvaranje	Područje istraživanja i stvaranja
101.	Na stolu su kutije. Dolazi dječak s flomasterima te crta. Kotači, prozori i gotova vozila. Nastavlja igru, vozi svoja vozila od kutija.	likovno izražavanje	Likovno područje
102.	/	/	/
103.	Igra, pedagoški neoblikovani materijal, igre uloga i simbolička igra.	igra	Područje igre

104.	Nemam dovoljno iskustva.	/	/
105.	Kreativnost otvorenim materijalima npr. za konstruiranje od raznih materijala.	konstruiranje, istraživanje	Područje istraživanja i stvaranja
106.	Igra na otvorenom-Care, care gospodine, koliko je sati.; djeca na što kreativniji način osmišljavaju odgovore, cca: "1 mišji korak", "2 zečja poskoka", "3 vještičja okreta metlom" itd.	pokretna igra	Područje igre
107.	Npr. kad djeca samostalno započnu interpretirati glumiti neku priču koju su čuli.	scensko izražavanje	Scensko područje, Područje jezičnog izražavanja
108.	Gluma, ples, likovno izražavanje.	scensko izražavanje, ples, likovno izražavanje	Scensko područje, Područje pokreta i plesa, Likovno područje
109.	/	/	/
110.	Lutkarske improvizacije.	improvizacije, scensko izražavanje	Scensko područje
111.	Npr. dovršavanje jednostavnih crteža na što temeljitiji način. Npr. pronalaženja veza-što je zajedničko avionu i mački.	likovno izražavanje	Likovno područje
112.	Oblikovanje pnm-a, nove varijacije "starih" igra, osmišljavanje priča, govornih igara.	likovno izražavanje, igra, jezično izražavanje	Likovno područje, Područje igre, Područje jezičnog izražavanja
113.	Manipulacija lutkama na štapu: doza humora, kada se djeca opuste u dijalozima, mijenjaju glasovne mogućnosti, obogaćuju lik pokretom plesa, pjesme, ...	scensko izražavanje	Scensko područje
114.	Kreativna djeca se dobro i brzo snalaze u različitim situacijama, improviziraju, organiziraju... pronalaze rješenja.	snalažljivost, rješavanje problema	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
115.	Stvaralačke igre koje oponašaju i imaju elemente stvarnog života u koji unose zamisli i ideje.	simbolička igra	Područje igre
116.	Osobito maštovito pripovijedanje.	mašta, pripovijedanje	Područje jezičnog izražavanja
117.	1) Slaganje "vafl" elementa u kvadar (trodim. tijelo) i sjedenje na njima, korištenje kao stolac; 2) Okretanje kante i bubnjanje, sviranje; 3) Izmišljanje slogova i riječi koji se rimuju i slaganje pjesmice (besmislene riječi, ali se rimuju); 4) Izmišljanje nove priče s izrađenim lutkicama i scenom za bajku "Tri prašćića".	pokretna igra, jezično izražavanje	Područje igre, Područje jezičnog izražavanja
118.	Likovno izražavanje, simbolička igra, konstruktivno-građevne aktivnosti.	likovno izražavanje, igra	Likovno područje, Područje igre
119.	Rješavanje problema (npr. svi žele biti u prvi u redu). Kako dogovoriti tko će	Promišljanje	Područje pristupu problemu i

120.	Npr. rješavanje problemskih situacija, traženje rješenja.	promišljanje, traženje rješenja	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
121.	Kreativnost-snalaženje npr. ako dobiju isti zadatak a rješavaju na različite načine.	nalaženje, pronalaženje rješenja	Područje pristupu problemu i rješavanju problema
122.	Simbolička igre.	simbolička igra	Područje igre
123.	Likovno izražavanje.	likovno izražavanje	Likovno područje
124.	Istovremeno likovno izražavanje raznim likovnim tehnikama bez sugeriranja; iz raznih sredstava osmisle jednu smislenu igru.	likovno izražavanje, igra	Likovno područje, Područje igre
125.	Iz različitih sadržaja kreiraju svoju igru npr. glazba, improvizacije, kocke - slaganje.	kreiranje, kombiniranje	Područje igre, Glazbeno područje
126.	Kada stolnjak postane marama; kuhača čarobni štapić, listići iz prirode maramice i sl.	simbolička igra	Područje igre
127.	Djeca znaju biti jako kreativna u osmišljavanju samostalnih samoinicijativnih aktivnosti, aktivnosti koje proizlaze iz njihovih vlastitih interesa u kojima se doživljaji na jednoj višoj razini te iz istih proizlazi kreativnost.	osmišljavanje, kreiranje	Područje istraživanja i stvaranja
128.	/	/	/
129.	Manipulacija pnm-om.	kreiranje, stvaranje	Likovno područje, Područje stvaranja i istraživanja
130.	/	/	/
131.	Djetetu pružiti motivaciju i zainteresirati ga, zatim ga poticati i ohrabrivati u svakom njegovom koraku.	istraživanje	Područje istraživanja i stvaranja
132.	Humor.	osobno izražavanje	Socijalno područje
133.	/	/	/
134.	Izrada vlastite slikovnice, konstruktivne igre, gluma.	kreiranje, igra, scena	Likovno područje, Područje igre, Scensko područje
135.	Likovno stvaralaštvo raznim tehnikama.	likovno izražavanje, istraživanje	Likovno područje
136.	Ponuden im je građevni materijal različitih vrsta, dodana su vozila, saobraćajni znakovi, životinje. Djeca kombiniraju, grade grad sa svim njegovim elementima, zoo vrt i sl.	građenje	Područje igre
137.	Dramsko područje-stolna priča (prepričavanje priče koju je odgajateljica ispričala djeci pomoću aplikacija); djeca se najčešće ne sjete točne radnje, ali uz pomoć aplikacija obogate priču na svoj način, proširuju priču i čine ju zanimljivijom dajući novu ideju radnji priče. Ujedno rješavaju nastali problem	scensko izražavanje	Scensko područje

	(zaboravljanja radnje) na način da stvore ili nadopune neku novu radnju.		
138.	"Putna torba priča"-izrezani likovi, predmeti i sl. od flisa, djeca ponavljaju poznatu priču, nadodavajući nove elemente i stvaraju posve novu priču.	scensko izražavanje	Scensko područje
139.	Kroz pokret (ples), u građenju, kroz likovne aktivnosti.	ples, konstruiranje, likovno izražavanje	Područje pokreta i plesa, Područje igre, Likovno područje,
140.	Kreativno mišljenje.	kreativnost, inovativnost	Socijalno područje
141.	Sloboda glazbenog izražavanja putem pjesama.	glazbeno izražavanje	Glazbeno područje
142.	/	/	/
143.	Izrada raznih predmeta, građevina od pedagoški-neoblikovanog materijala, izrada nastambi, kućica od kartona, velikih kocaka, deka, ...	konstruiranje, likovno izražavanje	Likovno područje
144.	/	/	/
145.	Upotreba materijal likovnog, građevnog, svakodnevnog na nestandardan način.	likovno izražavanje	Likovno područje
146.	Sva djeca su na svoj način kreativna.	kreativnost, inovativnost	Područje istraživanja i stvaranja
147.	Male scenske improvizacije nakon pričanja priča, prepričavanja doživljenog i slično.	scensko izražavanje	Scensko područje
148.	Sloboda izražavanja i osmišljavanja igara-simbolička igra.	simbolička igra	Područje igre
149.	Korištenje jednog predmeta u neku drugu svrhu (namjenu).	simbolička igra	Područje igre
150.	Likovni-crtanje, slikanje, rezanje, lijepljenje, građenje.	likovno izražavanje, igra	Likovno područje, Područje igre
151.	Originalni odgovori na pitanja i igre riječima, pokreta, izmišljanja priča i stvaranja umjetničkih formi. Oluja ideja (tehnika za postizanje što većeg broja ideja i latentno mišljenje).	jezično izražavanje	Područje jezičnog izražavanja

Tablica 6: Korak 3: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece prema primjerima

PODRUČJE MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	% U UKUPNOM UZORKU
Područje pristupu problemu i rješavanja problema	19	15,83%
Likovno područje	36	30,00%
Područje jezičnog izražavanja	14	11,67%
Područje istraživanja i stvaranja	22	18,33%
Područje igre	29	24,17%
Glazbeno područje	5	4,17%
Područje pokreta i plesa	6	5,00%

Scensko područje	15	12,50%
Socijalno područje	4	3,33%

Pitanje 15. Navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost

Tablica 7: Korak 2: Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije

Molimo Vas, navedite 5 područja u kojima se manifestira dječja kreativnost: navesti sve što je svaki pojedini ispitanik naveo (po numeraciji ispitanika iz baze)	PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI
1. /	/
2. U svemu (sva područja ako ga potičemo)	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, matematika, ples, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, igra, istraživanje, rješavanje problema
3. Istraživanje, građenje, likovni, glazbeni, dramski.	
4. Likovno-crteži, glazbeni-izmišljanje riječi pjesama, igrama- slobodna i simbolička igra, dramski-izražavanje emocija, istraživanje-opisivanje svakodnevnih radnji	likovna kultura, glazbena kultura, igra, istraživanje, rješavanje problema
5. /	/
6. /	/
7. Likovno, glazbeno, tjelesno, istraživačko, igre na otvorenom.	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, igra, istraživanje
8. Rješavanje matematičkih zadataka, likovnog izražavanja, pristupanje u igru s vršnjacima, rješavanju konfliktnih situacija, kreiranju raznovrsnih poligona i pronalaska rješenja	matematika, likovna kultura, igra, rješavanje problema, tjelesna i zdravstvena kultura
9. 1)Likovnost, 2)glazba, 3)dramski, 4)pričanje priča (izmišljanje priča), 5)pokret, 6)rješavanje razl. problemskih situacija na razne načine	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, hrvatski jezik, ples, rješavanje problema
10. Sva područja u odg. Obr. Radu po meni mogu i poželjno je da izražavaju dj. Kreativnost pogotovo rani i predškolski odgoj	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, matematika, ples, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, igra, istraživanje, rješavanje problema
11. /	/
12. Likovni, dramsko stvaralaštvo, glazbeni, tjelesni, materijalni, organizaciji koherentnoj.	likovna kultura, gluma, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, rješavanje problema
13. Građenje, likovnost, glazbeni, simbolička igra, igra u pješčaniku.	igra, likovna kultura, glazbena kultura
14. Likovnost, glazba, dramsko-scensko izražavanje, građevine, igra	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, igra
15. Inovativno razmišljanje, glazba, ples, spontana igra uloga, rješavanje problema.	istraživanje, glazbena kultura, likovna kultura, ples, rješavanje problema
16. Slobodni plesni pokreti, dramske igre, centri za likovno istraživanje prirode, igre na otvorenom.	ples, gluma, igra, priroda i društvo
17. Likovnost, muzikalnost, pokret, građenje, gluma.	likovna kultura, glazbena kultura, ples, igra, gluma
18. Najuočljivije likovna, glazbena, građenje-arhitektura, kazališno-svjetlo i sjena, slaganje priča i verbalni izričaj	likovna kultura, glazbena kultura, igra, hrvatski jezik

19.	Rješavanje problema; prepreka; likovnost, u "zauzimanju za sebe", verbalna, tjelesna, izražavanje osobnosti.	rješavanje problema, likovna kultura, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura, istraživanje
20.	Govor, izražavanje (kroz likovnost, glazba, ples), spoznaja.	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, ples
21.	Likovno izražavanje, govor-verbalno izražavanje, rješavanje sukoba, matematika.	likovna kultura, hrvatski jezik, rješavanje problema, matematika
22.	Likovno, glazbeno, dramsko, sportsko, životno-praktično	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, tjelesna i zdravstvena kultura, rješavanje problema
23.	Spontana igra uloga, scensko izražavanje (glazba/ples/pokret/gluma), rješavanje problema "izvan okvira", građenje (konstrukcije iz mašte), kretanje (zaobilazanje prepreka)	igra, gluma, likovna kultura, glazbena kultura, ples, rješavanje problema, tjelesna i zdravstvena kultura
24.	U likovnom, glazbenom, u igri, plesu, socijalni odnosi.	likovna kultura, glazbena kultura, igra, ples
25.	Likovni radovi, govorno izražavanje, prepričavanje događaja, simbolička igra, dječja igra.	likovna kultura, hrvatski jezik, rješavanje problema, matematika, igra
26.	Govorno jezično područje-izmišljanje priča, gluma; likovno područje-slikanje, crtanje, modeliranje, kostimografija, lutke; pokret, ples-motorika; glazba-muzičke priče	hrvatski jezik, gluma, likovna kultura, ples, glazbena kultura
27.	/	/
28.	Likovni, glazbeni, tjelesna aktivnost, simbolička igra.	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, igra
29.	Likovnost, jezično izražavanje, glazbenost, lutkarstvo, pokret.	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, gluma, ples
30.	U likovnom izražavanju, glazbenom izražavanju, istraživanju, rješavanju sukoba, simboličkoj igri, komentiranju priča.	likovna kultura, glazbena kultura, istraživanje, rješavanje problema, igra, hrvatski jezik
31.	Likovno područje, glazbeno, simbolička igra, istraživanje novih materijala, dramsko izražavanje.	likovna kultura, glazbena kultura, igra, istraživanje, gluma
32.	Likovni, matematika, tehnički, glazbeno - scenski, društveni aspekt (motorički...)	likovna kultura, matematika, glazbena kultura, gluma, tjelesna i zdravstvena kultura
33.	U vizualno-spacijalno, inteligenciji, području likovnog izražavanja, motoričkim aktivnostima, govornog izražavanja, glazbenog izražavanja, svakog pokreta izražavanja pokretom pr. Ples...	igra, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, ples
34.	Likovnom, glazbenom, tjelesnom, intelektualnom, kognitivnom, senzornom, itd.	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, istraživanje
35.	Likovni, dramski, govorno-jezični, simbolika, matematika	likovna kultura, hrvatski jezik, igra, matematika
36.	Simbolička igra djece, likovne aktivnosti, dramsko-scenske, govorno - jezične, matematički.	igra, likovna kultura, gluma, hrvatski jezik, matematika
37.	Likovnost, ples, glazba, matematika, građenje, simbolička igra.	likovna kultura, ples, glazbena kultura, matematika, igra
38.	Likovne aktivnosti, istraživačke aktivnosti, dramsko - scenske, glazba i ples, govorno - jezične.	likovna kultura, istraživanje, gluma, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik
39.	Dječja kreativnost manifestira se u likovnom, građevnom centru, centru svjetlosti i sjene, u matematičari, kazalištu...	likovna kultura, igra, matematika, gluma
40.	Likovnost, glazba, govorno stvaralaštvo.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik
41.	Likovni, glazbeni, dramski, tjelesni, spoznaja.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, tjelesna i zdravstvena kultura
42.	Tjelesni, likovni, glazbeni, govor, sročavanje, stvaranje, simbolička igra	tjelesna i zdravstvena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik, igra
43.	Govorno stvaralaštvo, glazbeno st., likovno st., tjelesna	hrvatski jezik, glazbena kultura, likovna

	aktivnost, spoznaja - uzročno posljedični odnosi	kultura, tjelesna i zdravstvena kultura
44.	Govor, likovno izražavanje, igra, glazbeno izražavanje, pokret.	hrvatski jezik, likovna kultura, igra, glazbena kultura, ples
45.	Govor, pokret, likovno, glazbeno, igra.	hrvatski jezik, ples, likovna kultura, glazbena kultura, igra
46.	Govor, razmišljanje, likovno i glazbeno izražavanje, dramsko izražavanje.	hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura, gluma
47.	Ples, likovni izričaj, glazba, istraživačke aktivnosti,...	ples, likovna kultura, glazbena kultura, istraživanje
48.	Socio-emocionalni razvoj, spoznajni razvoj, govorni razvoj, tjelesni razvoj, psihomotorni razvoj.	istraživanje, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura
49.	Simbolička igra, predmatematičke vještine, likovnost, znanost, glazba.	igra, matematika, likovna kultura, glazbena kultura
50.	Govor, izražavanje, stvaranje.	hrvatski jezik, istraživanje
51.	/	/
52.	/	/
53.	Likovnost, motorika, senzo-motorika, govorno područje.	likovna kultura, rješavanje problema, hrvatski jezik
54.	/	/
55.	Likovna aktivnost, samostalno rješavanje konfliktnih situacija na primjeren način.	likovna kultura, rješavanje problema
56.	Dječja igra, rješavanje problema, umjetničko izražavanje (likovnost, scensko, glazbena), istraživanje.	igra, rješavanje problema, likovna kultura, gluma, glazbena kultura, istraživanje
57.	Govor, likovnost, pokret, razmišljanja u novonastalim situacijama, traženje rješenja, inovativnost, rješavanje konfliktnih situacija, pričanje priča.	hrvatski jezik, ples, istraživanje, rješavanje problema
58.	Govor, pokret, pričanje priča, samoinicijativnost.	hrvatski jezik, ples, istraživanje
59.	Likovno izražavanje, divergentno razmišljanje, sposobnost rješavanja konflikta, govor - komunikacija.	likovna kultura, rješavanje problema, hrvatski jezik
60.	Likovni, scenski, glazbeni, pokret, ples, stvaranje (građenje konstrukcija), rješavanje problemskih situacija.	likovna kultura, glazbena kultura, ples, igra, rješavanje problema
61.	Pokret, likovni, scenski, govor, matematika, glazba.	ples, likovna kultura, gluma, hrvatski jezik, matematika, glazbena kultura
62.	Likovnom, govornom, pokretom, matematici, scensko-dramska komunikacija, ples, u istraživačkim aktivnostima i spoznaji.	likovna kultura, hrvatski jezik, ples, matematika, gluma, istraživanje
63.	Scenska, likovna, glazbena, tjelesna, komunikativna.	gluma, likovna, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura
64.	Likovno stvaralaštvo - sve tehnike + kiparstvo, glazbeno stvaralaštvo, literarno stvaralaštvo, medijsko stvaralaštvo, stvaranje pokretom.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples
65.	Scenski, glazbeni, likovni.	gluma, glazbena kultura, likovna kultura
66.	/	/
67.	Socijalna - kreativnost u izmišljanju igri s drugima, spoznaja - pretpostavljanje pri nekom zadatku, izražavanja, likovno, ples, dramski, glazbeni – sviranje	igra, istraživanje, likovna kultura, ples, gluma, glazbena kultura
68.	Likovno izražavanje, pokret, scensko izražavanje, pjevanje.	likovna kultura, ples, gluma, glazbena kultura
69.	Tjelesni, spoznajni, socio-emocionalni, komunikacija, stvaralaštvo.	tjelesna i zdravstvena kultura, hrvatski jezik, istraživanje
70.	Glazba, likovno stvaralaštvo, govor, komunikacija, ples.	glazbena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik, ples

71.	Likovni izraz, glazba, govor, dramski izraz, ples.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma, ples
72.	Matematika, likovni, glazbeni, književnost, dramsko - scensko područje, informatika.	matematika, likovna kultura, hrvatski jezik
73.	Likovni, glazbeni, govorno područje, ples, dramski.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples, gluma
74.	Likovna kultura, glazbena kultura, pokretne igre, slobodna igra, rješavanje problema (kada pokušavaju dohvatiti nešto s vidine npr.).	likovna kultura, glazbena kultura, igra, rješavanje problema
75.	/	/
76.	Likovni, scenski, glazbeni, pokret, komunikacija govorom.	likovna kultura, gluma, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik
77.	Likovna umjetnost, glazbena umjetnost, znanstveno istraživanje, scensko improviziranje, igre riječima, prče s drugim završetkom.	likovna kultura, glazbena kultura, istraživanje, gluma, hrvatski jezik
78.	Kroz sva razvojna područja djece (tjelesni razvoj, spoznajni razvoj, komunikacija, socio emocionalni razvoj).	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, matematika, ples, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, igra, istraživanje, rješavanje problema
79.	Likovna kreativnost, kreativno mišljenje, glazbena kreativnost, igre mašte.	likovna kultura, glazbena kultura, igra
80.	Likovno, glazbeno, scensko, dramsko, govorno, pokret.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, hrvatski jezik, ples
81.	Likovni, glazbeni, tjelesni, gluma, ples.	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, ples
82.	Likovni, tjelesni, muzički (glazbeni), scenski - sva odgojno-obrazovna područja.	likovna kultura, glazbena kultura
83.	U svim razvojnim područjima.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, priroda i društvo, matematika, ples, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, igra, istraživanje, rješavanje problema
84.	Likovno, scensko, glazbeno, istraživačko, spoznajno područje.	likovna kultura, glazbena kultura, istraživanje
85.	Dječja igra, rješavanje problema, poticajna okolina, suradnja, kritičko prosuđivanje.	igra, rješavanje problema
86.	Građenje (kockama i ostalim materijalima), crtanje, slikanje, oblikovanje, pokret.	igra, likovna kultura, ples
87.	Likovno izražavanje, simbolička igra, verbalno izražavanje, scenski izričaj, svakodnevnne problemske situacije.	likovna kultura, igra, hrvatski jezik, gluma, rješavanje problema
88.	Likovno stvaralaštvo, scenski izričaj, rješavanje problemskih zadataka (situacija), glazbeni izričaj, pogled na svijet i okolinu koju koja ga okružuje.	likovna kultura, gluma, rješavanje problema, glazbena kultura
89.	/	/
90.	Scenski, glazba, komunikacija...	gluma, glazbena kultura, hrvatski jezik
91.	Manipulativni komunikacijski - likovni, glazba, scenski.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma
92.	Likovni, glazbeni, scenski, stvaralaštvo, tjelesni.	likovna kultura, gluma, tjelesna i zdravstvena kultura
93.	Likovna, scenska, glazbena.	likovna kultura, gluma, glazbena kultura
94.	/	/
95.	Komunikacija, stvaralaštvo, tjelesni (sloboda pokreta).	hrvatski jezik, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura
96.	/	/
97.	Likovnost, glazba, ples (pokret), priča, rješavanje problemskih situacija, istraživanje.	likovna kultura, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik, rješavanje problema, istraživanje

98.	/	/
99.	Likovno, senzor-motorno, govorno, istraživačka, socio-emocionalno područje.	likovna kultura, hrvatski jezik, istraživanje
100.	Likovni, glazbeni, pokret, govor.	likovna kultura, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik
101.	Glazbeni, likovni, izražavanje govorom (pjesmom)	glazbena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik
102.	Likovnost, glazba, pripovijedanje-govor, sport-vještine	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura
103.	Likovni, glazbeni, igra, kretanje, istraživačke aktivnosti, priroda (prir. materijal)	likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, istraživanje, priroda i društvo
104.	Kroz igru, likovno stvaralaštvo, glazbeno stvaralaštvo, dramsko izražavanje (npr. procesna drama)	igra, likovna kultura, glazbena kultura, gluma
105.	Konstruiranje, likovnost, društvene igre, simbolička igra, glazbeni.	igra, likovna kultura, glazbena kultura
106.	Likovni, glazbeni, govorno-jezični, dramatizacija, simboličke igre, igre na otvorenom.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma, igra
107.	Likovna, glazbena, simbolička igra, dramska, ples.	likovna kultura, glazbena kultura, igra, gluma, ples
108.	Likovno izražavanje, izražavanje pokretom, govorom, gluma, ritam, pokret, crtanje, slikanje, pisanje.	likovna kultura, ples, hrvatski jezik, gluma, glazbena kultura
109.	/	/
110.	Likovno izražavanje, istraživačke aktivnosti, konstrukcijske igre, glazbeno istraživanje, argumentacije, simboličke igre.	likovna kultura, istraživanje, igra, glazbena kultura
111.	Istraživačke aktivnosti, likovne aktivnosti, matematičke kompetencije, simbolička igra, slikopriče.	istraživanje, likovna kultura, matematika, igra, hrvatski jezik
112.	Likovni, govor, spoznajni, socijalni, motorički.	likovna kultura, hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura
113.	Likovni, glazbeni, dramski, istraživanje pokreta tijela, manipulativne vještine (konstrukcijske i graditeljske aktivnosti).	likovna kultura, glazbena kultura, istraživanje, igra
114.	Likovni izraz, glazbeni izraz, govorni izraz, organizacijski izraz.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, istraživanje
115.	Likovno izražavanje, izražavanje pokretom, tijelom mimikom uz glazbu, matematičke aktivnosti, istraživačko-opažajne aktivnosti.	likovna kultura, ples, matematika, istraživanje
116.	Likovno, glazbeno stvaralaštvo, dramsko stvaralaštvo, slobodna igra, igre građenja i konstruiranja.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, igra
117.	Glazba-scensko izražavanje, građenje i manipuliranje, scensko izražavanje, govor, likovni, pokretne igre i ples.	glazbena kultura, igra, gluma, hrvatski jezik, likovna kultura, ples
118.	Glazbeni, likovni, spoznajno-istraživački.	glazbena kultura, likovna kultura, istraživanje
119.	Komunikacija (gluma, ples, likovni), spoznaja (rješavanje nekog problema), motorika (fina, krupna), soc. emoc. (zadovoljiti potrebu za odg. na veliki broj djece).	gluma, ples, likovna kultura, rješavanje problema, tjelesna i zdravstvena kultura
120.	Likovna umjetnost, govor i izražavanje, pjevanje, znanstvena istraživanja.	likovna kultura, hrvatski jezik, istraživanje, glazbena kultura
121.	Glazbena umjetnost, likovna umjetnost, građenje, rješavanje matematičkih problema, izmišljanje priča...	glazbena kultura, likovna kultura, matematika, hrvatski jezik
122.	Likovno, glazbeno, dramsko, istraživačko, govorno.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, istraživanje, hrvatski jezik
123.	Likovna i glazbena komunikacija.	likovna kultura, glazbena kultura
124.	Likovno područje, govorno područje, glazbeno, scensko izražavanje, izražavanje pokretom i plesom.	likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura, gluma, ples

125.	Likovno, glazbeno, govorno, scensko, pokretom.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma, ples
126.	Likovno, glazbeno, scensko - dramsko, govorno.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, hrvatski jezik
127.	Likovno stvaralaštvo, dramsko stvaralaštvo, glazba, ples i pokret, govorno.	likovna kultura, gluma, glazbena kultura, ples, hrvatski jezik
128.	Sposobnost u dramatizacijama poznatih priča i stvaranju novih.	hrvatski jezik, gluma, likovna kultura, ples, glazbena kultura
129.	Likovno izražavanje, manipulativne aktivnosti, simbolička igra, dramsko-scensko izražavanje, istraživanje, izražavanje pokretom.	likovna kultura, igra, gluma, istraživanje, ples
130.	/	/
131.	Stvoriti poticajnu atmosferu, maksimalna sloboda, osigurani resursi za kreativnost, mogućnost da izraze svoje neslaganje, motivacija koja proizlazi iz želje.	Istraživanje
132.	Slobodne aktivnosti, glazba, likovni, simbolička igra, tehnologija.	glazbena kultura, likovna kultura, igra
133.	/	/
134.	Likovni, manipulativne aktivnosti, kognitivno shvaćanje svijeta oko sebe i isprobavanje različitih rješenja-postavljanje problema i rješavanje na razne načine, govorno područje.	likovna kultura, rješavanje problema, hrvatski jezik
135.	Kreativnost spontane aktivnosti, likovna aktivnost, kreativnost stvaranja, kreativnost inovacije, kreativnost usmjerene aktivnosti.	likovna kultura, istraživanje
136.	Pri slikanju-tempere, vodene boje; izradi lutaka: kuhače, krpice; izradi instrumenata-kaširanjem; građenju-različiti građevni materijal; plesu-pokretima.	likovna kultura, igra, ples
137.	Likovno područje, područje pristupa i rješavanja problema, područje istraživanja i stvaranja, glazbeno područje, područje jezičnog izražavanja.	likovna kultura, rješavanje problema, istraživanje, glazbena kultura, hrvatski jezik
138.	Kreativnost u stvaranju, likovno stvaralaštvo, glazba, govorno izražavanje, dramatizacija, mašta	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma
139.	Likovne aktivnosti, glazbene, građenje.	likovna kultura, glazbena kultura, igra
140.	Likovno, glazbeno, scensko izražavanje, govorno-jezično, matematički	likovna kultura, gluma, hrvatski jezik, matematika
141.	Likovni, glazbeni, tjelesni, scensko-dramski, matematika.	likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, gluma, matematika
142.	/	/
143.	Glazbeno stvaralaštvo, govorno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, istraživanje materijal-eksperimentiranje, konstruiranje materijala u građevnom centru.	glazbena kultura, hrvatski jezik, istraživanje, igra
144.	/	/
145.	Likovnost, govor, konstruktor, dramski-scensko, duhovitost.	likovna kultura, hrvatski jezik, gluma
146.	Izričaj kroz pokret, glazbu, likovni izričaj, govor, intelektualnu darovitost.	ples, glazbena kultura, likovna kultura, hrvatski jezik
147.	soc.-emoc.-suradnja, rješavanje problemskih situacija; tjelesni i psih.mot.razvoj- kreativnost pokreta; glazbeni-kreativnost ritma melodije; govor-kreativnost izražavanja-pričanja, prepričavanje, scenski izričaj, stihovi - rime	rješavanje problema, tjelesna i zdravstvena kultura, ples, glazbena kultura, hrvatski jezik, gluma
148.	Likovne aktivnosti, glazbene aktivnosti, soc. emoc. područje, scensko izražavanje, psihomotorne-tjelesne aktivnosti.	likovna kultura, glazbena kultura, gluma, tjelesna i zdravstvena kultura
149.	Govorni razvoj, motorički razvoj, likovno i glazbeno stvaralaštvo, specifične aktivnosti s kretanjem.	hrvatski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura, likovna kultura, glazbena kultura

150.	Likovni, glazbeni, govorni, plesni, manipulativni.	likovna kultura, glazbena kultura, hrvatski jezik, ples, istraživanje
151.	Spontana aktivnost (samostalno izražavanje), usmjerena aktivnost (spontano izražavanje), invencija (likovnih odnosa), inovacije (likovni izraz), likovno jezični, kreativno stvaranje.	istraživanje, likovna kultura, matematika, igra, hrvatski jezik

Tablica 8: Korak 3: Zastupljenost kategorija područja manifestacije kreativnosti kod djece

PODRUČJA MANIFESTACIJE KREATIVNOSTI	f	
likovna kultura	121	91, 67%
glazbena kultura	94	71,21%
hrvatski jezik	72	54,55%
priroda i društvo	6	4,55%
Matematika	19	14,00%
Ples	50	37,88%
tjelesna i zdravstvena kultura	31	23,48%
Gluma	59	44,70%
Igra	49	37,12%
Istraživanje	45	34,09%
rješavanje problema	29	21,97%

Pitanje 13. Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?

Tablica 9: Korak 1: Pripisivanje pojmova empirijskoj građi

Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?	POJMOVI
1. /	/
2. Velike.	velika
3. Kreativni odgojitelji odgajaju kreativnu djecu.	kreativan odgojitelj stvara kreativnu djecu
4. Vidim se u ulozi promatrača u odgojno-obrazovnom procesu, inicijatora. Netko tko kreira i tko pušta djecu da nadopunjuju svojim idejama.	promatrač, inicijator, poticanje djece na iskazivanje njihovih ideja
5. /	/
6. /	/
7. Na različite načine poticati dječju kreativnost.	poticati dječju kreativnost na razne načine
8. Velika uloga u kreiranju inovativne okoline-osigurati adekvatne uvjete koji bi poticali djecu na stvaranje i svakodnevno istraživanje; pokretač ideja.	kreiranje inovativne okoline, osigurati adekvatne uvjete, poticati na istraživanje, pokretač ideja

9.	Uloga odgajatelja je iznimno važna pri kreiranju o.-o. okoline (pripremanje materijala, poznavanje ind. Potreba i interesa djece itd, ...)	kreiranje o.-o- okoline
10.	Kao temeljnu a očituje se u planiranju odg. obr. rada i procesa	planiranje odg.-obr. rada i procesa
11.	/	/
12.	Konstantno raditi na čitanju odgovarajuće literature, posjećivanje web stranica, razmjenjivanje iskustva itd. Da se te nove ideje implementiraju u odgojno-obrazovnu okolinu da djeca razvijaju svoju kreativnost	stručno usavršavanje, razmjena iskustva
13.	Moram promišljati dublje kako bi stvorila odnosno napravila poticajno okruženje hoće će poticati djecu na razvoj kreativnosti.	stvoriti poticajno okruženje
14.	Omogućavanje i ponuda materijala, kako bi djeca potaknula svoju kreativnost.	prikupljanja i ponuda materijala
15.	Smatram da je moja uloga da okolinu učinim poticajnom, obogatim različitim materijalima, promatram djecu kako koriste predmete i prostor i na temelju toga nadopunjavam i mijenjam okolinu.	stvaranje poticajne okoline, opskrba materijalima, promatranjem djece i njihovih potreba obogaćivati okolinu
16.	Proširivanje vidika, tehničkim napretkom, interakciji s kolegama u instituciji, potpora u procesima...	proširenje vidika, tehnički napredak, interakcija s kolegama, potpora u procesima
17.	Svojom kreativnošću pridonijeti stvaranju poticajne okoline koja će dalje poticati djecu da izraze svoju kreativnost.	stvaranje poticajne okoline
18.	Proučavanjem i razvojem tehnologije, interesa i potreba djeteta i omogućavanje da se nadgrade i izraze u najboljem smislu.	usavršavanje svojih znanja, stvaranja poticajne okoline
19.	Moja kreativnost ponekad izgleda kao pobuna i često biva ugašena.	kreativnost kao vlastita pobuna
20.	Dosta često ta uloga bude "ugašena" te se moram prilagoditi odluci većine.	neodobranje ideja od okoline
21.	Kreativan odgojitelj svakako pridonosi kreiranju okoline koja je djeci zanimljiva i poticajna.	stvaranje poticajne okoline
22.	Prepoznavanje talenta, poticanje na usmjeravanje talenta kod djece.	prepoznavanje talenta, usmjeravanje dječjih talenata
23.	Kao odgojitelj nastojim djeci pružiti kvalitetne poticaje u vidu ponuđenog materijala i same okoline, te ih potaknuti da ih koriste na kreativan (sebi svojstven) način (dakle uz odobrenje individualnog izričaja).	pružanja kvalitetnih poticaja, usmjeravanje na korištenje raznim materijala u pravom smjeru
24.	trenutno ne vidim, mislim da moram steći puno iskustva u radu i upoznavanju djece.	upoznavanje djece
25.	Uvođenje inovativnih i novih segmenta u rad	uvođenje inovativnosti u rad
26.	Svaki pojedinci (i osobno) odgovorni su za kreiranje i davanje sebe u kreiranju odg. obr. okoline svojim kreativnim doprinosom obogaćujemo i potičemo kreativnost kod djece.	kreiranje odg.-obr. okoline, poticanje dječje kreativnosti
27.	Svoju ulogu vidim u stvaranju poticajne sredine sa bogatstvom različitih materijala koji se s vremenom nadopunjuju u izmjenjuju, te potiču djecu na istraživanje. Korištenje različitih predmeta za proizvodnju zvukova - "sviranje" Likovne aktivnosti, dramsko-scenske, igre građenja. glazbene, simbolička igra.	stvaranja poticajne okoline, ponuda raznim materijala za stvaranje i istraživanje
28.	Osigurati potpunu slobodu u smislu materijala, prostora.	osigurati materijal i prostor

29.	Smatram se kreativnom koliko u kreiranju inovativnih odg.-obr. okoline koja može, zna i hoće izraziti svoju kreativnost, podijeliti je s drugima.	dijeljenje znanja s drugima
30.	Uloga dobavljača različitih poticajnih materijala, te stvaranja poticajnog prostora. Uloga dječje samostalnosti u stvaranju, istraživanju i izražavanju.	prikupljanje materijala za rad, stvaranje poticajnog prostora
31.	Svoju ulogu vidim kao prikupljača novih materijala i elemenata koji će pomoći djeci da se likovno izražavaju. Uloga slušača je jako bitna - čuti djecu.	prikupljanje materijala za rad, osluškivanje djece
32.	Uvijek se trudim pratiti nove trendove u odgoju i obrazovanju i dajem svoje ideje drugima, a timskim radom u vrtiću potičem druge da slijedimo nove stvari i da budemo reflektivni praktičari.	praćenje noviteta, timski rad
33.	Tako da ja (kao odgajatelj) moram tj. dužna sam omogućiti djeci da se slobodno izražavaju na raznovrsne načine, promatrati te načine/ aktivnosti i konstantno omogućiti i poticati dizanje na višu razinu.	poticanje na izražavanje, promatrati
34.	Uloga motivatora.	mentor
35.	Odgajatelj je ustvari inovator odgojno-obrazovnog procesa, ali ne može napraviti ništa bez potpore stručnog tima i ljudi s kojima radi.	inovator
36.	Odgojitelj je inovator u kreiranju okoline, ali bez materijalnih sredstva i odobrenja stručnog tima ne može se u potpunosti prepustiti stvaranju takve okoline.	inovator
37.	Svoju ulogu vidim u kreiranju bogatog i poticajnog okruženja za djecu u kojem im se pruža prilika da pronađu svoj način izražavanja kreativnosti. Odgajatelj promatrajući to treba znati prepoznati te dijete pratiti, poticati i ohrabrivati u spoznavanju svijeta oko sebe (na svoj specifičan način).	bogato i poticajno okruženje, promatrač, poticanje djece
38.	Jedna od glavnih uloga odgajatelja je organizacije okoline koja će biti inovativna, poticajna i pružiti prilike za razne vrste izražavanja.	organizacija okoline
39.	Svaki pojedinac može i utječe na o-o okolinu, u uvjetima u kojim radimo primorani smo biti kreativni i inovativni jer djeca to iz nas "izvlače".	inovativnost
40.	Ono što je u mojoj moći sredstvima koje imam na raspolaganju radim najbolje što znam. Kreativnosti ima ali sredstva ne a to ne ovisi o meni već o sredstvima koje da grad.	priprema sredstva za rad
41.	Velika je uloga odgajatelja u tome; važna je bogata i poticajna okolina u kojoj će djeca slobodno moći istraživati i učiti kroz igru.	bogata i poticajna okolina
42.	U prikupljanju različitih sredstava i stvaranje kreativne okoline; bogatstvo materijalnih sredstava i pnm materijala.	prikupljanje različitih materijala, stvaranje kreativne okoline
43.	Ograničenu - zbog otežanih uvjeta rada.	ograničena
44.	Vrlo važna je uloga odgojitelja u kreiranju inovativnih odgojno - obrazovnih okolina a to se odnosi na odnos s djecom, roditeljima, materijalnom okolinom te metode rada.	odnos s djecom i roditeljima, metode rada
45.	Stvaranje poticajnog okruženja; jačanja samopouzdanja kod djece, dopustiti im da istražuju; igrati s djecom kreativne igre.	stvaranje poticajnog okruženja, jačanje pouzdanja kod djece, dopustiti djeci istraživanje, osmišljavanje igara
46.	Uloga odgojitelja je pratiti interes djece i na temelju toga kreirati inovacije u odgojno - obrazovnom radu.	pratiti interes djece, kreirati inovacije u radu

47.	Uloga odgojitelja je velika za poticanje kreativnosti.	poticanje kreativnosti
48.	Moja uloga je u opremanju kvalitetnog i poticajnog prostorno materijalnog okruženja. Omogućiti djeci nova iskustva kroz razvojne sadržaje i materijale prateći njihove potrebe i interese.	prikupljanje materijala za rad, omogućiti djeci nova iskustva
49.	Davanje djeci mogućnosti da sami djeluju, pronađu rješenje, vrednovanje procesa, a ne rezultata rada.	poticati i usmjeravati djecu
50.	Poticanje likovnog stvaralaštva, poticanje mašte kroz priče, scenske igre.	poticati i usmjeravati djecu
51.	Poticanje djece na sudjelovanje djece u pojedinim aktivnostima, postizanje da i nezainteresirana djeca sudjeluju u pojedinim aktivnostima.	poticati i usmjeravati djecu
52.	/	/
53.	Poticati djecu na kreativnost, omogućiti im dovoljno pnm, pohvaljivati.	poticati i usmjeravati djecu
54.	/	/
55.	Uz dovoljno materijalnih sredstava "bit ću jako kreativna" (dosta mi je bijede i igranja s pnm)	osigurati materijalna sredstva
56.	Promišljanje i osiguravanje prostorno - materijalnog okruženja - izvor učenja, osiguravanje aktivnosti djece i stjecanje iskustva, stvaranje situacija u kojima se potiče kreativnost, postavljanjem poticajnih pitanja, partnerstvom u igri i stvaranjem sociopedagoškog konteksta	promišljanje, prostorno i materijalno okruženje, stjecanje iskustva, poticanje na kreativnost
57.	Poticati djecu na razmišljanje - korištenje vlastitih mentalnih mogućnosti i sposobnosti.	poticati i usmjeravati djecu
58.	Poticati na razmišljanje i rješavanje prepreka.	poticati i usmjeravati djecu
59.	Moja uloga je stvarati poticajno okruženje, ohrabrivati ih na istraživanje, jačati im samopouzdanje, poticati ih na rješavanje problema i zauzimati se za svoje stavove. Igrati s djecom kreativne igre, postavljati pitanja otvorenog tipa...	stvaranje poticajnog okruženja, poticati na istraživanje, jačanje samopouzdanja djece, usmjeravati ih na rješavanje problema
60.	Prije svega uloga opskrbljivača nakon uočenih i iznesenih ideja djeteta, praćenje djeteta i poticanje na realizaciju ideja.	prikupljanje materijala za rad, praćenje i ohrabivanje djeteta u radu
61.	/	/
62.	/	/
63.	Trudim se pripremiti sredinu u kojoj djeca borave, da bi do izražaja došle dolje navedene kreativnosti	osigurati poticajnu okolinu
64.	Moja je uloga ključna - stvaram uvjete koji omogućuju djeci da izraze svoju kreativnost. Moja kreativnost i vizija omogućuju djeci stvaranje procesa da učine svojim.	stvaranje uvjeta za rad, poticanje na kreativnost
65.	Nabava sredstava, materijala, pomagač.	prikupljanje sredstva, materijala, pomagač
66.	/	/
67.	/	/
68.	Osmišljavati i nuditi što više različitih materijalnih uvjeta koji potiču i omogućuju kreativan odnos prema okolini.	kreator, ponuda različitog materijala, poticanje kreativnosti
69.	Kroz provođenje likovnih aktivnosti, dramskih, glazbenih, spoznajnih.	osmišljavanje poticajnih aktivnosti
70.	Stvaranje poticajne okoline kroz uređenje centra aktivnosti, izrađivanje poticaja.	stvaranje poticajne okoline, uređenje prostora, izrada poticaja
71.	Stvaranje poticajne okoline.	stvaranje poticajne okoline

72.	Poticajna uloga u pripremi različitih materijala proučavajući raznu stručnu literaturu; motivacija i interes	prikupljanje materijala, usavršavanje
73.	Stvaranjem poticajnog okruženja, istraživanje, poticanje na originalnost.	stvaranje poticajnog okruženja, istraživanje, poticanje na originalnost
74.	Moja uloga kao odgojitelj je da pratim i oslušujem interese djece i u skladu s time osmišljam i realiziram nove, interesantne dječje poticaje. Poticaji mogu biti takvi da potiču kod djeteta razvoj svih njegovih osjetila i funkcija u skladu s njegovom dobi.	praćenje djece, osmišljavanje novih aktivnosti i poticaja
75.	/	/
76.	Aktivan sudionik.	aktivan sudionik
77.	Kao aktivan sudionik.	aktivan sudionik
78.	Integrativnim pristupom odgojno-obrazovnog radu, uvažavajući u potpunosti osobnost djeteta.	uvažavanje različitosti
79.	Obzirom da kreativnost podržava originalnost odgajatelji mogu podržati i poticati, te osiguravati poticaje, stvarati dobro emocionalno ozračje.	osiguravanje poticaja, stvaranje poticajnog okruženja
80.	Odgojitelj je kreator okruženja u kojem djeca odrastaju (u vrtiću) po je sukladno tome njegova uloga važna. Koje će poticaje ponuditi djeci i kako osmisliti prostor, vrlo je važno da li je poticajno za razvoj kreativnosti kod djece (i inovativnosti).	kreator, uređivanje prostora
81.	/	/
82.	Stalno pronalaženje novih poticajnih sredstava koje djecu potiče na kreativne igre. (iznenada prometnih sredstava na njima sa autićima) smišljanje novih taktilnih, istraživačke aktivnosti i sl.	prikupljanje materijala
83.	Opskrbljivač, pomagač, inovator, kreator.	prikupljač materijala, pomagač, inovator, kreator
84.	Kao odgajatelj konstantno moram, kreativno i zanimljivo osmisliti okolinu vodeći računa o odg.-obr. momentu kako bi djeca na zanimljiv način i igru učila.	kreiranje poticajnog okruženja, poticaja i aktivnosti
85.	Poticati na rješavanje problema, zaključivanje, omogućiti okolinu vrlo poticajnu za razvoj i izražavanje kreativnosti.	rješavanje problema, kreiranje poticajnog okruženja
86.	Promatrač (dječjih potreba), organizator, planer, izvođač, nabavljač, neprestani rad na sebi, sakupljanje i upijanje ideja.	promatrač, kreator, prikupljanje materijala, usavršavanje
87.	Moja uloga je u tome gotovo ključna uz primjerenu podršku i uvjete rada.	podrška, stvaranje uvjeta rada
88.	Informiranost novih naraštaja, spremnost na promjene.	dijeljenje znanja
89.	Odgojitelj treba biti kreativan.	poticanje kreativnosti
90.	/	/
91.	/	/
92.	Budući da sam stalno u kontaktu s djecom i mogu vidjeti koji su im sadržaji zanimljivi i tako im nuditi neke nove zanimljive sadržaje i prilagođavati njihovim potrebama.	omogućiti poticajno okruženje raznovrsnim poticajima prilagođenim njihovim interesima
93.	/	/
94.	/	/
95.	Osmišljavanje ili gotove poticaje nuditi djeci s ciljem podupiranja nekog aspekta područja razvoja.	kreiranje, izrada poticaja
96.	/	/
97.	Stvaranje uvjeta za razvoj kreativnosti (prostornih uvjeta i poticaja) prepoznavanje kreativnosti djeteta i dodatno	osiguravanje prostornog okruženja i poticaja, promatrač

	njegovanje istog, ne ispravljati dječje ideje ili radove, davati im slobodu u kreativnim aktivnostima, poticati ih na istraživanje i razno izražavanje.	
98.	Moja uloga je važna jer djeca uvijek traže nešto novo o motivirajuće. Svako dijete za sebe iskazuje svoju kreativnost na svoj način. Likovno, glazbeno, matematička, graditeljstvo, društvene igre.	promatranje, usmjeravanje
99.	Moja uloga je promjenjiva u skladu s kreativnim uzorima koji ovaj posao pruža.	Promatranje
100.	Poticatelj, pomagač.	poticanje, pomagač
101.	poticatelj, sukreator, pomagač, opskrbljivač.	poticanje, sukreator, pomagač, prikupljanje materijala
102.	Sudjelujući.	Prisustvo
103.	U svakodnevnom promišljanju o poticajnoj okolini i materijalu za rad.	promišljanje, stvaranje poticajne okoline, prikupljanje materijala
104.	Nemam iskustva dovoljno.	/
105.	Vrlo važnu, ali nedovoljno cijenjenu.	Važna
106.	Vidim se kao poticatelj kreativnosti, ali bez upletanja i nametanja svog mišljenja već kao prikupitelj poticaja. Mi moramo biti svjesni da imamo veliku ulogu u poticanju kreativnosti te trebamo paziti kakav model pružamo.	poticanje, promatrač
107.	Ne doživljam sebe kao pretjerano kreativnu osobu. Mislim da moja kreativnost više dolazi do izražaja kada se nešto grupno rješava, da tada imam bolje ideje.	Kreator
108.	Poticajno okruženje, izloženost umjetnosti (glazba, likovna umjetnost, književna djela, film...)	stvaranje poticajnog okruženja
109.	/	/
110.	Jačanje samopouzdanja u izražavanju mišljenja, pokreta; poticanje na uočavanje lijepoga.	jačanje samopouzdanja, poticanje na uočavanje lijepoga
111.	Postavljanje zadataka/izazova za koje djeca već nemaju pohranjene informacije, poticaj na produbljivanje ideja.	produbljivanje ideja
112.	Osluškivanje i praćenje djece, poticanje i podržavanje njihove kreativnosti.	osluškivanje, praćenje, podrška
113.	Neispunjenu (zbog težine posla i broja djece u grupi).	/
114.	Sposobnost da pronalazim originalna rješenja problema, da gledam na stvari pozitivno; da prepoznam, potičem i njegujem kreativnost kod djece.	originalnost, rješavanje problema, poticanje, usmjeravanje
115.	Kroz poticanje djece na uočavanje djece oko sebe, kreativno istraživanje okoline, izmišljanje, uživljanje, iznošenje svojih ideja te realizaciju istih.	stvaranje poticajne okoline, podrška
116.	Usmjeravati dječji interes ; poticati slobodno izražavanje mašte i kreativnosti; jačati dječje samopouzdanje u izražavanju mišljenja.	usmjeravati, poticati, jačati
117.	U uočavanju razvojnog trenutka djece u grupi, potreba i interesa koji iz toga izlaze, te kreiranje odgovarajućih sadržaja, poticaja (materijalnih) na svim područjima razvoja (tijel. i psihomot., spoznaja, soc. i emoc. Razvoj, istraživanje i stvaranje-likovno, glazbeno, plesno, scensko, govor i jezik).	promatrač, kreator, prikupljanje materijala, usavršavanje
118.	U kreiranju poticajne sredine i ozračja u skupini, te slobode izražavanja.	kreiranje poticajne sredine, poticanje slobode izražavanja
119.	Nikako jer nisam kreativna.	/
120.	Kao važan dio svoje profesionalne uloge odgajatelja gdje uvijek ima mjesta za napredak i učenje.	usavršavanje svojih znanja

121.	Velika uloga odgajatelj, ne sputavati djecu nego ili poticati na samostalnost, razvijati kod djece osjećaj da nema samo jedno rješenje za rješavanje zadatka.	poticati na samostalnost, učenje rješavanja problema
122.	Uloga je zaista velika i odgovorna s obzirom na razvojnu dob djece (upoznavanje s raznim tehnikama i mogućnostima, te načinima izražavanja kreativnosti).	osigurati poticajnu okolinu i materija
123.	Uloga odgajatelja je velika u kreiranju poticajne sredine i odg. obr. okoline u stvaranju materijala i slobode u izražavanju.	kreiranje poticajne sredine, poticanje slobode izražavanja
124.	Osigurati dobre poticaje/ obilje različitih materijala /pustiti potpunu slobodu u izražavanju.	osigurati materijal za rad, poticaje
125.	Ponuda poticaja i materijala - osigurati dovoljno i ne kritizirati napravljeno.	ponuda materijala i poticaja
126.	Nuđenje raznovrsnog neoblikovanog materijala; izlaganje djece raznim slobodnim izražavanjima bez okvira djelovanja.	osiguravanje materijala, osiguravanje poticajne okoline
127.	Svoju ulogu vidim u osmišljavanju i obogaćivanju materijalnog konteksta te ponudi materijala za poticaj.	osmišljavanje i prikupljanje materijala za rad
128.	Poticati djecu a i svakodnevno prihvatiti i vrednovati nove neobične i drugačije ideje (poticaju, neposredno okruženje)	poticati
129.	Otvorenost i spremnost prihvaćanja novih ideja, potvrda različitih neobičnih poticaja, motivacije i ohrabrenje djece na duhovno i slobodno usvajanje novih spoznaja; stalno usavršavanje; ponuda materijal.	otvorenost, motivacija, ohrabrenja, usavršavanje
130.	/	/
131.	Svakodnevno poticati djecu na kreativnost putem igre, pa tako dijete putem svojih osjetila organizira misaonu aktivnost koja dovodi do inovacija, otkrića, originalnih rješenja zadataka u konkretnoj situaciji.	poticati, osiguravanje poticajnog okruženja
132.	Poticanje kroz aktivnosti, prilagođavanje novom napretku (tehnološkom), stvaranjem poticajne atmosfere u skupini, davanjem više slobode - više biti fleksibilan.	poticati, fleksibilnost, osiguravanje poticajne okoline
133.	/	/
134.	Poticanje, podržavanje, vođenje.	poticanje, podržavanje, vođenje
135.	Ja sam vrlo kreativna te isto potičem kod djece i potenciramo u aktivnostima.	poticati
136.	Kao osoba koja će ponuditi različitost materijal i sredstva koji će poslužiti za kombiniranje i stvaranje nečeg novog.	prikupljanje materijala
137.	Svoju ulogu u kreiranju inovativnih o.-o- okolna vidim kao stvaranje kreativnog ozračja koji će potaknuti djecu na kreativno djelovanje te biti sama dobar primjer kreativnog djelovanja u određenim situacijama.	osiguravanja poticajne okoline
138.	Stvaranjem uvjeta za slobodno izražavanje, nenametljivošću. Podupiranjem, poticanjem, poštivanjem stavova prema svakoj vrsti inovativnog i kreativnosti, usmjeravanjem prema inovaciji.	osiguravanje materijala i uvjeta za rad, podupiranje, poticanje, usmjeravanje
139.	Podržavanjem, poticanjem, nuđenjem aktivnosti gdje se djeca mogu slobodno izražavati.	podržavanje, poticanje, osiguravanje poticaja
140.	U osmišljavanju ugodnog okruženja za kreativne aktivnosti.	osiguravanje poticajnog okruženja

141.	U rješavanju problema na novi način pedagoško prilagodljiv.	rješavanje problema
142.	Prikupljanje materijala i pnm-a, obogaćivanje postojećih kutića, formiranje novih prema interesu djece; omogućavanje istraživanja po literaturi; obavještanje roditelja o trenutnim interesima i poticanje na uključivanje; puna sloboda djeci u preoblikovanju prostora prema trenutnim potrebama i upotrebi dostupnih materijala...Projekt svemir: istraživanje po literaturi, izrada raketa, maketa sunčevog sistema, izrada nastambi na planetima...Glazbeno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, projektno stvaralaštvo, govorno, dramsko, građevno.	prikupljanje materijala, obogaćivanje prostora, praćenja interesa
143.	Sloboda u kreiranju centara i njihovoj opremljenosti u sobi i dnevnom boravku.	osigurati poticajan prostor
144.	/	/
145.	Važan sudionik. Kroz otvoreni poticajni pristup važno je osnaživati svijet o dj. kvalitetama, kao: paziti da se djeci ne sužavaju mogućnosti čvrsto se držati standarda, šablona i očekivanja.	sudionik, osnaživati
146.	Uloga odgajatelja je poticati djecu na kreativnost.	poticati
147.	Npr. stolna priča-odabir priče, izrada scenskih lutkica i rekvizita, scenske improvizacije vezane uz priču, vezane uz lutkice (a nevezano uz priču).	osiguravanje poticajnih aktivnosti
148.	Kroz stvaranje prostorno materijalnog bogatog okruženja pedagoški osmišljenog, omogućivanja djeci slobodu istraživanja, podržavanje i poticanje istih.	osiguravanje poticajno okruženje, podržavanje, poticanje
149.	Pri oblikovanju prostorno-materijalnog okruženja i opskrbljivanja prostora novim poticajima.	osiguravanje poticajnog okruženja, izrada poticaja
150.	/	/
151.	Moja uloga je u poticanju divergentnog mišljenja djece, prihvaćanje ideja, te poticanje što većeg broja kreativnih ideja, organizacije prostora sa stvarima koje angažiraju i potiču što veći broj djece na kreativno izražavanje i stvaranje.	divergentno mišljenje, otvorenost, organizacija prostora

Tablica 10: Korak 2: Pridruživanje srodnih pojmova u kategorije - Isječak uređivanja pojmova prema razini apstraktnosti

Kako vidite svoju ulogu u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina?	POJMOVI	ULOGE ODGAJATELJA
1. /	/	/
2. Velike.	velika	Uloga koja je važna, no ne definira
3. Kreativni odgojitelji odgajaju kreativnu djecu.	kreativan odgojitelj stvara kreativnu djecu	Uloga koja je važna, no ne definira
4. Vidim se u ulozi promatrača u odgojno-obrazovnom procesu, inicijatora. Netko tko kreira i tko pušta djecu da nadopunjuju svojim idejama.	promatrač, inicijator, poticanje djece na iskazivanje njihovih ideja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu

5.	/	/	/
6.	/	/	/
7.	Na različite načine poticati dječju kreativnost.	poticati dječju kreativnost na razne načine	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
8.	Velika uloga u kreiranju inovativne okoline- osigurati adekvatne uvjete koji bi poticali djecu na stvaranje i svakodnevno istraživanje; pokretač ideja.	kreiranje inovativne okoline, osigurati adekvatne uvjete, poticati na istraživanje, pokretač ideja	Uloga unosenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
9.	Uloga odgajatelja je iznimno važna pri kreiranju o.-o. okoline (pripremanje materijala, poznavanje ind. Potreba i interesa djece itd, ...)	kreiranje o.-o- okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
10.	Kao temeljnu a očituje se u planiranju odg. obr. rada i procesa	planiranje odg.-obr. rada i procesa	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
11.	/	/	/
12.	Konstantno raditi na čitanju odgovarajuće literature, posjećivanje web stranica, razmjenjivanje iskustva itd. Da se te nove ideje implementiraju u odgojno-obrazovnu okolinu da djeca razvijaju svoju kreativnost	stručno usavršavanje, razmjena iskustva	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti djece
13.	Moram promišljati dublje kako bi stvorila odnosno napravila poticajno okruženje hoće će poticati djecu na razvoj kreativnosti.	stvoriti poticajno okruženje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
14.	Omogućivanje i ponuda materijala, kako bi djeca potaknula svoju kreativnost.	prikupljanja i ponuda materijala	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
15.	Smatram da je moja uloga da okolinu učinim poticajnom, obogatim različitim materijalima, promatram djecu kako koriste predmete i prostor i na temelju toga nadopunjavam i mijenjam okolinu.	stvaranje poticajne okoline, opskrba materijalima, promatranjem djece i njihovih potreba obogaćivati okolinu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
16.	Proširivanje vidika, tehničkim napretkom, interakciji s kolegama u instituciji, potpora u procesima...	proširenje vidika, tehnički napredak, interakcija s kolegama, potpora u procesima	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti djece
17.	Svojom kreativnošću pridonijeti stvaranju poticajne okoline koja će dalje poticati djecu da izraze svoju kreativnost.	stvaranje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
18.	Proučavanjem i razvojem tehnologije, interesa i potreba djeteta i omogućivanje da se nadgrade i izraze u najboljem smislu.	usavršavanje svojih znanja, stvaranja poticajne okoline	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi

19.	Moja kreativnost ponekad izgleda kao pobuna i često biva ugašena.	kreativnost kao vlastita pobuna	Uloga koja je važna, no ne definira
20.	Dosta često ta uloga bude "ugušena" te se moram prilagoditi odluci većine.	neodobravanje ideja od okoline	Uloga koja je važna, no ne definira
21.	Kreativan odgojitelj svakako pridonosi kreiranju okoline koja je djeci zanimljiva i poticajna.	stvaranje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
22.	Prepoznavanje talenta, poticanje na usmjeravanje talenta kod djece.	prepoznavanje talenta, usmjeravanje dječjih talenata	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
23.	Kao odgojitelj nastojim djeci pružiti kvalitetne poticaje u vidu ponuđenog materijala i same okoline, te ih potaknuti da ih koriste na kreativan (sebi svojstven) način (dakle uz odobrenje individualnog izričaja).	pružanja kvalitetnih poticaja, usmjeravanje na korištenje raznim materijala u pravom smjeru	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
24.	trenutno ne vidim, mislim da moram steći puno iskustva u radu i upoznavanju djece.	upoznavanje djece	Uloga koja je važna, no ne definira
25.	Uvođenje inovativnih i novih segmenta u rad	uvođenje inovativnosti u rad	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
26.	Svaki pojedinci (i osobno) odgovorni su za kreiranje i davanje sebe u kreiranju odg. obr. okoline svojim kreativnim doprinosom obogaćujemo i potičemo kreativnost kod djece.	kreiranje odg.-obr. okoline, poticanje dječje kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
27.	Svoju ulogu vidim u stvaranju poticajne sredine sa bogatstvom različitih materijala koji se s vremenom nadopunjuju u izmjenjuju, te potiču djecu na istraživanje. Korištenje različitih predmeta za proizvodnju zvukova - - "sviranje" Likovne aktivnosti, dramsko-scenske, igre građenja. glazbene, simbolička igra.	stvaranja poticajne okoline, ponuda raznim materijala za stvaranje i istraživanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
28.	Osigurati potpunu slobodu u smislu materijala, prostora.	osigurati materijal i prostor	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
29.	Smatram se kreativnom koliko u kreiranju inovativnih odg.-obr. okoline koja može, zna i hoće izraziti svoju kreativnost, podijeliti je s drugima.	dijeljenje znanja s drugima	Uloga koja je važna, no ne definira
30.	Uloga dobavljača različitih poticajnih materijala, te stvaranja poticajnog prostora. Uloga dječje samostalnosti u stvaranju, istraživanju i izražavanju.	prikupljanje materijala za rad, stvaranje poticajnog prostora	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
31.	Svoju ulogu vidim kao prikupljača novih materijala i elemenata koji će pomoći djeci da se likovno izražavaju. Uloga slušača je jako	prikupljanje materijala za rad, oslušivanje djece	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji

	bitna - čuti djecu.		potiče, usmjerava i motivira djecu
32.	Uvijek se trudim pratiti nove trendove u odgoju i obrazovanju i dajem svoje ideje drugima, a timskim radom u vrtiću potičem druge da slijedimo nove stvari i da budemo reflektivni praktičari.	praćenje noviteta, timski rad	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti djece
33.	Tako da ja (kao odgajatelj) moram tj. dužna sam omogućiti djeci da se slobodno izražavaju na raznovrsne načine, promatrati te načine/aktivnosti i konstantno omogućiti i poticati dizanje na višu razinu.	poticanje na izražavanje, promatrati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
34.	Uloga motivatora.	mentor	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
35.	Odgajatelj je ustvari inovator odgojno-obrazovnog procesa, ali ne može napraviti ništa bez potpore stručnog tima i ljudi s kojima radi.	inovator	Uloga koja je važna, no ne definira
36.	Odgajatelj je inovator u kreiranju okoline, ali bez materijalnih sredstva i odobrenja stručnog tima ne može se u potpunosti prepustiti stvaranju takve okoline.	inovator	Uloga koja je važna, no ne definira
37.	Svoju ulogu vidim u kreiranju bogatog i poticajnog okruženja za djecu u kojem im se pruža prilika da pronađu svoj način izražavanja kreativnosti. Odgajatelj promatrajući to treba znati prepoznati te dijete pratiti, poticati i ohrabrivati u spoznavanju svijeta oko sebe (na svoj specifičan način).	bogato i poticajno okruženje, promatrač, poticanje djece	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
38.	Jedna od glavnih uloga odgajatelja je organizacije okoline koja će biti inovativna, poticajna i pružiti prilike za razne vrste izražavanja.	organizacija okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
39.	Svaki pojedinac može i utječe na o-o okolinu, u uvjetima u kojim radimo primorani smo biti kreativni i inovativni jer djeca to iz nas "izvlače".	inovativnost	Uloga koja je važna, no ne definira
40.	Ono što je u mojoj moći sredstvima koje imam na raspolaganju radim najbolje što znam. Kreativnosti ima ali sredstva ne a to ne ovisi o meni već o sredstvima koje da grad.	priprema sredstva za rad	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
41.	Velika je uloga odgajatelja u tome; važna je bogata i poticajna okolina u kojoj će djeca slobodno moći istraživati i učiti kroz igru.	bogata i poticajna okolina	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
42.	U prikupljanju različitih sredstava i stvaranje kreativne okoline; bogatstvo materijalnih sredstava i pnm materijala.	prikupljanje različitih materijala, stvaranje kreativne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
43.	Ograničenu - zbog otežanih uvjeta rada.	ograničena	Uloga koja je važna, no ne definira
44.	Vrlo važna je uloga odgojitelja u kreiranju inovativnih odgojno - obrazovnih okolina a to	odnos s djecom i roditeljima, metode rada	Uloga koja je važna, no ne

	se odnosi na odnos s djecom, roditeljima, materijalnom okolinom te metode rada.		definira
45.	Stvaranje poticajnog okruženja; jačanja samopouzdanja kod djece, dopustiti im da istražuju; igrati s djecom kreativne igre.	stvaranje poticajnog okruženja, jačanje pouzdanja kod djece, dopustiti djeci istraživanje, osmišljavanje igara	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
46.	Uloga odgojitelja je pratiti interes djece i na temelju toga kreirati inovacije u odgojno - obrazovnom radu.	pratiti interes djece, kreirati inovacije u radu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
47.	Uloga odgojitelja je velika za poticanje kreativnosti.	poticanje kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
48.	Moja uloga je u opremanju kvalitetnog i poticajnog prostorno materijalnog okruženja. Omogućiti djeci nova iskustva kroz razvojne sadržaje i materijale prateći njihove potrebe i interese.	prikupljanje materijala za rad, omogućiti djeci nova iskustva	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
49.	Davanje djeci mogućnosti da sami djeluju, pronađu rješenje, vrednovanje procesa, a ne rezultata rada.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
50.	Poticanje likovnog stvaralaštva; poticanje mašte kroz priče, scenske igre.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
51.	Poticanje djece na sudjelovanje djece u pojedinim aktivnostima, postizanje da i nezainteresirana djeca sudjeluju u pojedinim aktivnostima.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
52.	/	/	/
53.	Poticati djecu na kreativnost, omogućiti im dovoljno pnm, pohvaljivati.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
54.	/	/	/
55.	Uz dovoljno materijalnih sredstava "bit ću jako kreativna" (dosta mi je bijede i igranja s pnm)	osigurati materijalna sredstva	Uloga koja je važna, no ne definira
56.	Promišljanje i osiguravanje prostorno - materijalnog okruženja - izvor učenja, osiguravanje aktivnosti djece i stjecanje iskustva, stvaranje situacija u kojima se potiče kreativnost, postavljanjem poticajnih pitanja, partnerstvom u igri i stvaranjem sociopedagoškog konteksta	promišljanje, prostorno i materijalno okruženje, stjecanje iskustva, poticanje na kreativnost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
57.	Poticati djecu na razmišljanje - korištenje vlastitih mentalnih mogućnosti i sposobnosti.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu

58.	Poticati na razmišljanje i rješavanje prepreka.	poticati i usmjeravati djecu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
59.	Moja uloga je stvarati poticajno okruženje, ohrabrivati ih na istraživanje, jačati im samopouzdanje, poticati ih na rješavanje problema i zauzimati se za svoje stavove. Igrati s djecom kreativne igre, postavljati pitanja otvorenog tipa...	stvaranje poticajnog okruženja, poticati na istraživanje, jačanje samopouzdanja djece, usmjeravati ih na rješavanje problema	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
60.	Prije svega uloga opskrbljivača nakon uočenih i iznesenih ideja djeteta, praćenje djeteta i poticanje na realizaciju ideja.	prikupljanje materijala za rad, praćenje i ohrabrivanje djeteta u radu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
61.	/	/	/
62.	/	/	/
63.	Trudim se pripremiti sredinu u kojoj djeca borave, da bi do izražaja došle dolje navedene kreativnosti	osigurati poticajnu okolinu	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
64.	Moja je uloga ključna - stvaram uvjete koji omogućuju djeci da izraze svoju kreativnost. Moja kreativnost i vizija omogućuju djeci stvaranje procesa da učine svojim.	stvaranje uvjeta za rad, poticanje na kreativnost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
65.	Nabava sredstava, materijala, pomagač.	prikupljanje sredstva, materijala, pomagač	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
66.	/	/	/
67.	/	/	/
68.	Osmišljavati i nuditi što više različitih materijalnih uvjeta koji potiču i omogućuju kreativan odnos prema okolini.	kreator, ponuda različitog materijala, poticanje kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
69.	Kroz provođenje likovnih aktivnosti, dramskih, glazbenih, spoznajnih.	osmišljavanje poticajnih aktivnosti	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
70.	Stvaranje poticajne okoline kroz uređenje centra aktivnosti, izrađivanje poticaja.	stvaranje poticajne okoline, uređenje prostora, izrada poticaja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
71.	Stvaranje poticajne okoline.	stvaranje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
72.	Poticajna uloga u pripremi različitih materijala proučavajući raznu stručnu literaturu; motivacija i interes	prikupljanje materijala, usavršavanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava

73.	Stvaranjem poticajnog okruženja, istraživanje, poticanje na originalnost.	stvaranje poticajnog okruženja, istraživanje, poticanje na originalnost	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
74.	Moja uloga kao odgojitelj je da pratim i oslušujem interese djece i u skladu s time osmišljam i realiziram nove, interesantne djeci poticaje. Poticaji mogu biti takvi da potiču kod djeteta razvoj svih njegovih osjetila i funkcija u skladu s njegovom dobi.	praćenje djece, osmišljavanje novih aktivnosti i poticaja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
75.	/	/	/
76.	Aktivan sudionik.	aktivan sudionik	Uloga koja je važna, no ne definira
77.	Kao aktivan sudionik.	aktivan sudionik	Uloga koja je važna, no ne definira
78.	Integrativnim pristupom odgojno-obrazovnog radu, uvažavajući u potpunosti osobnost djeteta.	uvažavanje različitosti	Uloga koja je važna, no ne definira
79.	Obzirom da kreativnost podržava originalnost odgajatelji mogu podržati i poticati, te osiguravati poticaje, stvarati dobro emocionalno ozračje.	osiguravanje poticaja, stvaranje poticajnog okruženja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
80.	Odgojitelj je kreator okruženja u kojem djeca odrastaju (u vrtiću) po je sukladno tome njegova uloga važna. Koje će poticaje ponuditi djeci i kako osmisliti prostor, vrlo je važno da li je poticajno za razvoj kreativnosti kod djece (i inovativnosti).	kreator, uređivanje prostora	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
81.	/	/	/
82.	Stalno pronalaženje novih poticajnih sredstava koje djecu potiče na kreativne igre. (iznenada prometnih sredstava na njima sa autićima) smišljanje novih taktilnih, istraživačke aktivnosti isl.	prikupljanje materijala	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
83.	Opskrbljivač, pomagač, inovator, kreator.	prikupljač materijala, pomagač, inovator, kreator	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
84.	Kao odgajatelj konstantno moram, kreativno i zanimljivo osmisliti okolinu vodeći računa o odg.-obr. momentu kako bi djeca na zanimljiv način i igru učila.	kreiranje poticajnog okruženja, poticaja i aktivnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
85.	Poticati na rješavanje problema, zaključivanje, omogućiti okolinu vrlo poticajnu za razvoj i izražavanje kreativnosti.	rješavanje problema, kreiranje poticajnog okruženja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
86.	Promatrač (dječjih potreba), organizator, planer, izvođač, nabavljač, neprestani rad na sebi, sakupljanje i upijanje ideja.	promatrač, kreator, prikupljanje materijala, usavršavanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava

87.	Moja uloga je u tome gotovo ključna uz primjerenu podršku i uvjete rada.	podrška, stvaranje uvjeta rada	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
88.	Informiranost novih naraštaja, spremnost na promjene.	dijeljenje znanja	Uloga koja je važna, no ne definira
89.	Odgovitelj treba biti kreativan.	poticanje kreativnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
90.	/	/	/
91.	/	/	/
92.	Budući da sam stalno u kontaktu s djecom i mogu vidjeti koji su im sadržaji zanimljivi i tako im nuditi neke nove zanimljive sadržaje i prilagođavati njihovim potrebama.	omogućiti poticajno okruženje raznovrsnim poticajima prilagođenim njihovim interesima	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
93.	/	/	/
94.	/	/	/
95.	Osmišljavanje ili gotove poticaje nuditi djeci s ciljem podupiranja nekog aspekta područja razvoja.	kreiranje, izrada poticaja	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
96.	/	/	/
97.	Stvaranje uvjeta za razvoj kreativnosti (prostornih uvjeta i poticaja) prepoznavanje kreativnosti djeteta i dodatno njegovanje istog, ne ispravljati dječje ideje ili radove, davati im slobodu u kreativnim aktivnostima, poticati ih na istraživanje i razno izražavanje.	osiguravanje prostornog okruženja i poticaja, promatrač	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
98.	Moja uloga je važna jer djeca uvijek traže nešto novo o motivirajuće. Svako dijete za sebe iskazuje svoju kreativnost na svoj način. Likovno, glazbeno, matematička, graditeljstvo, društvene igre.	promatranje, usmjeravanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
99.	Moja uloga je promjenjiva u skladu s kreativnim uzorima koji ovaj posao pruža.	promatranje	Uloga koja je važna, no ne definira
100.	Poticatelj, pomagač.	poticanje, pomagač	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
101.	poticatelj, sukreator, pomagač, opskrbljivač.	poticanje, sukreator, pomagač, prikupljanje materijala	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
102.	Sudjelujući.	prisutstvo	Uloga koja je važna, no ne definira

103.	U svakodnevnom promišljanju o poticajnoj okolini i materijalu za rad.	promišljanje, stvaranje poticajne okoline, prikupljanje materijala	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
104.	Nemam iskustva dovoljno.	/	/
105.	Vrlo važnu, ali nedovoljno cijenjenu.	važna	Uloga koja je važna, no ne definira
106.	Vidim se kao poticatelj kreativnosti, ali bez upletanja i nametanja svog mišljenja već kao prikupljač poticaja. Mi moramo biti svjesni da imamo veliku ulogu u poticanju kreativnosti te trebamo paziti kakav model pružamo.	poticanje, promatrač	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
107.	Ne doživljam sebe kao pretjerano kreativnu osobu. Mislim da moja kreativnost više dolazi do izražaja kada se nešto grupno rješava, da tada imam bolje ideje.	kreator	Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja
108.	Poticajno okruženje, izloženost umjetnosti (glazba, likovna umjetnost, književna djela, film...)	stvaranje poticajnog okruženja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
109.	/	/	/
110.	Jačanje samopouzdanja u izražavanju mišljenja, pokreta; poticanje na uočavanje lijepoga.	jačanje samopouzdanja, poticanje na uočavanje lijepoga	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
111.	Postavljanje zadataka/izazova za koje djeca već nemaju pohranjene informacije, poticaj na produblivanje ideja.	produblivanje ideja	Uloga koja je važna, no ne definira
112.	Osluškivanje i praćenje djece, poticanje i podržavanje njihove kreativnosti.	osluškivanje, praćenje, podrška	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
113.	Neispunjenu (zbog težine posla i broja djece u grupi).	/	/
114.	Sposobnost da pronalazim originalna rješenja problema, da gledam na stvari pozitivno; da prepoznam, potičem i njegujem kreativnost kod djece.	originalnost, rješavanje problema, poticanje, usmjeravanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
115.	Kroz poticanje djece na uočavanje djece oko sebe, kreativno istraživanje okoline, izmišljanje, uživljanje, iznošenje svojih ideja te realizaciju istih.	stvaranje poticajne okoline, podrška	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
116.	Usmjeravati dječji interes ; poticati slobodno izražavanje mašte i kreativnosti; jačati dječje samopouzdanje u izražavanju mišljenja.	usmjeravati, poticati, jačati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
117.	U uočavanju razvojnog trenutka djece u grupi, potreba i interesa koji iz toga izlaze, te kreiranje odgovarajućih sadržaja, poticaja (materijalnih) na svim područjima razvoja (tijel. i psihomot.,	promatrač, kreator, prikupljanje materijala, usavršavanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava

	spoznaja, soc. i emoc. Razvoj, istraživanje i stvaranje-likovno, glazbeno, plesno, scensko, govor i jezik).		i motivira djecu
118.	U kreiranju poticajne sredine i ozračja u skupini, te slobode izražavanja.	kreiranje poticajne sredine, poticanje slobode izražavanja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
119.	Nikako jer nisam kreativna.	/	/
120.	Kao važan dio svoje profesionalne uloge odgajatelja gdje uvijek ima mjesta za napredak i učenje.	usavršavanje svojih znanja	Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobrobiti djece
121.	Velika uloga odgajatelj, ne sputavati djecu nego ili poticati na samostalnost, razvijati kod djece osjećaj da nema samo jedno rješenje za rješavanje zadatka.	poticati na samostalnost, učenje rješavanja problema	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
122.	Uloga je zaista velika i odgovorna s obzirom na razvojnu dob djece (upoznavanje s raznim tehnikama i mogućnostima, te načinima izražavanja kreativnosti).	osigurati poticajnu okolinu i materija	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
123.	Uloga odgajatelja je velika u kreiranju poticajne sredine i odg. obr. okoline u stvaranju materijala i slobode u izražavanju.	kreiranje poticajne sredine, poticanje slobode izražavanja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
124.	Osigurati dobre poticaje/ obilje različitih materijala /pustiti potpunu slobodu u izražavanju.	osigurati materijal za rad, poticaje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
125.	Ponuda poticaja i materijala - osigurati dovoljno i ne kritizirati napravljeno.	ponuda materijala i poticaja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
126.	Nuđenje raznovrsnog neoblikovanog materijala; izlaganje djece raznim slobodnim izražavanjima bez okvira djelovanja.	osiguravanje materijala, osiguravanje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
127.	Svoju ulogu vidim u osmišljavanju i obogaćivanju materijalnog konteksta te ponudi materijala za poticaj.	osmišljavanje i prikupljanje materijala za rad	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
128.	Poticati djecu a i svakodnevno prihvatiti i vrednovati nove neobične i drugačije ideje (poticaju, neposredno okruženje)	poticati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
129.	Otvorenost i spremnost prihvaćanja novih ideja, potvrda različitih neobičnih poticaja, motivacija i ohrabrenje djece na duhovno i slobodno usvajanje novih spoznaja; stalno usavršavanje; ponuda materijal.	otvorenost, motivacija, ohrabrenja, usavršavanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu

130.	/	/	/
131.	Svakodnevno poticati djecu na kreativnost putem igre, pa tako dijete putem svojih osjetila organizira misaonu aktivnost koja dovodi do inovacija, otkrića, originalnih rješenja zadataka u konkretnoj situaciji.	poticati, osiguravanje poticajnog okruženja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
132.	Poticanje kroz aktivnosti, prilagođavanje novom napretku (tehnološkom), stvaranjem poticajne atmosfere u skupini, davanjem više slobode - više biti fleksibilan.	poticati, fleksibilnost, osiguravanje poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
133.	/	/	/
134.	Poticanje, podržavanje, vođenje.	poticanje, podržavanje, vođenje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
135.	Ja sam vrlo kreativna te isto potičem kod djece i potenciramo u aktivnostima.	poticati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
136.	Kao osoba koja će ponuditi različitost materijal i sredstva koji će poslužiti za kombiniranje i stvaranje nečeg novog.	prikupljanje materijala	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
137.	Svoju ulogu u kreiranju inovativnih o.-o- okolna vidim kao stvaranje kreativnog ozračja koji će potaknuti djecu na kreativno djelovanje te biti sama dobar primjer kreativnog djelovanja u određenim situacijama.	osiguravanja poticajne okoline	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
138.	Stvaranjem uvjeta za slobodno izražavanje, nenametljivošću. Podupiranjem, poticanjem, poštivajućim stavom prema svakoj vrsti inovativnog i kreativnosti, usmjeravanjem prema inovaciji.	osiguravanje materijala i uvjeta za rad, podupiranje, poticanje, usmjeravanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
139.	Podržavanjem, poticanjem, nudenjem aktivnosti gdje se djeca mogu slobodno izražavati.	podržavanje, poticanje, osiguravanje poticaja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
140.	U osmišljavanju ugodnog okruženja za kreativne aktivnosti.	osiguravanje poticajnog okruženja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
141.	U rješavanju problema na novi način pedagoško prilagodljiv.	rješavanje problema	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
142.	Prikupljanje materijala i pnm-a, obogaćivanje postojećih kutića, formiranje novih prema interesu djece; omogućavanje istraživanja po literaturi; obavještavanje roditelja o trenutnim interesima i poticanje na uključivanje; puna sloboda djeci u preoblikovanju prostora prema trenutnim potrebama i upotrebi dostupnih	prikupljanje materijala, obogaćivanje prostora, praćenja interesa	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu

	materijala...Projekt svemir: istraživanje po literaturi, izrada raketa, maketa sunčevog sistema, izrada nastambi na planetima...Glazbeno stvaralaštvo, likovno stvaralaštvo, projektno stvaralaštvo, govorno, dramsko, građevno.		
143.	Sloboda u kreiranju centara i njihovoj opremljenosti u sobi i dnevnom boravku.	osigurati poticajan prostor	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
144.	/	/	/
145.	Važan sudionik. Kroz otvoreni poticajni pristup važno je osnaživati svijet o dj. kvalitetama, kao: paziti da se djeci ne sužavaju mogućnosti čvrsto se držati standarda, šablona i očekivanja.	sudionik, osnaživati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
146.	Uloga odgajatelja je poticati djecu na kreativnost.	poticati	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
147.	Npr. stolna priča-odabir priče, izrada scenskih lutkica i rekvizita, scenske improvizacije vezane uz priču, vezane uz lutkice (a nevezano uz priču).	osiguravanje poticajnih aktivnosti	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
148.	Kroz stvaranje prostorno materijalnog bogatog okruženja pedagoški osmišljenog, omogućivanja djeci slobodu istraživanja, podržavanje i poticanje istih.	osiguravanje poticajno okruženje, podržavanje, poticanje	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
149.	Pri oblikovanu prostorno-materijalnog okruženja i opskrbljivanja prostora novim poticajima.	osiguravanje poticajnog okruženja, izrada poticaja	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu
150.	/	/	/
151.	Moja uloga je u poticanju divergentnog mišljenja djece, prihvaćanje ideja, te poticanje što većeg broja kreativnih ideja, organizacije prostora sa stvarima koje angažiraju i potiču što veći broj djece na kreativno izražavanje i stvaranje.	divergentno mišljenje, otvorenost, organizacija prostora	Uloga stvaranja kreativnog ozračja koji potiče, usmjerava i motivira djecu

Tablica 11: Korak 3: Zastupljenost kategorija uloga učitelja u kreiranju inovativnih odgojno-obrazovnih okolina

KATEGORIJE ULOGA ODGAJATELJA	f	% U UKUPNOM UZORKU
Uloga stvaranja kreativnog ozračja koje potiče, usmjerava i motivira djecu	96	76,19%
Uloga koja je važna, no ne definira	19	15,08%
Uloga unošenja svoje kreativnosti i svakodnevnog kreativnog djelovanja	6	4,76%
Uloga profesionalnog i osobnog usavršavanja radi dobiti djece	5	3,97%